

**КАТЕРИНА ВЕЛИЧКО
ГАННА БАЛАМУТ**

***МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА
Практикум Навчальний
посібник***

**Харків
2023**

**МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА
ПРАКТИКУМ**

Навчальний посібник

Харків 2023

Міністерство освіти і науки України

ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА
ПРАКТИКУМ**

Навчальний посібник

**Харків
2023**

УДК 339.9
М-58

Авторський колектив:
К.Ю. Величко, Г.С. Баламут

Рецензенти:

Ірина Давидова, д-р. екон. наук., професорка, завідувачка кафедрою економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського (ХАІ)

Лариса Чернишова, канд. екон. наук, доцентка кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДБТУ
Протокол № від 2023

М 58 Міжнародна економіка. Практикум: навчальний посібник. [Електронний ресурс] / К.Ю. Величко, Г.А. Баламут. – Електрон. дані. – Х. : ДБТУ, 2023. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана.

Навчальний посібник призначено для студентів економічних спеціальностей першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Навчальний посібник містить практичний матеріал, який допоможе зрозуміти основні поняття та категорії міжнародної економіки, необхідні для вивчення дисципліни «Міжнародна економіка». У практикумі подано стислий огляд тем курсу та термінологія, представлені питання для обговорення, тестові та розрахункові завдання, а також евристичні питання за темами дисципліни. Наведено наукові джерела, які можуть бути корисними при підготовці до занять.

Навчальний посібник є зручним і комплексним інструментом вивчення дисципліни «Міжнародна економіка» та сприяє розвитку необхідних компетенцій у здобувачів економічних спеціальностей.

©Державний біотехнологічний університет, 2023
© К.Ю. Величко, Г.С. Баламут, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА ЯК ПІДСИСТЕМА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА. МІЖНАРОДНА МОБІЛЬНІСТЬ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА	7
1.1. Міжнародна економічна система	7
1.2. Міжнародна економічна діяльність	12
1.3. Світовий ринок товарів та послуг	19
1.4. Світовий фінансовий ринок	25
1.5. Прямі інвестиції та міжнародне виробництво в умовах глобалізації	31
1.6. Міжнародний кредитні відносини	39
1.7. Світовий ринок праці в умовах глобальних змін. Міжнародна трудова міграція	46
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ ТА СВІТОВОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПРОЦЕСУ СУЧАСНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	53
2.1. Світова валютна система	53
2.2. Міжнародні розрахунки та їх специфіка у міжнародній економіці	61
2.3. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага	70
2.4. Міжнародна регіональна інтеграція	78
2.5. Глобалізація економічного розвитку	86
2.6. Інтеграція України у світову економіку	92
ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЗЧИК	100
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	104

ВСТУП

Дисципліна «Міжнародна економіка» пропонує вивчення теоретичних і практичних аспектів міжнародної економіки та еволюції міжнародних економічних відносин, зокрема їх форм, методів і механізмів.

Для успішного освоєння дисципліни важливо правильно організувати практичні заняття, що сприяє глибокому розумінню теоретичних питань та залученню студентів до активної роботи через виконання доповідей, презентацій, аналітичних довідок, розв'язання задач, тестування та обговорення евристичних питань, пов'язаних з темами курсу.

Запропонований практикум побудований відповідно до робочої програми дисципліни, яка включає змістовні модулі і теми, а також різні завдання, спрямовані на ефективне освоєння теоретичних та практичних аспектів дисципліни.

Метою практичних занять з дисципліни є:

закріплення теоретичного матеріалу, що вивчається в рамках дисципліни.

освоєння наукового апарату, включаючи ключові терміни та категорії.

оволодіння методикою розрахунку основних показників, що описують участь країни у міжнародних економічних відносинах загалом та у їх окремих формах.

залучення студентів до наукових досліджень та формування їх навичок творчого мислення щодо актуальних тенденцій у міжнародній економіці та міжнародних економічних відносинах.

Практичні заняття з дисципліни «Міжнародна економіка», як частина комплексу різних форм роботи (лекцій, самостійної та індивідуальної роботи), спрямовані на:

вивчення суб'єктів, методів та рівнів міжнародної економічної діяльності, факторів розвитку та механізму регулювання.

аналіз форм міжнародних економічних відносин.

вивчення особливостей регулювання торговельно-економічних відносин, процесу ціноутворення на світових товарних ринках.

дослідження причин та напрямків міжнародної міграції робочої сили та сучасних тенденцій на міжнародному ринку праці.

вивчення руху капіталу за видами та формами.

дослідження розвитку міжнародних валютно-фінансових відносин, включаючи світову валютну систему, формування валютних курсів, валютного паритету, світові валютні ринки та валютний ринок України, баланси міжнародних розрахунків.

дослідження етапів міжнародної економічної інтеграції, процесу становлення європейської інтеграції та євроінтеграційного вектору України.

формування навичок аналізу та оцінювання міжнародних економічних відносин в контексті національних інтересів України.

Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечується вивченням дисципліни «Міжнародна економіка»:

вміння використовувати отримані знання для аналізу закономірностей взаємодії національних економік у сфері міжнародної торгівлі, міжкраїнового переміщення факторів виробництва, фінансування та формування міжнародної економічної політики;

здатність оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них;

здатність аналізувати зовнішньоекономічну політику України для її успішної інтеграції у світову економіку;

здатність аналізувати проблеми та передбачати перспективи міжнародного бізнесу в Україні;

навички управління економічною інформацією та вміння проводити дослідження на міжнародному рівні;

здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні;

здатність проводити дослідження та аналіз політичних явищ та процесів на місцевому, регіональному національному, та міжнародному рівнях з урахуванням взаємозалежності політичних та економічних процесів.

Ці компетентності допомагають здобувачам розширити свої знання та розвинути необхідні навички для розуміння та аналізу міжнародних економічних процесів, а також підготуватися до викликів та можливостей, які виникають в глобальному економічному середовищі.

Програмні результати навчання (ПРН):

розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем;

застосовувати набуті знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

демонструвати здатність діяти соціально відповідально, та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

В процесі підготовки навчального практикуму використовувалися вітчизняні та зарубіжні джерела, автори яких перелічено у списку літератури.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА ЯК ПІДСИСТЕМА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА.

МІЖНАРОДНА МОБІЛЬНІСТЬ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА

Тема 1.1 Міжнародна економічна система

Мета практичного заняття: формування у здобувачів сучасного світогляду на розвиток міжнародної економіки як основи міжнародної економічної системи та розуміння структури єдиного глобального економічного простору.

Термінологія: міжнародна економічна система; глобалізація; міжнародний поділ праці (МПП); міжнародна спеціалізація виробництва; міжнародне кооперування виробництва; предмет, об'єкти, суб'єкти, структура міжнародних економічних відносин (МЕВ); рівні МЕВ; міжнародні торговельні відносини; міжнародні фінансові відносини; регіональна інтеграція.

Стислий огляд теми

Міжнародна економічна система - це глобальна мережа економічних відносин між країнами, яка включає правила, угоди та інституції для регулювання міжнародної торгівлі, фінансів та валютних відносин. Вона визначає, як країни співпрацюють у сферах торгівлі, інвестицій, обміну валюти та спільного вирішення економічних проблем. Міжнародна економічна система впливає на розвиток країн, забезпечує стабільність та сприяє економічному зростанню.

Міжнародна економіка - це галузь економіки, яка вивчає економічні взаємозв'язки, торгівлю товарами та послугами, рух капіталу і фінансові потоки між країнами. Вона охоплює аналіз і регулювання міжнародних валютних відносин, міжнародної торгівлі, іноземних інвестицій, глобальної конкуренції та міжнародної співпраці. Міжнародна економіка враховує політичні, соціальні та технологічні аспекти, визначає вплив глобалізації та розвиток міжнародних організацій на світову економіку.

Міжнародні економічні відносини на сучасному етапі мають особливості, які показують, що світова економіка стає все більш інтегрованою і складною, вимагаючи постійного вдосконалення регулюючих механізмів та спільних зусиль від країн усього світу.

До ключових *особливостей сучасних міжнародних економічних відносин* доцільно віднести такі складові (рис.1.1.):

Сучасні міжнародні економічні відносини відзначаються глибокою інтеграцією та взаємозалежністю між країнами. Глобалізація сприяє зростанню міжнародної торгівлі, інвестицій та пересування людей, а також передачі технологій та інформації.

Значна роль у сучасних міжнародних економічних відносинах відводиться міжнародним організаціям, таким як Всесвітня Торговельна Організація (ВТО), Міжнародний Валютний Фонд (МВФ), Світовий банк та інші. Вони сприяють регулюванню торгівлі, фінансів та спільному прийняттю міжнародних економічних політик.

Розвиток інформаційних технологій суттєво впливає на міжнародні економічні відносини. Застосування електронної комерції, онлайн-платформ та зручних засобів спілкування дозволяє швидше здійснювати торговельні операції, залучати іноземних партнерів та розширювати глобальний доступ до ринків.

Сучасні міжнародні фінансові ринки відзначаються швидким рухом капіталу та зв'язками між ринками у різних країнах. Фінансові транзакції відбуваються в режимі реального часу, що створює великі можливості та ризики для учасників ринку.

Політичні рішення та геополітична ситуація впливають на міжнародні економічні відносини. Політичні конфлікти, санкції, торговельні війни та інші фактори можуть мати значний вплив на міжнародну торгівлю та інвестиції.

Рис. 1.1. Особливості сучасних міжнародних економічних відносин

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Які основні складові міжнародної економічної системи?
2. Які ролі виконують міжнародні фінансові установи, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, у міжнародній економічній системі?
3. Які основні принципи лежать в основі міжнародної торгівлі?
4. Які види валютних систем існують у міжнародній економічній системі?
5. Які фактори впливають на обмінні курси міжнародних валют?
6. Які інструменти використовуються для забезпечення фінансової стабільності в міжнародній економічній системі?
7. Які переваги та недоліки глобалізації для міжнародної економічної системи?
8. Які виклики ставляться перед міжнародною економічною системою у зв'язку зі змінами в політичній та економічній ситуації у світі?

9. Які перспективи має міжнародна економічна система в контексті сталого розвитку та рішення глобальних проблем?

10. Які кроки можна підняти для поліпшення функціонування міжнародної економічної системи?

Тестова частина теми

1. Що таке «міжнародна економічна система»?

- а) Сукупність економічних правил, угод і інституцій, які регулюють міжнародні економічні відносини.
- б) Система обміну валют між країнами.
- в) Сукупність економічних систем окремих країн.

2. Хто виступає головними учасниками міжнародної економічної системи?

- а) Країни, міжнародні організації, транснаціональні корпорації.
- б) Тільки країни.
- в) Тільки міжнародні організації.

3. Що таке Всесвітня Торговельна Організація (ВТО)?

- а) Міжнародна організація, яка займається регулюванням міжнародної торгівлі.
- в) Група країн, які виробляють найбільше товарів.
- д) Об'єднання країн, що мають спільну валюту.

4. Яке значення має Міжнародний Валютний Фонд (МВФ) у Міжнародній економічній системі?

- а) Надає фінансову допомогу країнам та сприяє стабільності валютного ринку.
- б) Контролює рух капіталу між країнами.
- в) Розробляє правила для міжнародного платіжного балансу.

5. Які основні чинники впливають на розвиток Міжнародної економічної системи?

- а) Глобалізація, технологічний прогрес, політичні рішення, соціальні та екологічні фактори.
- б) Виключно політичні рішення.

6. Що означає термін «тарифний бар'єр» в міжнародній торгівлі?

- а) Обмеження на імпорт товарів шляхом встановлення митних зборів або квот.
- б) Перевага однієї країни над іншою в міжнародній торгівлі.
- в) Виключення товарів інших країн з внутрішнього ринку.

7. Які основні чинники впливають на сучасні міжнародні фінансові ринки?

- а) Зміни процентних ставок, політичні події, економічні показники країн.
- б) Лише географічне розташування країни.
- в) Рух товарів та послуг між країнами.

8. Що таке прямі іноземні інвестиції (ПІІ)?

- а) Інвестиції, коли іноземна компанія придбає контрольний пакет акцій в компанії іншої країни.

б) Інвестиції, які здійснюються іноземними компаніями в країну-отримувач. в) Інвестиції у спільні підприємства з представниками інших країн.

Задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 1.1.1.

Відомо, що у 2019 році ВВП країни А становив 2843 млн. дол. США, а вартість експорту послуг – 737 млн дол. США та експорт товарів становив 540 млн дол. США., імпорт послуг – 642 млн. дол. США, вартість імпорту товарів – 912 млн. дол. США.

Зробіть висновки щодо рівня відкритості економіки країни А.

Приклад розв'язання задачі:

Для розрахунку рівня відкритості економіки країни А, потрібно визначити декілька показників:

- 1. Загальний експорт країни А: 1277млн. дол. США.*
- 2. Загальний обсяг імпорту країни А: 1554 млн. дол. США*
- 3. Для розрахунку рівня відкритості використовують такі показники:*

<i>Показник</i>	<i>Методика розрахунку</i>	<i>Трактування показника</i>
<i>Експортна квота</i>	$E_k = \frac{\text{Обсяг експорту}}{\text{ВВП}} \times 100\%$	$\geq 45\%$
<i>Імпортна квота</i>	$I_k = \frac{\text{Обсяг імпорту}}{\text{ВВП}} \times 100\%$	$\geq 45\%$
<i>Зовнішньоторговельна квота</i>	$ZT_k = \frac{\text{ЗТО}}{\text{ВВП}} \times 100\%$	$\geq 90\%$

Експортна квота = 44,9%

Імпортна квота = 54,6%

Зовнішньоторговельна квота = 99,5%

Відповідь: Значення експортної квоти 44,9% свідчить про те, що значна частина продукції відправляється за кордон, що може бути позитивним показником для національної економіки, оскільки відкритість для міжнародних ринків може сприяти зростанню інвестицій та створенню робочих місць. Значення імпортної квоти 54,6% свідчить про те, що більшість як половина споживчого попиту задовольняється імпортом. Висока імпортна квота може вказувати на те, що країна має велику залежність від іноземних товарів і послуг. Зовнішньоторговельна квота є сумою експортної та імпортної квоти і вказує на загальний рівень відкритості економіки країни до зовнішніх ринків. Значення 99,5% є дуже високим і свідчить про те, що практично всі товари і послуги, які виробляються в країні, є предметом міжнародної торгівлі. Це свідчить про високий рівень відкритості та глибоку інтеграцію країни в світову економіку.

Задача 1.1.2.

Уявімо, що країна А виробляє та експортує електроніку, а країна В є основним імпортером цих товарів. Вартість експорту електроніки з країни А до країни В становить 10 млрд доларів США на рік. Країна А також імпортує сировину для виробництва електроніки з країни В на суму 5 млрд доларів США на рік.

Визначте експортну та імпортну квоти країни А у торговельних операціях з країною В.

Задача 1.1.3.

Країна А здійснює зовнішню торгівлю з двома партнерами - країною В та країною С. За підсумками року вона експортувала товарів на суму 50 млн доларів США до країни В і 70 млн доларів США до країни С. Також вона імпортувала товарів на суму 80 млн доларів США з країни В і 60 млн доларів США з країни С.

Розрахуйте зовнішньоторговельну квоту країни А та визначте, чи має вона додатній торговельний баланс. Відповідь обґрунтуйте.

Евристичне завдання за темою

Уважно прочитайте кейс та дайте вичерпні відповіді на запитання:

1. Чи вплине розвиток економіки Китаю на статус США в сучасних міжнародних відносинах? Опишіть можливі наслідки цієї зміни для міжнародної економічної системи.

2. У яких галузях, на вашу думку, конкуренція між країнами є найгострішою? Які кроки повинні зробити Сполучені Штати, щоб забезпечити довгострокове лідерство?

Величезний розвиток Китаю призвів до суттєвих змін, зробивши його основним гео економічним конкурентом Сполучених Штатів.

У світовій політичній сфері впливові особи, такі як британський історик Найл Фергюсон, проголосили Китай центром уваги 21 століття. США все ще мають непереборну технологічну перевагу, проте китайці інвестують мільярди доларів у наукові дослідження з метою модернізації. Вони сподіваються наздогнати США у сфері технологічного розвитку та стати абсолютним економічним лідером, незалежним від іноземних технологій.

Сучасна конфронтація між США та Китаєм є однією з найбільш значущих геополітичних та економічних динамік світової арени. Вона виникає з різних факторів, таких як економічна конкуренція, геостратегічні інтереси, торговельні спори та політичні розбіжності.

Президент Джон Байден зробив конфронтацію з Китаєм одним із пріоритетів своєї зовнішньої політики. США впроваджують широкомасштабні заходи для стримування Китаю, тоді як Пекін намагається відповідати тиском.

Китайські прихильники поглиблення економічних зв'язків зі Сполученими Штатами, такі як Джек Ма, зазнають внутрішньополітичних поразок. У той же час конкуренція між Китаєм та США загострюється в таких галузях, як промисловість, інвестиції, ІТ та інновації. Незважаючи на це, між обома країнами існує значна взаємозалежність.

Тому, хто саме вийде переможцем у економічній гонці цього століття - Китай або Америка? Які уразливості можуть бути використані сторонами для послаблення один одного? І які сильні та слабкі сторони економік Китаю та США?

Джерело: Шевченко, П.(2022) Хто виграє: Китай чи США? Економічний аспект протистояння. URL: https://lb.ua/world/2022/02/04/504635_hto_vigraie_kitay_chi_ssha_ekonomichniy.htm

Тема 1.2 Міжнародна економічна діяльність

Мета практичного заняття: закріпити основні теоретичні знання, що стосуються міжнародної економічної діяльності (концепції, моделі, теорії та основні принципи, які регулюють міжнародні економічні відносини). Розвинути аналітичні навички здобувачів через аналіз та оцінку міжнародних економічних процесів, дослідження впливу різних факторів на міжнародну торгівлю, фінанси, інвестиції та ін.

Термінологія: середовище МЕВ та його особливості; країни з розвинутою ринковою економікою; країн, що розвиваються; «нові індустріальні країни»; азіатська та латиноамериканська моделі розвитку; країни з перехідною економікою; система національних рахунків; риси сучасної міжнародної економічної діяльності.

Стислий огляд теми

Вивчення цієї теми дозволяє зрозуміти особливості та виклики, з якими стикаються країни у своїх зусиллях по розвитку та співробітництву на міжнародній економічній арені.

Міжнародна економічна діяльність (МЕД) - це комплекс економічних взаємозв'язків та співробітництва між країнами. Вона включає такі аспекти, як міжнародна торгівля, фінанси, інвестиції, транснаціональні корпорації та інші форми міжнародного співробітництва.

Метою міжнародної економічної діяльності є забезпечення економічного зростання, розвиток торговельних відносин, привабливість іноземних інвестицій та забезпечення економічної безпеки. Ця тема включає

вивчення механізмів та інструментів міжнародної економічної діяльності, аналіз викликів та перспектив, а також впливу на країни.

Специфіка міжнародної економічної діяльності полягає в особливостях, які відрізняють її від внутрішньоекономічних процесів. Основні риси специфіки міжнародної економічної діяльності включають (рис 1.2):

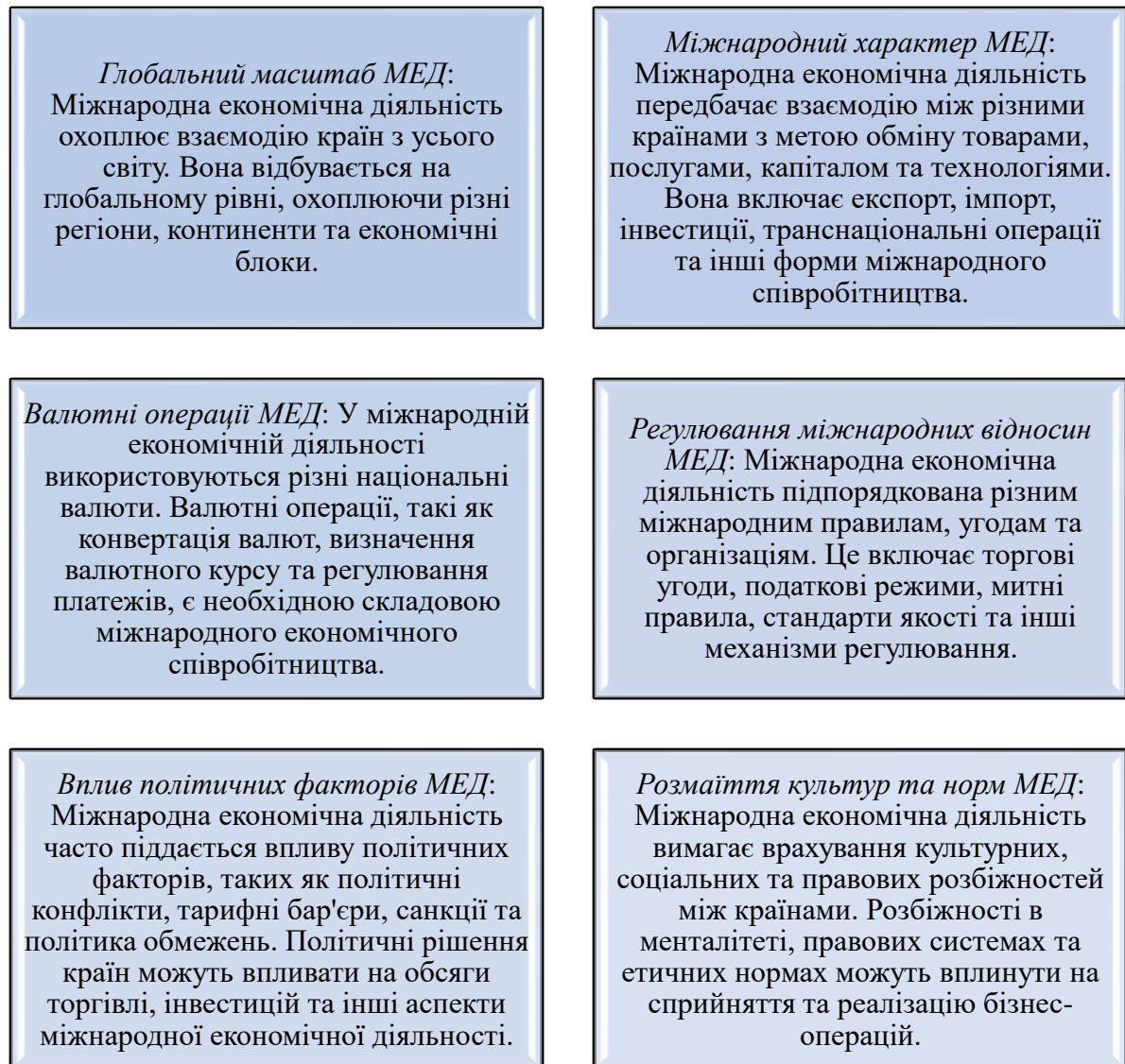

Рис. 1.2. Основні риси міжнародної економічної діяльності

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Які основні принципи лежать в основі міжнародної економічної діяльності?
2. Які основні форми міжнародної економічної діяльності і як вони взаємодіють між собою?
3. Які фактори впливають на обсяги торгівлі між країнами?

4. Яка роль міжнародних організацій у регулюванні міжнародної економічної діяльності?

5. Які переваги та недоліки участі країн у міжнародних інтеграційних об'єднаннях?

6. Яким чином політична стабільність (нестабільність) впливає на міжнародну економічну діяльність?

7. Які проблеми виникають у регулюванні валютних операцій та як вони впливають на міжнародну торгівлю?

8. Які основні фактори впливають на інвестиційну активність країн у міжнародній економічній діяльності?

9. Як відбувається розвиток міжнародних фінансових ринків та як це впливає на економіку країн?

10. Які можливості та виклики стоять перед країнами в контексті міжнародної торгівлі та співробітництва в сучасному світі?

Тестова частина теми

1. Що таке міжнародна економічна діяльність?

- а) Обмін товарів та послуг в межах однієї країни.
- б) Економічні відносини між країнами у сферах торгівлі, інвестицій, фінансів тощо.
- в) Виробництво та споживання товарів та послуг на національному рівні.

2. Яка форма міжнародної економічної діяльності передбачає обмін товарами та послугами між країнами?

- а) Інвестиційна діяльність.
- б) Торгівля.
- в) Фінансові операції.

3. Яка міжнародна організація займається регулюванням світової торгівлі та розвитком міжнародних економічних відносин?

- а) Всесвітня торговельна організація (ВТО).
- б) Організація Об'єднаних Націй (ООН).
- в) Міжнародний валютний фонд (МВФ).

4. Які фактори впливають на обсяги торгівлі між країнами?

- а) Розмір національного доходу.
- б) Географічне положення.
- в) Виробничі потужності та конкурентоспроможність товарів.

5. Що таке міжнародна інтеграція?

- а) Співробітництво країн у сфері науки та технологій.
- б) Політичне об'єднання країн з метою спільного вирішення економічних та політичних питань.
- в) Зближення культур та традицій різних країн.

6. Які переваги має участь країн у міжнародних інтеграційних об'єднаннях?

- а) Зниження вартості виробництва.

- б) Збільшення експорту та інвестицій.
- в) Розвиток спільних правил та норм.

7. Що таке курс валют?

- а) Співвідношення цін на товари та послуги в різних країнах.
- б) Вартість однієї валюти виражена в одиницях іншої валюти.
- в) Міжнародний банк, який видає гроші країнам.

8. Які фактори впливають на міжнародні інвестиції?

- а) Рівень економічної стабільності та правового захисту.
- б) Політичні відносини між країнами.
- в) Культурні та релігійні розбіжності.

9. Яка роль міжнародних фінансових ринків у глобальній економіці?

- а) Забезпечення міжнародних платежів та кредитування.
- б) Розподіл ресурсів між країнами.
- в) Організація світової торгівлі товарами та послугами.

10. Які виклики стоять перед країнами в контексті міжнародної економічної діяльності?

- а) Глобалізація економіки та конкуренція на світових ринках.
- б) Зменшення обсягів міжнародної торгівлі.
- в) Відмова від міжнародного співробітництва.

Типові задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 1.2.1.

Уявіть, що Ви аналітик в економічному дослідницькому центрі і Вам поставили завдання розрахувати ВВП (валовий внутрішній продукт) та ВНП (валовий національний продукт) для країни А.

Вам відомі наступні дані:

Сукупний обсяг споживчих витрат: 500 млн. дол. США

Інвестиції в основний капітал: 300 млн. дол. США

Вартість товарів та послуг, експортованих з країни А: 200 млн. дол. США

Вартість товарів та послуг, імпортованих до країни А: 150 млн. дол. США.

Сума ренти, яку країна А отримала від іноземних підприємств: 50 млн. дол. США.

Необхідно розрахувати:

1. Розрахуйте ВВП для країни А за вищезазначеними даними.
2. Розрахуйте ВНП для країни А за вищезазначеними даними, враховуючи національний дохід.

Примітка: При розрахунку ВВП і ВНП враховуйте тільки описані вище складові, без урахування інших факторів, таких як податки, амортизація та інші.

Сформулюйте ґрунтовну відповідь.

Задача 1.2.2.

На основі статистичних даних (наприклад, imf.org; worldbank.org) складіть перелік лідерів світової економіки та подайте результати у вигляді таблиці.

Примітка: вкажіть рік, який обрано для складання таблиці. Зазвичай, у якості лідерів розуміють першу десятку країн за ВВП.

№ п/п	Назва країни	ВВП, млн. дол. США	ВВП на душу населення, млн. дол. США
1.	США		
2.	Китай		

Задача 1.2.3.

Уявіть, що у вас є дані про деякі компоненти національного доходу для трьох країн: А, Б і В. Вам потрібно порівняти ВВП цих країн на основі наданих даних.

Країна А:

Сукупний обсяг споживчих витрат: 200 млрд. дол. США

Інвестиції в основний капітал: 100 млрд. дол. США

Експорт: 50 млрд. дол. США

Імпорт: 30 млрд. дол. США

Вартість послуг: 20 млрд. дол. США

Країна Б:

Сукупний обсяг споживчих витрат: 300 млрд. дол. США

Інвестиції в основний капітал: 150 млрд. дол. США

Експорт: 80 млрд. дол. США

Імпорт: 40 млрд. дол. США

Вартість послуг: 30 млрд. дол. США

Країна В:

Сукупний обсяг споживчих витрат: 400 млрд. дол. США.

Інвестиції в основний капітал: 200 млрд. дол. США.

Експорт: 100 млрд. дол. США.

Імпорт: 60 млрд. дол. США.

Вартість послуг: 40 млрд. дол. США.

Розрахувати:

1. Розрахуйте ВВП кожної країни (А, Б і В) на основі вищезазначених даних.

2. Яка країна має найбільший ВВП? Яка має найменший ВВП?

3. Яка країна має найбільший обсяг інвестицій в основний капітал?

4. Яка країна має найбільший обсяг експорту?

5. Яка країна має найбільший обсяг імпорту?

6. Яка країна має найвищий обсяг вартості послуг?

Примітка: При розрахунку ВВП враховуйте тільки описані вище категорії, без урахування інших факторів, таких як податки, амортизація та інші.

Задача 1.2.4.

Уявіть, що ви аналітик відділу економічного аналізу уряду країни А. Ваше завдання - розрахувати національний дохід країни А.

Вам надаються наступні дані:

ВВП країни А за рік становить 500 млрд. одиниць валюти.

Загальна вартість витрат на виробництво країни А складає 400 млрд. одиниць валюти.

Сума чистого експорту країни А становить 50 млрд. одиниць валюти.

Сума приватних витрат на споживання усіх господарств країни А становить 200 млрд. одиниць валюти.

Розрахуйте національний дохід країни А на основі наданих даних.

Порядок розв'язання:

1. Знайдіть величину чистого іноземного інвестиційного доходу (ЧИД). ЧИД дорівнює різниці між валовим експортом (50 млрд. одиниць валюти) та валовим імпортом країни А.

2. Розрахуйте величину національного доходу (НД) за допомогою формули:

$$\text{НД} = \text{ВВП} - (\text{ЧИД} + \text{Витрати на виробництво}) + \text{ЧНОС},$$

де ЧНОС - чистий національний дохід з-поміж субсидій (якщо такі є).

3. Підставте відповідні значення в формулу і розрахуйте національний дохід країни А.

4. Отриманий результат є значенням національного доходу країни А за рік.

Після виконання розрахунків ви можете представити отриманий національний дохід відповідному керівництву або використовувати його для подальшого аналізу економічного стану країни А.

Евристичне завдання за темою

Детально ознайомтеся з конкретними компонентами оточення, що сприяє розвитку міжнародних економічних відносин, і визначте його характеристики або тип.

а) Засоби впливу держави, які передбачають прямий наказ (обов'язковий припис) відповідного органу, що має бути виконаний суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності незалежно від його економічних інтересів, такі як заборона окремих видів експорту та імпорту, ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій, встановлення технічних,

санітарних, фітосанітарних, ветеринарних, екологічних стандартів та вимог, встановлення державної монополії на експорт/імпорт окремих товарів і т.д.

б) У 2021 році після відновлення економіки ціни на газ зросли, що стало вигідним для Росії. Компанія «Газпром» почала зменшувати постачання газу до країн Євросоюзу та вимагала сертифікації газопроводу «Північний потік-2», який мав зміцнити російську монополію на європейському енергетичному ринку. Євросоюз не піддався шантажу.

У відповідь на відмову сертифікувати газопровід, Росія ще більше зменшила постачання газу, що призвело до п'ятикратного зростання цін на газ порівняно з 2020 роком. В даний час тисяча кубометрів газу коштує близько 1 тисячі доларів.

Це призвело до значного зростання оптових цін на електроенергію в країнах Європейського Союзу, які зросли в два-три рази менш ніж за рік. Держави змушені були виділяти мільярди євро для субсидування тарифів на електроенергію, щоб підтримати прибутковість бізнесу.

в) Внаслідок економічних реформ в країні в трудовій сфері відбуваються значні та радикальні зміни, які вимагають перегляду існуючих методологічних підходів і врахування нових факторів ще на етапі планування досліджень.

Серед цих факторів варто відзначити різноманітність форм власності, появу нових управлінських практик, вплив ринку праці та зміни моральних норм праці, що призводять до формування нового трудового етносу та нових ціннісних орієнтацій.

г) Швидкий процес цифровізації економіки та високий попит на технологічне обладнання призвели до серйозного дефіциту мікрочипів, який не може бути швидко подоланий. Це призвело до обмежень у виробництві автомобілів, а навіть до закриття деяких автомобільних заводів.

д) Внаслідок блокування українських портів російською армією, понад 400 мільйонів людей стають під загрозу втрати основного постачальника зерна. Водночас, РФ обмежила експорт своїх продовольчих товарів та добрив.

Це може призвести до зростання світових цін на продукти харчування на 8-22%. Аномальне зростання цін на продукти стає значущим політичним фактором для країн, що є експортерами. Вони починають обмежувати експорт продовольства для стабілізації внутрішніх цін.

Джерело: Голод, інфляція, стагнація. Куди котиться світова економіка та як на це впливає війна в Україні? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/06/1/687610/>

Тема 1.3 Світовий ринок товарів і послуг

Мета практичного заняття: закріплення теоретичного матеріалу лекції та формування у здобувачів розуміння основних аспектів та принципів функціонування міжнародного ринку, процесів, які відбуваються на світовому ринку товарів та послуг (обсяги торгівлі, структура торговельних відносин, фактори, що впливають на міжнародну торгівлю та регулюють ринкові відносини між країнами).

Термінологія: світовий ринок товарів і послуг; структура світового ринку; єдина система опису та кодування товарів; теорія порівняльних витрат виробництва, принцип абсолютної порівняльної переваги в торгівлі; модель Гекшера-Оліна; модель Рибчинського; «Парадокс Леонтьєва»; міжнародна торгівля; експорт; імпорт; реекспорт; реімпорт; торгові та неторгові товари; зовнішньоторговельний оборот (ЗТО); експортна квота; імпортна квота; зовнішньоторговельна квота; компенсаційна торгівля; бартерні операції; зустрічна торгівля; товарні біржі; міжнародні аукціони; міжнародні тендери; вільна торгівля (вільна торгівля); протекціонізм; тарифні та нетарифні методи регулювання; світові ціни; трансфертні ціни; міжнародні послуги.

Стислий огляд теми

Світовий ринок товарів та послуг є глобальною системою торгівлі товарами, послугами та фінансовими операціями між країнами світу. Він включає в себе обмін товарами, включаючи сировинні матеріали, вироби та послуги, які виготовляються та надаються в різних країнах.

Світовий ринок товарів та послуг є основою для економічних відносин між країнами та забезпечує міжнародну торгівлю товарами і послугами. Це включає експорт та імпорт товарів, інвестиції, фінансові операції та перетоки капіталу між країнами.

Світовий ринок товарів і послуг характеризується конкурентною боротьбою між компаніями та країнами за ринкові позиції, а також за збільшення експорту та залучення іноземних інвестицій. Цей ринок впливає на економічний розвиток країн, обсяги виробництва, зайнятість населення та загальний рівень життя.

Сучасний світовий ринок товарів і послуг також відображає глобалізаційні тенденції, зростання міжнародного співробітництва та інтеграцію ринків різних країн. Розвиток інформаційних технологій та зв'язків дозволяє швидше та ефективніше здійснювати міжнародну торгівлю та сприяє збільшенню обсягів міжнародних транзакцій.

Усвідомлення та аналіз світового ринку товарів і послуг є важливим для бізнесу, урядів та економістів з метою прийняття раціональних рішень щодо торговельної політики, інвестицій та розвитку економіки. Це також допомагає прогнозувати та адаптуватися до змін на світовому ринку, виробляти

конкурентоспроможні товари та послуги, розширювати географію експорту та імпорту, а також залучати нові ринки і клієнтів.

Огляд основних теорій міжнародної торгівлі:

1. Теорія абсолютних переваг (Адама Сміта): заснована на принципі абсолютних переваг, відповідно до якого кожна країна повинна спеціалізуватися на виробництві тих товарів, в яких вона є найбільш ефективною та має найнижчі витрати виробництва. Це дозволяє країнам обмінюватися товарами та послугами, що призводить до поліпшення економічного становища.

2. Теорія відносних переваг (Давіда Рікардо): стверджує, що країни мають зосереджуватися на виробництві тих товарів, виробництво яких вони можуть здійснити з найменшими відносними витратами, навіть якщо у них немає абсолютних переваг у цих товарах. Це стимулює спеціалізацію та торгівлю міжнародно.

3. Теорія співвідношення факторів виробництва (Елі Гекшера і Берті Оліна): міжнародна торгівля визначається не тільки різницею у технологічних можливостях, але й наявністю та співвідношенням факторів виробництва, таких як праця, капітал та земля. Країни спеціалізуються у виробництві тих товарів, для яких у них більше наявних факторів.

4. «Парадокс Леонтьєва», також відомий як парадокс зворотності факторів виробництва, є економічною теоретичною концепцією, яка суперечить класичній теорії міжнародної торгівлі. Парадокс був сформульований Василем Леонтьєвим в 1920-х роках. За класичною теорією, країни мають вигоди від міжнародної торгівлі, експортуючи та спеціалізуючись у виробництві тих товарів, виробництво яких вони здійснюють з більшою ефективністю або в яких вони мають відносні переваги. Але відповідно до проведених розрахунків В. Леонтьєва, на практиці усе відбувається навпаки, тобто країни, які наділені капіталом, як фактором виробництва, здійснюють експорт готової продукції, а країни, що мають працю як переважаючий фактор виробництва, здійснюють експорт капіталу. Таке явище і отримало назву «парадокс Леонтьєва».

5. Теорема Рибчинського вказує на те, що при збільшенні міжнародної торгівлі країна, яка має високу внутрішню використання праці і низьку внутрішню використання капіталу, користується перевагами торгівлі, оскільки зростання експорту сприяє збільшенню заробітної плати та покращенню умов праці. Зворотна ситуація спостерігається у країн, де використання капіталу вище, ніж використання праці.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що розуміється під терміном «світовий ринок товарів та послуг»?
2. Які основні складові світового ринку товарів та послуг?
3. Які фактори сприяють зростанню та розвитку світового ринку товарів та послуг?

4. Які переваги має участь у світовому ринку товарів та послуг для країн та підприємств?

5. Які основні тренди спостерігаються на світовому ринку товарів та послуг?

6. Які чинники впливають на конкурентну боротьбу на світовому ринку товарів та послуг?

7. Які можуть бути наслідки заходів захисту внутрішнього ринку на світовий ринок товарів та послуг?

8. Які регіональні та міжнародні організації сприяють розвитку світового ринку товарів та послуг?

9. Як впливають тарифи, мита та торговельні угоди на світовий ринок товарів та послуг?

10. Які можуть бути перешкоди для входження на світовий ринок товарів та послуг та їх подолання?

Тестова частина теми

1. *Що розуміється під терміном «експорт»?*

- а) Процес вивезення товарів з однієї країни в іншу.
- б) Процес ввезення товарів з однієї країни в іншу.
- в) Процес обміну товарів між країнами.

2. *Який фактор впливає на зростання світового ринку товарів та послуг?*

- а) Технологічний прогрес.
- б) Зменшення попиту споживачів.
- в) Захист внутрішнього ринку.

3. *Що означає термін «імпортозаміщення»?*

- а) Стимулювання виробництва власних товарів замість імпортних.
- б) Зниження обсягу експорту країни.
- в) Закриття кордонів для зовнішньої торгівлі.

4. *Які тренди спостерігаються на світовому ринку послуг?*

- а) Зростання популярності онлайн-платформ та цифрових сервісів.
- б) Зменшення ролі інтернету у покупках та обслуговуванні.
- в) Збільшення кількості традиційних торгових точок.

5. *Які організації сприяють розвитку світового ринку товарів та послуг?* а) Всесвітня організація торгівлі (ВТО), Світовий банк.

б) Організація Об'єднаних Націй (ООН), Європейський союз (ЄС).

в) Міжнародний валютний фонд (МВФ), Євразійський економічний союз (ЄАЕС).

6. *Що таке міжнародна торгівля послугами?*

- а) Обмін різними видами товарів між країнами.
- б) Вивезення та ввезення різних видів послуг між країнами.
- в) Процес торгівлі тільки товарами, а не послугами.

7. На міжнародному аукціоні продається рідкісний картинний шедевр. Початкова ціна лоту становить 100,000 дол. За кожну ставку, ціна збільшується на 10% від попередньої ставки. Учасник аукціону зробив першу ставку в розмірі 110,000 дол. Яка буде наступна ставка, якщо рахувати, що кожна ставка збільшується на 10%?

- а) 120,000
- б) 121,000
- в) 132,000
- г) 143,000

8. На міжнародному аукціоні виставлено раритетну монету. Ініціальна ціна лоту становить 1,000 євро. Курс обміну євро до долара США складає $1 \text{ EUR} = 1.2 \text{ USD}$. Яка буде ціна лоту в доларах США?

- а) 800
- б) 1,200
- в) 1,500
- г) 1,800

9. На міжнародному аукціоні виставляються два однакові предмети для продажу. Початкова ціна кожного предмета становить 500 дол. США. Протягом аукціону, покупці можуть робити ставки на будь-яку кількість предметів. Який буде загальний дохід від продажу, якщо в результаті аукціону всі предмети будуть продані?

- а) 500
- б) 1,000
- в) 1,500
- г) Залежить від цін, за які будуть зроблені ставки

10. Що таке міжнародні послуги?

- а) Торгівля товарів між різними країнами
- б) Надання послуг іноземним споживачам
- в) Пересування людей через міжнародні кордони
- г) Установлення дипломатичних відносин між країнами

11. Який фактор є основним для здійснення міжнародних послуг?

- а) Глобалізація економіки
- б) Політична стабільність у країнах
- в) Висока якість послуг
- г) Економічні санкції та обмеження

Задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 1.3.1.

У 2020 році обсяг міжнародної торгівлі між країнами А та Б становив 200 млн. доларів США. У 2021 році обсяг міжнародної торгівлі між цими країнами збільшився до 250 млн. дол. США.

Розрахуйте темп росту та просту міжнародної торгівлі за цей період.

Приклад розв'язання:

1. Темп росту міжнародної торгівлі обчислюється за формулою:

$\text{Темп росту} = ((\text{Кінцевий обсяг} - \text{Початковий обсяг}) / \text{Початковий обсяг}) \times 100\%$

В нашому випадку: Початковий обсяг = 200 млн. доларів США Кінцевий обсяг = 250 млн. доларів США

$\text{Темп росту} = ((250 - 200) / 200) \times 100 = (50 / 200) \times 100 = 25\%$

Темп росту міжнародної торгівлі становить 25%.

2. Приріст міжнародної торгівлі обчислюється за формулою:

$\text{Приріст міжнародної торгівлі} = (\text{Кінцевий обсяг} - \text{Початковий обсяг})$

В нашому випадку: Приріст міжнародної торгівлі = 250 - 200 = 50 млн. дол. США

Відповідь: Темп росту міжнародної торгівлі між країнами А та Б за цей період становить 25%, а приріст міжнародної торгівлі становив 50 млн. дол. США, тобто обсяг торгівлі між цими країнами збільшився на 50 млн. дол. порівняно з попереднім періодом. Такий приріст може свідчити про збільшення взаємних торгових операцій, обсягу експорту або імпорту товарів та послуг між країнами.

Задача 1.3.2.

Обсяг експорту країни А до країни В зріс на 15% за останній рік і становив 120 млн доларів. Знайдіть обсяг експорту країни А до країни В у попередньому році.

Задача 1.3.3.

Уявіть, що Ви є економістом, який проводить дослідження на міжнародному ринку товарів. Ваше завдання - розрахувати світову ціну на певний товар на основі наявної інформації:

Ціна товару в країні А: 50 дол. США за одиницю товару.

Ціна товару в країні Б: 40 євро за одиницю товару.

Обмінний курс між доларом США (USD) та євро (EUR): 1 USD = 0.85 EUR.

Знайти:

1. Яка світова ціна на цей товар в доларах США?

2. Як зміниться світова ціна на товар, якщо обмінний курс зміниться на 0.02 EUR/USD?

Розрахуйте світову ціну на товар в доларах США та визначте, як зміниться ця ціна при зміні обмінного курсу.

Задача 1.3.4.

Країна А надає послугу інформаційних технологій, а країна В - послугу туристичних послуг. Країна А здатна надати 500 годин роботи в галузі інформаційних технологій, а країна В може надати 300 годин роботи в галузі

туристичних послуг. Вартість 1 години роботи в країні А становить 50 доларів США, а в країні В - 30 євро.

А. Якій країні більш вигідно спеціалізуватися в наданні послуг?

Б. Визначте максимальну суму вартості послуг, яку країни можуть обміняти без створення додаткової вартості.

В. Якщо країна А вирішить збільшити свою пропозицію в галузі інформаційних технологій на 100 годин, а країна В збільшить свою пропозицію в галузі туристичних послуг на 50 годин, як це вплине на суму вартості послуг, яку можуть обміняти країни без створення додаткової вартості?

Г. Якщо країна В підвищить вартість 1 години роботи в галузі туристичних послуг до 40 євро, як це вплине на обсяг та вартість послуг, яку можуть обміняти країни без створення додаткової вартості?

Задача 1.3.5.

Країна А виробляє два товари: автомобілі і комп'ютери. За годину праці, витрачену на виробництво автомобілів, країна А може виготовити 4 автомобілі, а за годину праці, витрачену на виробництво комп'ютерів, - 10 комп'ютерів.

Країна В також виробляє автомобілі і комп'ютери. За годину праці, витрачену на виробництво автомобілів, країна В може виготовити 3 автомобілі, а за годину праці, витрачену на виробництво комп'ютерів, - 6 комп'ютерів.

А. Яка країна має абсолютні переваги в виробництві автомобілів? Яка країна має абсолютні переваги в виробництві комп'ютерів?

Б. Які будуть кількісні обмеження для обміну автомобілями і комп'ютерами між країною А і країною В?

В. Чи буде вигідним для країни А обмінюватися комп'ютерами з країною В, якщо країна А може виробити 100 автомобілів за годину праці, а країна В може виробити 50 комп'ютерів за годину праці? Якщо так, то в якій кількості?

Г. Якщо країна А вирішить покращити ефективність виробництва і знизити час, необхідний для виготовлення автомобілів до 0,5 години праці, як це вплине на можливість країни А обмінюватися автомобілями з країною В?

Евристичне завдання за темою

Ознайомтеся з кейсом та дайте відповіді на наступні питання:

1. *Про яке явище у міжнародній торгівлі сонячними батареями між Китаєм та ЄС йдеться?*

2. *Як можна описати політику Китаю щодо просування сонячних батарей на міжнародних ринках?*

3. *Чи правильним було рішення Європейської комісії про встановлення заборонного мита на китайські сонячні батареї?*

Кейс 1.3.1. «Китай проти ЄС: захід сонця сонячних батарей»

Зараз важко уявити, але Китай раніше не мав 80% контролю на світовому ринку сонячних батарей. На початку 2010-х років галуззю домінували компанії з США та ЄС, зокрема німецькі. Проте, в 2011-2012 роках китайський уряд надав пільгову позику у розмірі 42 млрд. дол. США національним виробникам, з метою насичення внутрішнього ринку. Китайські виробники почали працювати на експорт, досягли високої якості продукції, але знищили конкуренцію ціною. Це призвело до банкрутства німецьких компаній, таких як Solon, Q-Cells, Conergy і Solarworld, і втрати тисяч робочих місць.

Європейська комісія не могла ігнорувати цю ситуацію і оголосила про намір встановити заборонні мита на китайські сонячні батареї в розмірі 47%. Однак, після переговорів з Пекіном, було досягнуто угоди про тариф, вдвічі нижчий за початкові обіцянки, що задовольнило китайську сторону, але отримало критику від голови галузевої асоціації ProSun Мілана Ніцшке, який назвав цю угоду «капітуляцією».

У 2018 році Європейська комісія повністю скасувала обмеження на китайські сонячні батареї, пояснюючи це їхньою вигідністю для споживачів та сприянням досягненню кліматичних цілей ЄС. Однак, німецький ринок, який був зруйнований, відновити вже складно. Замість цього, Китай зосередився на американському ринку, збільшивши постачання сонячних батарей в п'ять разів за чотири роки і знизивши ціни на 60%. Це змусило США застосувати мито в розмірі 30% для захисту від китайської експансії.

Джерело: Акімов, І. (2022) Китайська загроза: які прийоми допомагають компаніям з Китаю захоплювати світ. URL: <https://www.gazeta./business/2021/03/25/13526060.shtml?updated>

Тема 1.4 Світовий фінансовий ринок

Мета практичного заняття: поглиблення теоретичного матеріалу та формування у здобувачів розуміння основних аспектів та характеристик глобального фінансового ринку, його структури, механізму та інструментів, особливостей функціонування міжнародних фінансових інститутів.

Терміни: світовий фінансовий ринок; ринок грошей; ринок банківських кредитів; ринок короткотермінових фінансових активів; валютний ринок; ринок цінних паперів; типи міжнародних фінансових ринків; суб'єкти міжнародного фінансового ринку; джерела фінансових ресурсів.

Стислий огляд теми

Світовий фінансовий ринок є складною та динамічною системою, що включає різноманітні фінансові установи, інструменти та учасників з різних

країн, що здійснюють торгівлю фінансовими активами, валютами та іншими фінансовими продуктами.

Основна мета світового фінансового ринку полягає в забезпеченні доступу до капіталу, обслуговуванні фінансових потреб різних суб'єктів, зменшенні ризиків та сприянні економічному зростанню.

На фінансовому ринку, який є частиною глобального ринку, відбуваються торговельні операції з фінансовими послугами, а не звичайними товарами та послугами. Особливість цього ринку полягає в тому, що об'єктами торгівлі на ньому є різноманітні фінансові активи, такі як гроші, облігації, векселі, депозитарні розписки та інші цінні папери.

За рахунок фінансового глобалізму капітал стає всесвітнім, масштабним і універсальним, але національні грошово-фінансові системи залишаються національними. Це призводить до конфлікту між інтересами глобального фінансового капіталу та національними регуляторними обмеженнями його міжнародного руху.

Основні складові світового фінансового ринку (рис.1.3)

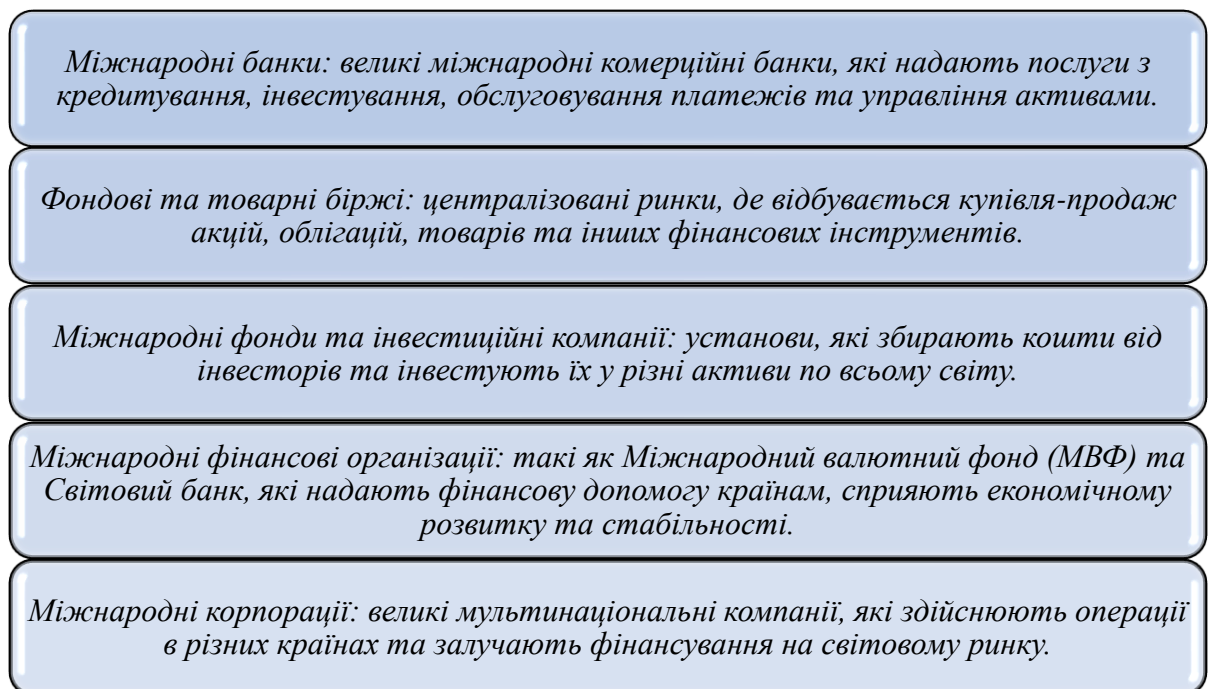

Рис. 1.3. Складові світового фінансового ринку

Світовий фінансовий ринок впливає на глобальну економіку та має деякі важливі наслідки. З одного боку, він стимулює економічний розвиток, сприяє залученню інвестицій, споживанню та збуту товарів та послуг. З іншого боку, нерегульовані фінансові потоки можуть спричинити фінансову нестабільність, міжнародні кризи та нерівномірний розподіл ресурсів.

Контроль та регулювання світового фінансового ринку відбувається через різні механізми, такі як національні фінансові політики, міжнародні договори та регуляторні органи. Прогнозування та аналіз розвитку світового фінансового ринку є складним завданням, оскільки він підлягає впливу багатьох факторів, таких як економічні, політичні та соціальні зміни в різних країнах.

Вивчення світового фінансового ринку допомагає розуміти його роль у глобальному економічному контексті, а також аналізувати вплив фінансових процесів на різні сектори та країни.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що таке світовий фінансовий ринок і які його основні компоненти?
2. Яка роль глобальних фінансових інституцій, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, на світовому фінансовому ринку?
3. Які фінансові інструменти використовуються на світовому фінансовому ринку?
4. Які основні фактори впливають на стабільність та коливання світового фінансового ринку?
5. Які наслідки можуть мати міжнародні фінансові кризи на світовий фінансовий ринок і національні економіки?
6. Яка роль валют та валютних курсів у функціонуванні світового фінансового ринку?
7. Як впливають міжнародні капіталовкладення на світовий фінансовий ринок та національні економіки?
8. Які переваги та недоліки глобалізації фінансових ринків?
9. Які регуляторні механізми існують для контролю та регулювання світового фінансового ринку?
10. Сформулюйте основні тренди і прогнози розвитку світового фінансового ринку в майбутньому?

Тестова частина теми

1. *Що розуміють під світовим фінансовим ринком?*
 - а) Обмін товарами та послугами між країнами
 - б) Торгівля фінансовими активами на міжнародному рівні
 - в) Обмін валютами між різними країнами
 - г) Фінансова діяльність в межах однієї країни
2. *Які активи можуть бути об'єктом торгівлі на світовому фінансовому ринку?*
 - а) Тільки акції компаній
 - б) Гроші та валюти
 - в) Фінансові інструменти, такі як облігації та деривативи
 - г) Тільки золото та дорогоцінні метали
3. *Що означає фінансовий глобалізм?*

- а) Виключне застосування фінансових інструментів в глобальних операціях
- б) Злиття всіх світових фінансових ринків в один
- в) Зростання міжнародного обсягу фінансових операцій та інтеграція фінансових систем
- г) Ізоляція національних фінансових систем від зовнішнього впливу.

4. Яка причина суперечності між глобальним фінансовим капіталом та національними регуляторними обмеженнями?

- а) Бажання глобального фінансового капіталу контролювати національні фінансові системи
- б) Недостатня регуляція глобальних фінансових ринків
- в) Конфлікт інтересів між країнами
- г) Відсутність взаєморозуміння між учасниками фінансового ринку.

5. Які основні учасники світового фінансового ринку?

- а) Лише міжнародні банки
- б) Центральні банки різних країн
- в) Фінансові інститути, інвестиційні фонди, корпорації та приватні особи
- г) Лише урядові органи, які встановлюють регуляторні правила

6. Світовий фондовий ринок та ринок капіталів є тотожними визначеннями:

- а) так
- б) ні

7. Що таке цінний папір?

- а) Фізичний аркуш паперу з відбитком значків безпеки
- б) Фінансовий інструмент, що представляє власність або боргові зобов'язання
- в) Купон для знижки на покупку товарів
- г) Оригінальний документ, що підтверджує власність на нерухомість

8. Які типи цінних паперів існують?

- а) Тільки акції
- б) Лише облігації
- в) Акції, облігації, деривативи та інші фінансові інструменти
- г) Тільки векселі та депозитарні розписки

9. Що таке акція?

- а) Папір, який підтверджує кредитну заборгованість
- б) Документ, що підтверджує внесок в акціонерний капітал компанії
- в) Вексель, який надає право на придбання товарів зі знижкою
- г) Папір, що засвідчує право на власність над землею

10. Що таке облігація?

- а) Документ, що підтверджує право на голосування в компанії
- б) Фінансовий інструмент, що представляє боргову заборгованість
- в) Цінний папір, що дає право на безкоштовне отримання послуг
- г) Папір, який гарантує право на знижку при покупці акцій

11. Що таке дериватив?

- а) Папір, що підтверджує право на спадщину

- б) Фінансовий інструмент, значення якого залежить від базового активу
- в) Вексель, що видається при проведенні міжнародних фінансових операцій
- г) Цінний папір, що засвідчує право на набуття нерухомості.

Задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 1.4.1.

Уявіть, що Ви інвестуєте свої гроші в акції двох компаній - А та В. Ви придбали 100 акцій компанії А за ціною 50 доларів за акцію, і 150 акцій компанії В за ціною 30 доларів за акцію. Через певний період часу вартість акцій змінилася, і ви вирішили їх продати. Ціна акцій компанії А піднялася на 20%, а акції компанії В знизилися на 10%.

Який буде Ваш прибуток або збиток від цих інвестицій, якщо Ви реалізуєте всі акції на нових цінах?

Примітка: Варіанти відповіді: а) Прибуток 1500 доларів б) Збиток 1000 доларів с) Прибуток 2500 доларів д) Збиток 500 доларів

Задача 1.4.2.

Швейцарський банк продає імпортеріві 10 тис. дол. США згідно угоди форвардного продажу з поставкою через три місяці. Ставка ЛІБОР по долару складає 5,7%, а ставка ЛІБОР по франку - 3,6%. Поточний курс обміну становить 1,9 швейцарського франку за 1 долар США. Розрахуйте форвардний курс угоди та вартість продажу.

Методичні рекомендації

У міжнародній практиці для встановлення форвардного валютного курсу використовується різниця у відсоткових ставках та ставках ЛІБОР, що відображаються в депозитах на міжбанківському лондонському ринку. За таким підходом різницю між форвардним валютним курсом і курсом спот можна обчислити наступним чином:

$$F - e_s = \frac{e_s (iB - iA)t}{100 \times 360}, \text{ де}$$

F – форвардний валютний курс;

e_s – курс-спот (кількість національної валюти на одиницю іноземної);

iA, iB – відсоткові ставки за депозитами в іноземній і національній валюті;

t - період форварду (у днях).

Форвардний ринок, також відомий як терміновий ринок, є фінансовим ринком, на якому укладаються угоди про купівлю або продаж активів (таких як валюта, товари, цінні папери) на певну дату в майбутньому за заздалегідь

обумовленою ціною. На форвардному ринку встановлюються форвардні ціни або курси, які використовуються для здійснення угод, у яких сторони зобов'язуються обміняти активи в майбутньому за певними умовами.

Основна характеристика форвардного ринку полягає у тому, що угоди укладаються на певний майбутній часовий період, який може бути від декількох днів до кількох років. Це дає учасникам ринку можливість забезпечити себе від валютних або цінових ризиків, а також здійснити стратегічні операції на основі передбачень щодо майбутніх цінових змін.

Форвардний ринок, зазвичай, використовується корпораціями, фінансовими установами та інвесторами для зменшення ризиків валютних коливань, забезпечення стабільності цін на сировину або товари, а також для спекулятивних операцій. Угоди на форвардному ринку часто здійснюються поза офіційними біржами, але можуть бути регульовані відповідними фінансовими органами.

Задача 1.4.3.

Уявіть, що Ви є трейдерами на валютному ринку і спостерігаєте динаміку обмінного курсу між доларом США (USD) і євро (EUR). Ви помічаєте, що курс зростає протягом останнього тижня і замислюєтесь, чи буде ця тенденція продовжуватись.

Ось дані про обмінний курс USD/EUR за останні 5 днів:

День 1: 1.10

День 2: 1.12

День 3: 1.14

День 4: 1.16

День 5: 1.18

1. Визначте, на скільки відсотків збільшився курс USD/EUR протягом цього тижня.

2. Передбачте, який може бути наступний обмінний курс USD/EUR на наступний день.

Обґрунтуйте свої відповіді.

Примітка: Задача базується на умовному сценарії, а самі цифри можуть не відображати реальну динаміку ринку.

Евристичне завдання за темою

Кейс 1.4.1. «Ризик валютних коливань та його вплив на міжнародний експорт компанії»

ABC Electronics Inc. (<http://abcelectronic.es/>) - великий виробник електроніки зі штаб-квартирою в Сполучених Штатах, що займається виробництвом смартфонів, планшетів та комп'ютерів. Компанія має досвід

роботи на внутрішньому ринку та готова розширюватися на міжнародні ринки з метою збільшення своїх прибутків і глобального впливу.

Проблема: Останнім часом ABC Electronics Inc. стикається зі значним зростанням попиту на свою продукцію за кордоном. Компанія планує розширити експорт на ринки Європи та Азії, але зіткнулася з проблемою збільшення ризику валютних коливань, що можуть суттєво вплинути на її доходи і конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

Завдання:

1. Дослідити механізми валютних ризиків та його вплив на міжнародні бізнес-операції компанії ABC Electronics Inc.

2. Розробити стратегію управління валютним ризиком, що допоможе компанії зменшити негативний вплив валютних коливань на свої прибутки та забезпечити стабільність експортних операцій.

3. Оцінити можливі переваги та недоліки використання фінансових інструментів для зниження валютних ризиків, таких як форвардні контракти, опціони, валютні свопи тощо.

4. Розглянути практичні аспекти впровадження обраної стратегії управління валютним ризиком та визначити необхідні зміни в інтернаціоналізаційних стратегіях компанії.

5. Проаналізувати інші фактори, які можуть впливати на успішність експортних операцій компанії, такі як правові аспекти, культурні відмінності, конкуренція тощо.

Результати: Здобувачі повинні представити детальний аналіз валютних ризиків, стратегію управління ризиком та рекомендації для компанії ABC Electronics Inc. щодо ефективного впровадження стратегії управління валютним ризиком. Крім того, вони повинні виявити розуміння впливу інших факторів на експортні операції та запропонувати відповідні заходи для успішної експансії компанії на міжнародні ринки.

Тема 1.5 Пряме інвестування та міжнародне виробництво в умовах глобалізації

Мета практичного заняття: поглиблення теоретичних знань та формування у здобувачів розуміння впливу прямих інвестицій на міжнародну економіку та виробничі процеси. Вивчення основних аспектів прямих інвестицій, їх типів та форм, аналіз взаємозв'язку між іноземними інвестиціями та міжнародним виробництвом.

Термінологія: міжнародні інвестиції; прямі іноземні інвестиції; міжнародний рух (міграція) капіталів; підприємницький капітал; правило Л. Вальраса; міжнародний бізнес; міжнародні спільні підприємства; вільні економічні зони; інвестиційний потік; інвестиційний проект, інвестиційна

стратегія; інвестиційний клімат; корпоративне інвестування; інвестиційний ризик; інвестиційний портфель; міжнародна та національна інвестиційна політика.

Стислий огляд теми

Пряме інвестування та міжнародне виробництво - це ключові аспекти глобальної економіки, які взаємодіють між собою і впливають на економічний розвиток країн. Законом України «Про режим іноземного інвестування» іноземні інвестиції трактуються як «цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту» [18].

Пряме інвестування відноситься до інвестицій, коли компанія з однієї країни вкладає капітал безпосередньо в підприємство або проект в іншій країні. Це може включати створення нового підприємства, придбання акцій іноземної компанії або розширення існуючих підприємств.

Міжнародне виробництво, або глобальне виробництво, передбачає розподіл виробничих процесів між країнами з метою забезпечення ефективності та конкурентоспроможності. Компанії розміщують свої виробничі ланцюги на різних етапах виробництва в різних країнах, використовуючи переваги, такі як доступ до ресурсів, низькі витрати праці, технологічний потенціал тощо.

Пряме інвестування та міжнародне виробництво мають велике значення для економічного зростання країн. Вони сприяють перетіканню капіталу, технологій, ноу-хау та знань між країнами, створюють нові робочі місця, сприяють розвитку інфраструктури та підвищенню життєвого рівня.

Однак, пряме інвестування та міжнародне виробництво також стикаються з викликами, такими як політичний ризик, незрівнянність умов конкуренції, проблеми в управлінні ланцюгами постачання та інші. Ефективне управління цими аспектами є важливим для досягнення успіху в глобальному бізнесі.

Транснаціональна корпорація (ТНК) і прямі інвестиції взаємопов'язані поняття в контексті міжнародного бізнесу. ТНК - це корпорація, яка має підприємства або філії в різних країнах і здійснює бізнесову діяльність на глобальному рівні. Прямі інвестиції є способом залучення іноземного капіталу для створення або придбання підприємств в інших країнах.

ТНК використовує прямі інвестиції для розширення своєї глобальної присутності та досягнення конкурентної переваги на міжнародному ринку. Вони можуть вкладати кошти в нові підприємства, переформатовувати існуючі компанії шляхом злиття-поглинання або розширювати виробничі потужності в інших країнах. Це дозволяє ТНК отримувати доступ до нових ринків, здійснювати технологічний обмін, використовувати дешеву робочу силу та інші ресурси, а також знижувати витрати виробництва.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що розуміють під прямими інвестиціями?
2. Які основні типи прямих інвестицій існують?
3. Які переваги виникають внаслідок залучення прямих інвестицій для країни-реципієнта?
4. Які фактори впливають на рішення компаній про розміщення виробництва за кордоном?
5. Які стратегії виробництва використовують компанії для оптимізації міжнародного виробництва?
6. Які виклики та ризики пов'язані з прямими інвестиціями та міжнародним виробництвом?
7. Які ролі відіграють міжнародні організації у регулюванні прямих інвестицій та міжнародного виробництва?
8. Які економічні наслідки можуть мати прямі інвестиції на господарський розвиток країн-реципієнтів?
9. Які впливи мають прямі інвестиції на розвиток технологій та інновацій в країні-реципієнті?
10. Які особливості міжнародних виробничих ланцюгів і як вони пов'язані з прямими інвестиціями?

Тестова частина теми

1. *Що таке пряме інвестування?*
 - а) Інвестиції у цінні папери та акції
 - б) Інвестиції у нові технології
 - в) Інвестиції у створення або придбання підприємств в іншій країні
 - с) Інвестиції у нерухомість
2. *Які основні мотиви прямих інвестицій?*
 - а) Пошук нових ринків та розширення географічного охоплення
 - б) Отримання доступу до зовнішніх ресурсів
 - в) Підвищення продуктивності та ефективності виробництва
 - г) Уникнення податків
3. *Що означає абревіатура «ТНК»?*
 - а) Торговельно-науковий комплекс
 - б) Транснаціональна корпорація
 - в) Технологічна нова країна
 - г) Туристична та наукова конференція
4. *Які характеристики є типовими для ТНК?*
 - а) Мають підприємства або філії в різних країнах
 - б) Займаються виключно внутрішньою торгівлею
 - в) Є державними підприємствами
 - г) Фокусуються тільки на одному виді продукції
5. *Які переваги можуть мати ТНК від прямих інвестицій?*
 - а) Доступ до нових ринків та клієнтів
 - б) Зниження витрат виробництва

- в) Передача технологій та інновацій
- г) Усі вищезазначені

6. Який з наступних прикладів є формою прямого інвестування?

- а) Покупка акцій на фондовій біржі
- б) Відкриття власної фабрики в іншій країні
- в) Покупка дорогоцінних металів
- г) Інвестування у банківські депозити

7. Як прями інвестиції впливають на міжнародне виробництво?

- а) Забезпечують передачу технологій та ноу-хау
- б) Сприяють збільшенню обсягів виробництва
- в) Розширюють географічний охоплення бізнесу
- г) Усі вищезазначені

8. Який вид прямого інвестування включає спільну діяльність між двома або більше підприємствами з різних країн?

- а) «Зелене поле»
- б) Фулфілмент
- в) Мерджер
- г) Спільне підприємство

9. Який вид прямого інвестування відбувається шляхом придбання акцій вже існуючого підприємства на фондовій біржі?

- а) «Зелене поле»
- б) Фулфілмент
- в) Мерджер
- г) Покупка акцій

10. Який вид прямого інвестування передбачає створення нового підприємства на базі вже існуючих активів у іншій країні?

- а) «Зелене поле»
- б) Фулфілмент
- в) Мерджер
- г) Аквізиція

Задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 1.5.1.

Уявіть, що Ви є менеджером міжнародної компанії, яка розглядає можливість здійснити пряму інвестицію в іншу країну. Ви проводите дослідження і знаходите два потенційних варіанти інвестицій:

Варіант 1:

Сума інвестицій: 5 млн. дол. США

Очікуваний річний прибуток: 800 тис. дол. США

Тривалість проекту: 5 років.

Варіант 2:

Сума інвестицій: 8 млн. дол. США

Очікуваний річний прибуток: 1.2 млн. дол. США

Тривалість проекту: 7 років.

Ваше завдання:

1. Розрахуйте загальний дохід (прибуток) для кожного з варіантів протягом тривалості проекту.

2. Обчисліть середньорічний прибуток для кожного варіанту.

3. Який варіант інвестицій буде має найвищий середньорічний прибуток?

4. Припустимо, що ставка дисконту для обох варіантів дорівнює 10%.

Розрахуйте чисту приведену вартість (NPV) для кожного варіанту інвестицій. Який варіант має більшу NPV?

Примітка: При розрахунках необхідно враховувати часову цінність грошей і застосувати відповідні формули.

Задача 1.5.2.

Українська фірма «Лілея», яка займається виробництвом меблів, виходить на європейський ринок та планує придбати європейську ліцензії на виготовлення меблів. Ціна ліцензії з паушальною оплатою за даними, подано у табл. 5.1.

Також, необхідно врахувати, що: банківська ставка - 6,5%. Відсоток інфляції в рік - 2,1% (тобто, відповідно зростає банківська ставка)

Таблиця 5.1. Розрахунок ціни європейської ліцензії з паушальним платежем

Рік	Обсяг випуску в рік, шт.	Ліцензійні відрахування на базі роялті, дол. США	Зростання ціни (інфл.)	Банківська ставка (дисконт), %	Коефіцієнт дисконтування	Дисконтовані ліцензійні відрахування, дол. США
1	0	0	1,0000	7,50	0,8653	
2	0	0	1,0110	7,58	0,8640	
3	2500	25579	1,0221	7,67	0,8627	
4	7500	77580	1,0334	7,75	0,8613	
5	10000	104 578	1,0447	7,84	0,8600	
6	10000	105728	1,0562	7,92	0,8586	
7	10000	106891	1,0678	8,01	0,8572	
Разом	40000	420355				

Примітка: Роялті представляє собою плату, яка виплачується власникові ліцензії в формі регулярних відрахувань від прибутку або суми продажу товарів, вироблених з використанням ліцензованої технології. Ця форма платежу є найбільш поширеною і складає до 90% від усіх ліцензійних угод. Роялті зазвичай сплачується на кінець року, починаючи з моменту випуску нової продукції.

Паушальний платіж - це фіксована сума, яка сплачується одноразово або у 2-3 партіях в якості ліцензійної винагороди. Ця форма платежу є дуже рідкісною і використовується, зазвичай, на етапі розробки технології на рівні ідеї.

Евристичне завдання за темою

Уважно прочитайте кейс «Пряме міжнародне інвестування в автомобільну промисловість» та надайте ґрунтовні відповіді на запитання:

- 1. Які переваги має проект 1 в порівнянні з проектом 2?*
- 2. Які ризики пов'язані з проектом 1 та проектом 2?*
- 3. Які фактори ви б врахували при виборі проекту для інвестування?*
- 4. Які інвестиційні стратегії доцільно рекомендувати для кожного проекту?*

Кейс 1.5.1 «Пряме міжнародне інвестування в автомобільну промисловість»

Опис ситуації: Ви працюєте в інвестиційному фонді, який спеціалізується на прямих інвестиціях в галузі автомобільної промисловості. Ваш фонд має значний капітал і шукає можливостей для розширення своїх інвестиційних портфелів.

Ваше завдання - проаналізувати два потенційні проекти з прямих інвестицій у галузі автомобільної промисловості та вибрати найбільш перспективний для інвестування.

На основі наданої інформації Вам потрібно прийняти рішення щодо кожного проекту, обґрунтувати свій вибір і надати рекомендації щодо інвестиційної стратегії.

Інформація про проекти:

Проект 1:

Країна: Японія

Підприємство: Виробник електромобілів

Переваги: Японія має високо розвинену технологічну базу, досвід виробництва автомобілів та широкий ринок для електромобілів.

Ризики: Конкуренція на ринку, залежність від постачальників компонентів, зміни в законодавстві щодо екологічних стандартів.

Проект 2:

Країна: Мексика

Підприємство: Виробник автомобільних деталей

Переваги: Мексика має низькі витрати на працю та розвинену автомобільну промисловість. Доступ до популяції Північної Америки.

Ризики: Політична нестабільність, висока конкуренція на ринку автозапчастин.

Кейс 1.5.2 «Оцінка доцільності прямого інвестування вертикально інтегрованих компаній»

ТНК «PetroExpanse» є однією з найбільших транснаціональних корпорацій у світі, яка спеціалізується на розвитку, видобутку і переробці нафти та газу. Компанія має велике географічний охоплення, здійснює операції в багатьох країнах і значні активи. «PetroExpanse» планує розширювати свою діяльність.

Завдання: оцінити доцільність прямого інвестування ТНК «PetroExpanse» за напрямками. Для виконання завдання рекомендуємо наступні етапи оцінки доцільності прямого інвестування ТНК:

1. *Загальний аналіз ринку:* Перш ніж розглядати інвестування в ТНК, слід провести аналіз ринку нафти та газу. На ринку спостерігається зростання попиту на енергію внаслідок індустріалізації країн, зокрема розвиваючихся економік. Крім того, перехід до більш сталого розвитку створює нові можливості для компаній, що працюють у сфері відновлюваної енергетики.

2. *Оцінити переваги інвестування:* ТНК має кілька переваг, які роблять її привабливим варіантом для інвесторів:

Масштаби операцій: ТНК має великі активи та географічну присутність, що дозволяє їй використовувати економії в масштабах.

Диверсифікація: Компанія має різноманітність діяльності, включаючи видобуток, переробку, транспортування та реалізацію нафти та газу, що дозволяє зменшити ризики та залежність від одного напрямку.

Досвід та експертиза: ТНК має багаторічний досвід у галузі нафти та газу, що дає їй конкурентну перевагу та можливість реалізовувати складні проекти. Важливо оцінити перспективи ТНК від проникнення на нові ринки.

3. *Ризики:* Важливий момент при розгляді інвестування ТНК - це аналіз ризиків. Деякі з можливих ризиків пов'язані з ціновою волатильністю на ринку нафти та газу, геополітичною нестабільністю, змінами регулятивного середовища та впливом на навколишнє середовище.

4. *Фінансовий аналіз:* Проведення детального фінансового аналізу є важливим етапом оцінки. Варто проаналізувати фінансові показники, такі як прибуток, маржі, зростання доходів та прибутків, а також показники ефективності, такі як ROE (рентабельність власного капіталу) і ROI (рентабельність інвестицій).

5. *Перспективи розвитку:* Оцінка перспектив розвитку також важлива для інвесторів. Дослідження трендів у галузі енергетики, перехід до відновлюваних джерел енергії та зелених технологій можуть допомогти визначити потенційні можливості для компанії.

6. *Надання рекомендацій:* На основі проведеного аналізу можна зробити рекомендації щодо інвестування ТНК. Рекомендації повинні бути обґрунтованими і враховувати ризики, потенційний дохід і потенційні переваги, а також стратегію довгострокового розвитку компанії.

Кейс 1.5.3 «Інвестування в Україну»

Україна - країна з великим потенціалом для інвестицій. Країна знаходиться на перехресті транспортних маршрутів між Східною та Західною Європою. Це надає стратегічне значення для логістики та торгівлі.

Україна має кваліфіковану робочу силу, особливо у сферах інформаційних технологій, інженерії та агропромисловості. Це створює можливості для інвестицій у високотехнологічні та знаннями засновані галузі. Також країна має значні природні ресурси, такі як земля, ліси, вугілля, мінерали та великі резерви газу. Це створює можливості для інвестицій у сільське господарство, енергетику та гірництво.

Україна займала (до війни) 8-ме місце у Європі за населенням. Це означає великий внутрішній ринок споживання для товарів і послуг, що надає можливості для розвитку бізнесу та отримання прибутку. Україна активно проводить реформи, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату та бізнес-середовища. Уряд здійснює заходи для боротьби з корупцією, спрощення адміністративних процедур та забезпечення правової стабільності.

Проте, на сучасному етапі війна в Україні значно вплинула на геополітичну ситуацію в регіоні. Це призвело до змін у відносинах між країнами, впровадженні санкцій та торговельних обмежень щодо РФ, що впливає на інвестиційний клімат України та знижує її привабливість для іноземного інвестування. Крім того, війна призводить до руйнування інфраструктури, знищення підприємств та надвеликих економічних збитків. Це може вплинути на здатність країни привертати іноземні інвестиції та створювати сприятливе середовище для бізнесу.

Завдання: проаналізувати інвестиційну позицію України та надати рекомендації щодо покращення інвестиційного клімату та конкретних заходів щодо залучення інвестицій в Україну.

Рекомендації до здійснення оцінки та перспектив інвестиційної позиції України:

1. Макроекономічний аналіз: Перш ніж розглядати інвестиції в Україну, слід провести аналіз макроекономічних показників. Україна має стабільний ріст ВВП, низьку рівень безробіття, а також прогресуючий економічний розвиток.

2. Інвестиційні можливості та їх оцінка за галузями: Україна пропонує широкий спектр інвестиційних можливостей у різних секторах, наприклад:

Агропромисловий комплекс: Україна має потужний аграрний сектор, зокрема у вирощуванні зернових культур, овочів та фруктів.

Інформаційні технології: Україна відома своїми ІТ-кадрами та стартап-екосистемою, що створює можливості для інвестицій у цей швидкозростаючий сектор.

Енергетика: Україна має значний потенціал у відновлюваній енергетиці, особливо у сферах сонячної та вітрової енергії.

Туризм: Україна приваблює туристів своїм культурним спадщиною, природою та історичними пам'ятками.

3. Інвестиційне середовище: Інвестиційне середовище в Україні поступово поліпшується. Уряд впроваджує реформи для полегшення роботи бізнесу, спрощення податкової системи та забезпечення правової стабільності.

4. Ризики та виклики: Важливо врахувати можливі ризики та виклики, пов'язані з інвестиціями в Україну. Деякі з них включають політичну нестабільність, корупцію, недостатню правову охорону (особливо судову систему), валютні коливання та геополітичні ризики.

5. Перспективи розвитку: Оцінка перспектив розвитку України є важливою для інвесторів. Зростання внутрішнього споживання, модернізація інфраструктури, покращення бізнес-клімату та активне залучення іноземних інвестицій відкривають нові можливості для розвитку в країні.

6. Рекомендації: На основі проведеного аналізу можна зробити рекомендації щодо інвестування в Україну. Рекомендації повинні бути обґрунтованими та враховувати ризики, потенційні доходи та перспективи розвитку, а також стратегію довгострокового інвестування.

Тема 1.6 Міжнародні кредитні відносини

Мета практичного заняття: ознайомити здобувачів з основними поняттями, термінами та процесами, пов'язаними з міжнародними кредитними відносинами, специфікою впливу міжнародних кредитних відносин на економіку, фінансову стабільність та політичні відносини між країнами.

Термінологія: міжнародний кредит; світовий ринок позичкових капіталів; транснаціональні банки; міжнародні фінансові ринки; міжнародні кредитори; міжнародні позичальники; зовнішній борг; кредитні угоди; міжнародне кредитне рейтингове агентство; кредитні лінії; міжнародні кредитні установи; факторинг; форфейтинг; лізинг; проектне фінансування; коефіцієнт заборгованості.

Стислий огляд теми

Міжнародні кредитні відносини відносяться до фінансових взаємозв'язків між країнами та міжнародними фінансовими установами, що полягають у наданні та отриманні кредитів на міжнародному рівні. Вони мають значний вплив на економіку країн та світову фінансову стабільність.

У економічній літературі класифікують за наступними критеріями:

За тривалістю:

Короткострокові кредити: Мають термін погашення менше року, часто використовуються для забезпечення поточних фінансових потреб.

Середньострокові кредити: Мають термін погашення від 1 до 5 років, використовуються для інвестиційних проектів з середньою тривалістю.

Довгострокові кредити: Мають термін погашення більше 5 років, використовуються для великих інфраструктурних проектів та інвестицій.

За спрямованістю використання:

Інвестиційні кредити: Надаються для фінансування проектів, які сприяють розвитку нових підприємств, розширенню виробництва або впровадженню нових технологій.

Комерційні кредити: Надаються для покриття поточних фінансових потреб підприємств, таких як закупівля товарів або погашення короткострокових зобов'язань.

За джерелом фінансування:

Внутрішні кредити: Надаються в межах країни, зазвичай банками або фінансовими установами, зареєстрованими в цій країні.

Зовнішні кредити: Надаються зовнішніми кредиторами, які можуть бути державними організаціями, міжнародними фінансовими інституціями або приватними кредиторами з інших країн.

За видом гарантій:

Забезпечені кредити: Підтримуються заставою або гарантією, яка забезпечує повернення кредиту у разі невиконання зобов'язань боржником.

Незабезпечені (негарантовані) кредити: Не мають спеціальної застави або гарантії, ґрунтуються на кредитній репутації та кредитній історії боржника.

Види міжнародного кредитування включають (рис 1.4):

Надмірне або неефективне використання кредитів може призвести до проблеми зовнішньої заборгованості.

Зовнішня заборгованість – це фактично суми коштів, яку держава або суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності країни повинні сплатити іноземним кредиторам. Це фінансове зобов'язання, яке виникає внаслідок позик, випуску облігацій, отримання кредитів чи інших форм фінансування з-за кордону.

Висока зовнішня заборгованість може створювати ризики для економічної стабільності країни, такі як зростання витрат на обслуговування боргу, залежність від зовнішнього фінансування, зміни валютних курсів та інші фактори.

Країни повинні управляти своєю зовнішньою заборгованістю, забезпечуючи сталі джерела фінансування, раціональне використання позичених коштів, розвиток економіки для забезпечення можливості погашення боргу та зменшення ризиків.

Державне кредитування: Кредити, надані однією державою іншій державі або міжнародним організаціям для підтримки розвитку, фінансової стабільності, економічних реформ тощо. Це можуть бути білатеральні (між двома державами) або мультилатеральні (надані міжнародними фінансовими установами, такими як Міжнародний валютний фонд).

Комерційне кредитування: Кредити, надані комерційними банками, фінансовими установами або кредиторами приватного сектору. Це можуть бути короткострокові або довгострокові кредити для підтримки торговельних операцій, інвестиційних проектів, розвитку підприємств тощо.

Міжнародне кредитування з міжнародними фінансовими установами: Кредити, надані міжнародними фінансовими установами, такими як Світовий банк або Міжнародний валютний фонд. Ці кредити спрямовані на підтримку економічного розвитку, зменшення бідності, фінансову стабільність та реформи у країнах-отримувачах.

Проектне фінансування: Кредити, надані для реалізації конкретних проектів, таких як будівництво інфраструктури, енергетичних об'єктів, транспортних систем тощо. Ці кредити можуть бути надані у формі довгострокового фінансування з метою повернення згідно зі специфічними умовами проекту.

Експортне кредитування: Кредити, надані експортерами для підтримки зовнішньої торгівлі та сприяння експорту товарів і послуг. Ці кредити можуть бути надані у формі короткострокових або довгострокових фінансових інструментів, таких як лізинг, комерційні кредити або кредити, забезпечені експортними кредитними агентствами.

Рис. 1.4. Види міжнародного кредитування

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що таке міжнародні кредитні відносини і яке значення вони мають для економік країн?
2. Які основні учасники міжнародних кредитних відносин і які ролі вони виконують?
3. Які види кредитів і позик існують у міжнародних кредитних відносинах?
4. Які фактори впливають на вартість і доступність кредитування на міжнародному рівні?
5. Які ризики пов'язані з міжнародним кредитуванням і як їх можна управляти?

6. Які переваги та недоліки міжнародного кредитування для боржника і кредитора?

7. Які інструменти та механізми використовуються для регулювання міжнародних кредитних відносин?

8. Які можуть бути наслідки неплатоспроможності країни щодо своїх зовнішніх зобов'язань?

9. Які стратегії можуть бути використані для покращення міжнародних кредитних відносин і зменшення залежності від зовнішнього кредиту?

10. Як міжнародні кредитні відносини впливають на економічний розвиток країн і глобальну фінансову стабільність?

Тестова частина теми

1. Що таке міжнародні кредитні відносини?

- а) Взаємовідносини між країнами, пов'язані з кредитуванням і позиками.
- б) Фінансові відносини в межах однієї країни.
- в) Торговельні відносини між банками.

2. Які основні учасники міжнародних кредитних відносин?

- а) Банки та фінансові установи.
- б) Уряди та центральні банки країн.
- в) Приватні інвестори.

3. Який вид кредиту найчастіше використовується у міжнародних кредитних відносинах?

- а) Міжбанківський кредит.
- б) Комерційний кредит.
- в) Суверенний кредит.

4. Які фактори впливають на вартість і доступність кредитування на міжнародному рівні?

- а) Кредитний рейтинг країни.
- б) Економічні показники країни.
- в) Міжнародні фінансові та політичні умови.

5. Які ризики пов'язані з міжнародним кредитуванням?

- а) Валютний ризик.
- б) Політичний ризик.
- в) Кредитний ризик.
- г) Усі вищенаведені.

6. Яка роль міжнародних організацій у міжнародних кредитних відносинах?

- а) Надання фінансової підтримки країнам.
- б) Регулювання та нагляд за міжнародними фінансовими операціями.
- в) Посередництво у вирішенні спорів між кредиторами та боржниками.

7. Які можуть бути наслідки неплатоспроможності країни щодо своїх зовнішніх зобов'язань?

- а) Зниження кредитного рейтингу країни.

- б) Обмеження доступу до міжнародних фінансових ринків.
- в) Економічна криза в країні.

8. Які стратегії можуть бути використані для покращення міжнародних кредитних відносин?

- а) Реформа економічної політики країни.
- б) Залучення прямих іноземних інвестицій.
- в) Зменшення залежності від зовнішнього кредиту.
- г) Усі вищенаведені.

9. Які інструменти та механізми використовуються для регулювання міжнародних кредитних відносин?

- а) Міжнародні договори та угоди.
- б) Регуляторні органи та наглядові установи.
- в) Міжнародні фінансові інститути, наприклад, МВФ та Світовий банк.

10. Як міжнародні кредитні відносини сприяють економічному розвитку країн?

- а) Забезпечення доступу до фінансових ресурсів для реалізації проектів та інфраструктурних змін.
- б) Залучення іноземних інвестицій.
- в) Підтримка зовнішньої торгівлі та експортного потенціалу країн.
- г) Усі вищенаведені складові.

Задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 1.6.1

Компанія «Альтернатива» взяла у банку кредит на суму 10 000 дол. США з річною відсотковою ставкою 8%.

Яка буде загальна сума, яку компанія «Альтернатива» повинна повернути банку після 2 років?

Приклад розв'язання:

Для вирішення цієї задачі можна застосувати формулу простих відсотків:

Загальна сума = Основна сума + Відсотки

Основна сума в даному випадку дорівнює 10 000 дол. США, а відсоткова ставка 8%.

Тому відсотки за один рік становитимуть:

Відсотки = Основна сума × (Відсоткова ставка/100)

Відсотки = 10 000 × (8/100) = 800 дол. США

Після 2 років, загальна сума, яку компанія «Альтернатива» повинна повернути банку, буде дорівнювати:

Загальна сума = Основна сума + Відсотки за 2 роки

Загальна сума = 10 000 + (800 × 2) = 11,600 дол. США

Відповідь: Після 2 років компанія «Альтернатива» повинна повернути банку суму 11,600 дол. США.

Задача 1.6.2.

Компанія «Фортуна» планує взяти у банку «Базис-банк» кредит у розмірі 100 000 дол. США на 5 років. Умови кредиту включають річну відсоткову ставку 5%.

Розрахуйте які будуть загальні витрати компанії «Фортуна» на відсотки за п'ять років?

Задача 1.6.3.

Компанія «Сиріус», що знаходиться в США уклала контракт з компанією «Дольче Віта» (м. Мілан) на поставку товарів на суму 50 000 євро через півроку (6 місяців).

Поточний курс обміну становить 1 дол. США = 0,85 євро.

Які можуть бути валютні ризики для компанії «Сиріус», якщо курс зміниться та становитиме 1 євро = 0,80 доларів до дати оплати?

Задача 1.6.4.

Компанія «Українська вагова компанія-2000» планує взяти кредит на 200 000 дол. США на 3 роки від банку «Прогрес Банк» з відсотковою ставкою 7% річних.

Компанія «Гелікон» пропонує кредит на ту саму суму на 3 роки з відсотковою ставкою 6% річних, але з додатковими комісіями на суму 2 000 дол. США.

Який варіант буде більш вигідним для компанії «Українська вагова компанія-2000», якщо вона планує повернути кредит вчасно?

Задача 1.6.5.

Компанія «Агросервіс» отримала платіж у сумі 10 000 євро від свого постійного контрагента в Європі. Поточний обмінний курс становить 1 долар = 0,90 євро, а банк ще бере комісію за валютний переказ в розмірі 2% від суми операції.

Яку суму отримає компанія «Агросервіс» після здійснення переказу?

Евристичне завдання за темою

Ознайомтеся з кейсом та надайте ґрунтовні відповіді на питання:

1. *Яка важливість розширення джерел фінансування дефіциту державного бюджету через випуск облігацій внутрішнього займу? Яка специфіка таких облігацій?*

2. *Чому автор вважає, що зміна облікової ставки не впливає на доходність облігацій?*

3. *Яка перспектива продажу військових облігацій Національним банком України в умовах продовження воєнного стану в Україні? Яка буде ситуація після закінчення військових дій?*

Юрій Буц, урядовий уповноважений з питань управління держборгом, стверджує, що в Україні існують три основних джерела фінансування дефіциту державного бюджету: продаж внутрішніх державних облігацій, продаж військових облігацій Національного банку України та пільгове іноземне фінансування. За його словами, до початку повномасштабної війни в Україні державні облігації користувалися значним інтересом іноземних інвесторів. Після завершення військових дій, уряд сподівається на повноцінне функціонування внутрішнього ринку капіталу.

Буц зазначає, що основною метою зараз є забезпечення повного реінвестування внутрішнього боргу в гривні та валюті, а також продовження середнього строку до погашення боргу. Він також наголошує на значному інтересі громадян до військових облігацій, до яких доступ наданий індивідуальним та роздрібним клієнтам.

Урядовий уповноважений вважає, що зміна облікової ставки не впливає на доходність облігацій. Його переконання базується на відсутності сильної кореляції між обліковою ставкою Національного банку України і доходністю облігацій, окрім найкоротшого кінця кривої доходності.

Щодо продажу військових облігацій НБУ в умовах військового стану в Україні, Буц вважає, що попит на такі облігації залишається значним. Він наголошує, що облігації стануть частково гуманітарним і частково комерційним інструментом. Погашення зовнішнього боргу також відбувається рівномірно, і важливо зберегти доступ до міжнародних ринків капіталу після війни, залучаючи приватних інвесторів для відбудови української економіки.

Джерело: Мінфін - про ОВДП: збережемо криву доходності на довоєнному рівні. (2022) URL: <https://finbalance.com.ua/news/minfin---pro-ovdp-zberezheмо-krivu-dokhidnosti-na-dovonnomu-rivni>

Тема 1.7 Світовий ринок праці в умовах глобальних змін. Міжнародна трудова міграція

Мета практичного заняття: закріпити теоретичні знання щодо міжнародної трудової міграції та світового ринку робочої сили з метою отримання практичних навичок і розуміння основних аспектів цього явища.

Термінологія: міжнародний ринок праці; міжнародна міграція робочої сили; еміграція; імміграція; рееміграція; «відплив умів»; валова міграція;

міграційне сальдо; центри тяжіння робочої сили; державне регулювання ринку робочої сили; міжнародна організація праці (МОП).

Стислий огляд теми

Світовий ринок праці - це глобальна система обміну працею між країнами. На цьому ринку праці працівники мають можливість переселитися з однієї країни в іншу для отримання роботи, а роботодавці можуть наймати робочу силу з інших країн.

Основні аспекти світового ринку праці включають міжнародну трудову міграцію, заробітну плату та умови праці, регулювання міграційних процесів та вплив глобалізації на ринок праці.

Міжнародна трудова міграція передбачає переселення працівників з однієї країни в іншу для заробітку. Це може бути спричинено економічними, соціальними, політичними або іншими факторами. Така міграція може мати як позитивний, так і негативний вплив на країни походження та прийому мігрантів.

Заробітна плата та умови праці є важливими аспектами світового ринку праці. Рівень заробітної плати в різних країнах може суттєво відрізнятися через різні економічні, соціальні та правові умови. Крім того, умови праці, включаючи права працівників, безпеку та соціальні гарантії, можуть варіюватися в залежності від країни.

Регулювання міграційних процесів на світовому ринку праці відбувається через національні та міжнародні політичні, правові та економічні механізми. Країни розробляють політику щодо міграції, встановлюють правила щодо надання віз та робочих дозволів, а також контролюють потік працівників через кордони.

Глобалізація має значний вплив на світовий ринок праці. Вона сприяє зростанню міжнародної торгівлі, інтеграції економік та збільшенню мобільності працівників. Глобалізація також створює виклики, пов'язані з конкуренцією, нерівностями та соціально-економічною стабільністю на ринку праці.

Важливим питанням при розгляді теми є вивчення центрів тяжіння міжнародної трудової міграції.

Міжнародні центри тяжіння робочої сили - це регіони або країни, які привертають значний обсяг мігрантської робочої сили з інших країн. Ці центри можуть бути привабливими для працівників через різні фактори, такі як економічні можливості, заробітні плати, рівень життя, розвинена інфраструктура та інші соціальні чи культурні чинники.

Міжнародні центри тяжіння робочої сили зазвичай характеризуються значною кількістю мігрантів, які прибувають для знаходження роботи та поліпшення свого соціально-економічного становища. Ці регіони можуть мати розвинені галузі, такі як інформаційні технології, фінансові послуги, будівництво, туризм або сільське господарство, які вимагають додаткової

робочої сили. Найвідоміші міжнародні центри тяжіння робочої сили включають такі міста, як Лондон, Нью-Йорк, Дубай, Сінгапур, Торонто та інші. Вони відіграють ключову роль у глобальній економіці та приваблюють талановитих фахівців з різних країн світу.

Міжнародні центри тяжіння робочої сили впливають на розподіл робочих сил, глобальні економічні зв'язки та розвиток країн. Вони створюють можливості для мігрантів отримувати кращі умови праці та доходи, а також сприяють культурній та соціальній різноманітності.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що таке світовий ринок робочої сили і як він функціонує?
2. Які фактори впливають на попит та пропозицію робочої сили на світовому ринку?
3. Які переваги та виклики пов'язані з міжнародною працевлаштуванням?
4. Які тенденції спостерігаються на світовому ринку праці, зокрема стосовно міграції робочої сили?
5. Які наслідки має міграція робочої сили для країн з яких виїжджають (країн еміграції) та приймаючих країн?
6. Які регулювальні механізми існують для контролю міграції робочої сили та захисту прав мігрантів?
7. Які ролі відіграють міжнародні організації, такі як Міжнародна організація праці (МОП), у регулюванні світового ринку робочої сили?
8. Які можливості надає світовий ринок робочої сили для розвитку економічно менш розвинених країн?
9. Які виклики та перспективи перед світовим ринком робочої сили в контексті технологічних змін та автоматизації?
10. Які стратегії можуть бути використані країнами для ефективного управління світовим ринком робочої сили?

Тестова частина теми

1. *Що таке світовий ринок робочої сили?*
 - а) Система, що регулює обмін праці між країнами.
 - б) Система, що забезпечує збалансований розподіл робочих місць у країні.
 - в) Система, що контролює міграцію робочої сили між країнами.
2. *Які фактори впливають на попит на робочу силу на світовому ринку?*
 - а) Економічні та технологічні зміни.
 - б) Демографічні чинники.
 - в) Соціальні та політичні умови.
3. *Що визначає пропозицію робочої сили на світовому ринку?*
 - а) Кількість населення в країні.
 - б) Рівень освіти та кваліфікації працівників.
 - в) Економічний розвиток країни.

3. Які переваги можуть мати мігранти, працюючи на світовому ринку робочої сили?

- а) Можливість отримання вищої заробітної плати.
- б) Збільшення соціального захисту та гарантій.
- в) Отримання нового досвіду та вмінь.

4. Які наслідки може мати міграція робочої сили для приймаючих країн?

- а) Зростання конкуренції на ринку праці.
- б) Демографічне збагачення та культурна різноманітність.
- в) Погіршення умов праці та заробітної плати місцевих працівників.

5. Яка роль міжнародних організацій, таких як Міжнародна організація праці (МОП), у регулюванні світового ринку робочої сили?

- а) Захист прав мігрантів та працівників.
- б) Встановлення квот на міграцію робочої сили.
- в) Забезпечення безпеки на ринку праці.

6. Які виклики стоять перед світовим ринком робочої сили у зв'язку з технологічними змінами та автоматизацією?

- а) Збільшення безробіття та зниження попиту на деякі види робіт.
- б) Зростання можливостей для працевлаштування в нових галузях.
- в) Збільшення заробітної плати та соціального захисту працівників.

7. Які основні фактори вимірювання міграції?

- а) Міграційний приплив та відтік.
- б) Демографічні чинники.
- в) Політичні зміни у країні.

8. Якими методами можна виміряти міграцію?

- а) Реєстрація мігрантів у приймаючій країні.
- б) Анкетування населення.
- в) Аналіз міграційних статистичних даних.

9. Які основні категорії мігрантів використовуються для вимірювання міграції?

- а) Внутрішні та міжнародні мігранти.
- б) Економічні та політичні мігранти.
- в) Легальні та нелегальні мігранти.

10. Що таке міграційна статистика?

- а) Дані, що відображають кількість та характеристики мігрантів.
- б) Звіти про політичну ситуацію у країні.
- в) Аналіз демографічних тенденцій.

Задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 1.7.1.

У країні А виїхало 100 000 осіб, а вїхало 150 000 осіб. Обчисліть міграційне сальдо (приплив) та сальдо еміграції (відтік) для країни А.

Приклад розв'язання:

Міграційне сальдо = Кількість осіб, які в'їхали - Кількість осіб, які виїхали

Міграційне сальдо = 150 000 - 100 000 = 50 000

Таким чином, міграційний приплив для країни А становить 50 000 осіб.

Міграційний відтік = Кількість осіб, які виїхали - Кількість осіб, які в'їхали

Міграційний відтік = 100 000 - 150 000 Міграційний відтік = -50 000

Отримане значення від'ємне, що означає, що кількість осіб, які виїхали з країни, перевищує кількість осіб, які в'їхали. Тому міграційний відтік для країни А становить 50 000 осіб у від'ємному напрямку.

Відповідь: міграційний приплив для країни А складає 50 000 осіб, а міграційний відтік становить -50 000 осіб.

Задача 1.7.2.

Країна В має міграційний приплив 50 000 осіб та міграційний відтік 20 000 осіб. Обчисліть чистий міграційний приплив для країни В.

Задача 1.7.3.

Країна Б має населення 10 млн осіб, з яких 2 млн є мігрантами. Обчисліть міграційну частку для країни.

Задача 1.7.4.

За даними дослідження, 40% мігрантів у країні Н мають вищу освіту. Яка частка мігрантів з вищою освітою є у країні Н?

Задача 1.7.5.

Країна А має міграційний індекс 0,75, що означає високу міграційну активність. Які висновки можна зробити щодо міграційної ситуації в країні А? Відповідь обґрунтуйте та оформите у вигляді таблиці (захід, переваги, недоліки).

Задача 1.7.6

Країна Б зазнає масової еміграції своїх громадян. Поясніть можливі причини такої міграційної ситуації та можливі наслідки для країни Б.

Задача 1.7.7.

Проведіть аналіз роботи міжнародних організацій, які відповідають за регулювання процесів міжнародної міграції робочої сили. Запишіть результати аналізу в таблицю, використовуючи наступний зразок:

№	Назва міжнародної організації (посилання на сайт)	Основні функції та напрямки роботи організації
п /п		
1	Міжнародна організація праці	

Евристичне завдання до теми

Кейс 1.7.1 «Техно Скай переманює працівників»

Звичайний день в офісі компанії «Глобал Тек». Джек, молодий професіонал з інформаційних технологій, отримав запрошення на співбесіду у велику міжнародну ІТ-компанію «ТехноСкай». Джек знає, що ця компанія пропонує високу заробітну платню та вигідні умови праці, але він також дуже задоволений своєю поточною роботою у компанії «Глобал Тек».

Джек отримав запрошення на співбесіду в «Техно Скай» та вже пройшов кілька етапів відбору. Зараз у нього стоїть важкий вибір: залишитися у стабільній роботі в «Глобал Тек» або перейти до «ТехноСкай» з можливістю високооплачуваної роботи та перспективами кар'єрного зростання.

Завдання:

1. Розгляньте ситуацію Джека та з'ясуйте, які фактори можуть вплинути на його рішення.
2. Визначте переваги та недоліки залишення роботи в «Глобал Тек» та переходу до «Техно Скай».
3. Обговоріть, які фактори має врахувати Джек, щоб прийняти розсудливе рішення.

Кейс 1.7.2 «Міграція до Німеччини як нові можливості професійного зростання»

Кароліна, молода архітекторка з України, отримала можливість працювати у відомому архітектурному бюро в Німеччині. Це її великий шанс розширити професійні навички, співпрацювати з відомими архітекторами та отримати новий досвід. Однак, для цього їй потрібно буде переїхати до іншої країни та адаптуватися до нового середовища. Кароліна вагається між залишенням своєї рідної країни та переїздом до Німеччини. Вона любить свою роботу та колег у вітчизняному архітектурному бюро, але відчуває, що вона досягла певного плато у своєму розвитку. Робота в Німеччині відкриває перед нею нові можливості, але вона також означатиме розлуку з родиною, друзями та знайомим середовищем.

Завдання:

1. Розгляньте ситуацію Кароліни та з'ясуйте, які фактори можуть вплинути на її рішення.
2. Визначте переваги та недоліки залишення своєї рідної країни та переїзду до Німеччини. Оцініть Німеччину як країну, що приймає мігрантів.

3. Обговоріть, які фактори має врахувати Кароліна, щоб прийняти розсудливе рішення.

Кейс 1.7.3 «Міграція до США для кар'єрного зростання»

Стефанія, молода фахівчиня з фінансової аналітики з України, мріє про кар'єрне зростання та нові можливості у фінансовій індустрії. Вона отримала пропозицію про роботу в одній з провідних фінансових компаній у США. Це її шанс впровадити свої знання та вміння на міжнародному рівні, працювати зі світовими гравцями і розвиватися в країні з розвинутою фінансовою індустрією. Проте, для цього їй потрібно буде переїхати до США та адаптуватися до нового культурного та робочого середовища.

Стефанія знаходиться перед важким рішенням - чи прийняти пропозицію про роботу в США та переїхати до іншої країни, чи залишитися в Україні та продовжити кар'єру відомої фінансової компанії. Вона розуміє, що робота в США відкриє перед нею безліч нових можливостей, але вона також вагається через переїзд у нову країну, віддалення від родини та знайомого оточення.

Завдання:

1. Розгляньте ситуацію Стефанії та з'ясуйте, які фактори можуть вплинути на її рішення.
2. Визначте переваги та недоліки переїзду до США та залишення в Україні.
3. Обговоріть, які фактори має врахувати Стефанія, щоб прийняти розсудливе рішення.

Кейс 1.7.4 «Регулювання міжнародної міграції в країні Зефіраленд»

Країна Зефіраленд знаходиться в етапі активного розгляду політики щодо регулювання міжнародної міграції. Уряд країни має велику кількість суперечливих думок та підходів щодо цього питання. Деякі стверджують, що відкритість до імміграції сприятиме економічному розвитку та розширенню культурного розмаїття, тоді як інші стурбовані можливими соціальними, економічними та політичними наслідками.

Ви є консультантом з міжнародної міграції та ваше завдання полягає в тому, щоб допомогти уряду Зефіраленду прийняти обґрунтоване рішення щодо регулювання міжнародної міграції.

Завдання:

1. Запропонуйте аргументи, що підтримують відкритість до імміграції. Врахуйте потенційні економічні, культурні та соціальні переваги.
2. Подайте аргументи, що підтримують обмеження міжнародної міграції. Врахуйте можливі соціальні, економічні та політичні виклики та ризики.
3. Розгляньте можливі підходи до регулювання міжнародної міграції в Зефіраленді. Розкрийте переваги та недоліки кожного підходу.

4. Надайте рекомендації уряду Зефіраленду щодо прийняття стратегії регулювання міжнародної міграції, яка б враховувала позитивні наслідки та зменшувала можливі негативні впливи.

Кейс 1.7.5 «Міграція з країн Африки до Європи - виклики та наслідки»

Найбільша міграція з країн Африки до Європи відбувається з різних країн африканського континенту. Однак, конкретні країни, звідки найбільше мігрантів, можуть варіюватися з часом, в залежності від політичної та економічної ситуації, проте, найчастіше виділяються наступні країни з рівнем міграції до країн Європи.

1. Нігерія: Нігерійські мігранти є одними з найчисельніших груп мігрантів з Африки до Європи. Вони шукають кращих економічних можливостей та політичної стабільності.

2. Гана: Ганські мігранти також активно мігрують до країн Європи, шукаючи робочих місць, освіти та ліпших умов життя.

3. Кот-д'Івуар: З цієї країни також спостерігається значна міграція до Європи через соціальні та економічні проблеми.

4. Сомалі: Конфлікт та політична нестабільність в Сомалі призводять до масової міграції сомалійців до країн Європи, у пошуках безпеки та кращих умов життя.

5. Еритрея: Політична репресія та відсутність економічних перспектив призводять до міграції з Еритреї до Європи.

Таким чином, спостерігається значний приріст міграції з країн Африки до країн Європи. Це ставить перед урядами європейських країн суттєві виклики та питання стосовно регулювання цього процесу та його наслідків.

Потрібно проаналізувати ситуацію та розробити рекомендації для європейських урядів щодо керування міграцією з країн Африки.

Завдання:

1. Опишіть головні причини міграції з країн Африки до Європи. Розгляньте фактори, такі як економічні умови, політична нестабільність, конфлікти, бідність та інші.

2. Проаналізуйте виклики, з якими стикаються приймаючі країни внаслідок зростання міграції з країн Африки. Врахуйте питання безпеки, соціального забезпечення, інтеграції мігрантів у суспільство та інші аспекти.

3. Розгляньте різні підходи до регулювання міграції з країн Африки до Європи. Розкрийте переваги та недоліки таких підходів, які можуть включати стримування міграції, сприяння легальній міграції, інтеграційні програми та інші.

4. Розробіть рекомендації для європейських урядів щодо політики міграції з країн Африки.

Кейс 1.7.6 «Міграційна політика США та її вплив на іммігрантів»

США підтримують законність як основний принцип міграції. Це означає, що в'їзд та перебування іммігрантів в країні регулюються законодавством і вимагають відповідності встановленим правилам та умовам. Також США класифікують іммігрантів на різні категорії, такі як сімейні мігранти, працівники, студенти, біженці тощо. Кожна категорія має свої вимоги, квоти та процедури, які визначають, хто може в'їхати та перебувати в країні. Міграційна політика США також враховує економічні потреби та інтереси країни.

Уявіть, що Ви є членом комітету з міграційної політики в США і маєте провести аналіз міграційної політики та її впливу на іммігрантів. Вам необхідно взяти до уваги різні аспекти політики та їхні наслідки.

Завдання:

1. Проаналізуйте основні принципи та критерії, за якими США регулюють в'їзд та перебування іммігрантів. Обговоріть, які категорії іммігрантів мають переваги та які обмеження існують.

2. Вивчіть соціально-економічні наслідки міграційної політики для самого населення США та для іммігрантів. Розгляньте вплив на зайнятість, економіку, культуру та соціальне середовище.

3. Розкрийте питання інтеграції іммігрантів у суспільство США. Дослідите доступ до освіти, охорони здоров'я, житла та інших соціальних послуг для іммігрантів.

4. Обговоріть аспекти міграційної політики США, такі як нелегальна міграція, санкції та репатріація. Розгляньте різні погляди та думки стосовно цих питань.

5. Надайте рекомендації щодо можливих покращень міграційної політики США, враховуючи інтереси як країни, так і іммігрантів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ ТА СВІТОВОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПРОЦЕСУ СУЧАСНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.

Тема 2.1 Світова валютна система

Мета практичного заняття: закріплення теоретичних аспектів та принципів функціонування світової валютної системи. Формування у здобувачів розуміння ролі та функцій ключових учасників у світовій валютній системі (центральні банки, комерційні банки та міжнародні фінансові організації). Вивчення основних інструментів та механізмів, що використовуються у світовій валютній системі.

Термінологія: валюта; валютна система; міжнародна (світова) валютна система; регіональна валютна система; валютний курс; валютний паритет; конвертованість валюти; Паризька валютна система; Генуезька валютна система; Бреттон-Вудська валютна система; Міжнародний валютний фонд; Ямайська валютна система; Європейська валютна система; «європейська валютна змія»; «план Делора»; валютний ринок; валютний ринок України.

Стислий огляд теми

Взагалі, *валютна система* - це організаційна та регулятивна структура, яка визначає валютні відносини та їх регулювання. Вона заснована на законодавстві країни або міжнародних угодах. Валютна система складається з двох основних компонентів:

1. Валютний механізм: Це набір правових норм і інструментів, які регулюють валютні відносини на національному та міжнародному рівнях. Валютний механізм включає законодавство, валютні політики, правила та процедури обміну валют, установки курсів валют, контроль за капіталовкладеннями та інші правила, які регулюють валютні операції.

2. Валютні відносини: Це щоденні взаємини між суб'єктами на валютних та грошових ринках, спрямовані на здійснення міжнародних розрахунків. Валютні відносини включають купівлю-продаж валют, перекази коштів, валютні обміни, кредитні операції та інші фінансові операції, які відбуваються між резидентами та нерезидентами.

Світова валютна система - це комплекс правил, угод, механізмів та інституцій, що регулюють валютні відносини між країнами світу. Основна

мета світової валютної системи - забезпечити ефективний обмін товарів і послуг між країнами, забезпечити стабільність валютних курсів та підтримувати фінансову стабільність у світовому масштабі.

Основні складові світової валютної системи включають (рис 2.1):

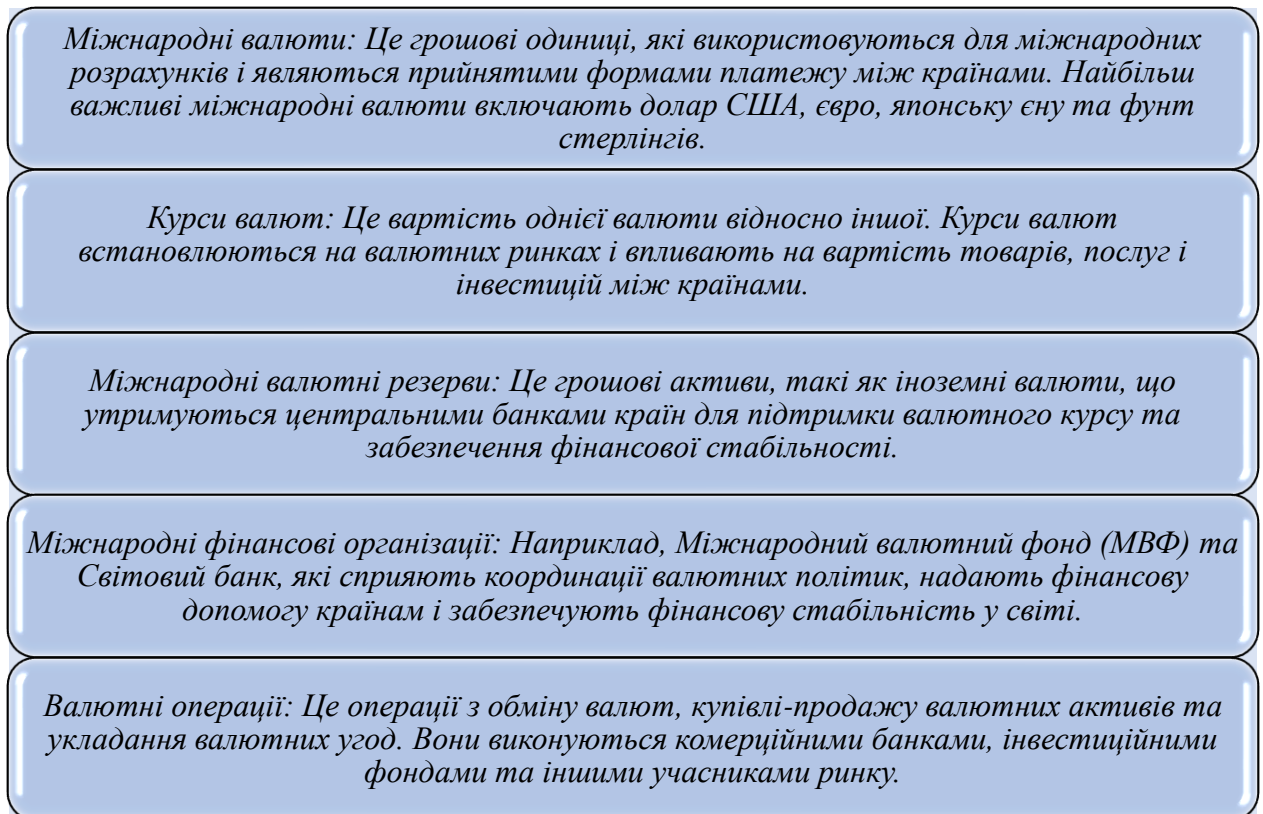

Рис. 2. 1. Складові світової валютної системи

В процесі свого розвитку світова валютна система пройшла *різні етапи*. На початкових етапах історії людства, коли з'явилися перші форми торгівлі і обміну, не було стандартизованої валютної системи. Торгівля відбувалася шляхом безпосереднього обміну товарів.

В подальшому для спрощення валютних відносин почали використовувати еквіваленти. При цьому золото закріпило за собою саме цю складову. Золотий стандарт став популярною формою світової валютної системи у 19-ому і на початку 20-ого століття. На цьому етапі валюти були прив'язані до золотого резерву, що забезпечувало стабільність валютних відносин. Після Першої світової війни виникла нестабільність валютних систем, і валютні курси були нестійкими. Було багато спроб відновити стабільність, але без значних успіхів.

Після закінчення Другої світової війни була запроваджена принципово нова валютна система - Бреттон-Вудська валютна система: В 1944 році було укладено Угоду у Бреттон-Вудсі, яка створила нову світову валютну систему.

Згідно з цією угодою, фунт стерлінгів долар США став основною резервною валютою, прив'язаною до золота. На практиці більше у якості девізів використовували саме долар. Ця система працювала до 1971 року. Після припинення прив'язки долара США до золота в 1971 році, багато країн перейшли до системи плаваючих валютних курсів. Валютні курси були визначені на основі валютного ринку і підлягали коливанням.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що таке світова валютна система і яка її роль у глобальній економіці?
2. Які основні валюти використовуються в світовій валютній системі?
3. Які організації та установи відповідають за регулювання світової валютної системи?
4. Чим відрізняється фіксований валютний курс від плаваючого валютного курсу?
5. Які фактори впливають на зміну валютного курсу?
6. Які переваги та недоліки використання світової резервної валюти?
7. Що таке «купівельна сила паритету» і як вона відображається в світовій валютній системі?
8. Які альтернативи існують для світової валютної системи?
9. Які основні виклики стоять перед світовою валютною системою у сучасних умовах?
10. Які були найважливіші зміни в світовій валютній системі впродовж останніх десятиліть?

Тестова частина теми

1. *Яка валюта використовується як головна резервна валюта в світовій валютній системі?*
 - а) Долар США
 - б) Євро
 - в) Японська єна
 - г) Фунт стерлінгів
2. *Що таке «купівельна сила паритету» (КСП) у світовій валютній системі?*
 - а) Рівновага між експортом та імпортом
 - б) Співвідношення вартості товарів у різних країнах
 - в) Обмінна вартість валют на міжнародному ринку
 - г) Контроль над валютним курсом
3. *Яка організація відповідає за моніторинг та координацію світової валютної системи?*
 - а) Міжнародний валютний фонд (МВФ)
 - б) Світова торговельна організація (СТО)
 - в) Всесвітній банк (ВБ)
 - г) Організація Об'єднаних Націй (ООН)

4. Що таке «плаваючий валютний курс»?

- а) Валютний курс, який залежить від зовнішнього попиту та пропозиції
- б) Валютний курс, який фіксується центральним банком країни
- в) Валютний курс, який застосовується лише для міжнародних транзакцій
- г) Валютний курс, який не змінюється протягом певного періоду

5. Який фактор найбільше впливає на зміну валютного курсу?

- а) Міжнародний торговельний баланс
- б) Політична стабільність країни
- в) Рівень інфляції
- г) Обсяги зовнішньої інвестиції

6. Що стало основою золотого стандарту, який пережив популярність у 19-20 століттях?

- а) Золото
- б) Срібло
- в) Нафта
- г) Біткоїн

7. Які основні характеристики міжнародної валютної системи, які виникли після краху золотого стандарту?

- а) Фіксовані валютні курси та контроль міграції капіталів
- б) Плаваючі валютні курси та вільний рух капіталу
- в) Золоте резервування та обмін валютами лише на дорозі
- г) Одноразове використання валют та торгівля виключно через партнерів

8. Яка система валютного обміну домінувала протягом більшості 20 століття?

- а) Фіксована валютна система
- б) Плаваючий валютний курс
- в) Глобальна система міжнародних платежів (SWIFT)
- г) Система валютного коридору.

9. Коли було введено євро як офіційну валюту Європейського Союзу?

- а) 2002 рік
- б) 1995 рік
- в) 2010 рік
- г) 1987 рік

10. Яка організація відповідає за моніторинг та регулювання європейської валютної системи?

- а) Європейський центральний банк (ЄЦБ)
- б) Європейська комісія (ЕК)
- в) Європейський парламент
- г) Міжнародний валютний фонд (МВФ)

11. Що таке Європейський система центральних банків (ЄСЦБ)?

- а) Об'єднання всіх центральних банків країн Європейського Союзу
- б) Координаційний орган для обміну валют у Європі
- в) Виконавчий орган Європейської комісії

г) Регуляторні установи, що контролюють банківську діяльність

12. Які країни складають «єврозону» (європейський простір використання євро)?

а) 19 країн

б) 12 країн

в) 27 країн

г) 15 країн

д) немає вірної відповіді

Задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 2.1.1.

У Банку країни Альвія є валютні резерви в сумі 1 мільярд доларів США та 500 мільйонів євро. Яка загальна вартість валютних резервів у доларовому еквіваленті?

Задача 2.1.2.

Країна Віленія має фіксований валютний курс, де 1 долар становить 20 одиниць місцевої валюти. Як зміниться вартість місцевої валюти, якщо курс долара зміниться на 10%?

Задача 2.1.3.

Банк А купує в банку Б 500 000 євро за 450 000 фунтів стерлінгів за курсом. Довга валютна позиція банку А складає 250 000 євро, а коротка валютна позиція - 200 000 фунтів стерлінгів.

Розрахуйте крос-курс.

Приклад розв'язання задачі:

Для розрахунку крос-курсу, доцільно використати наступну формулу:
Крос-курс = (Кількість одиниць валюти 1) / (Кількість одиниць валюти 2)

У цій задачі, валюта 1 - євро, а валюта 2 - фунт стерлінгів. Отже:
Крос-курс = 500 000 / 450 000

Крос-курс = 1.1111

Відповідь: крос-курс між євро та фунтом стерлінгів становить 1.1111.

Задача 2.1.4.

Компанія «Favorite-group», що знаходиться в США, отримала замовлення від компанії «Montmartre» в Європі. Вартість замовлення становить 50 000 євро. Компанія «Favorite-group» бажає знати, скільки доларів США їй необхідно заплатити, використовуючи поточний обмінний курс.

Обмінний курс для пари євро/долар становить 1 євро = 1,20 долара.

Задача 2.1.5.

Компанія «GlobalT» знаходиться в США і має угоду з компанією «EuroTech» в Європі. Згідно угоди, «GlobalT» повинна заплатити «EuroTech» 100 000 євро. Однак, компанія «GlobalT» має на рахунку лише долари США. Вони хочуть знати, скільки доларів США потрібно обміняти, щоб задовольнити свій зобов'язання в євро.

Обмінний курс для пари євро/долар становить 1 євро = 1,15 долара.

Яку суму в доларах США повинна обміняти компанія «GlobalT» для здійснення платежу в розмірі 100 000 євро?

Евристичне завдання до теми

Кейс 2.1.1 «Складності встановлення валюти платежу»

Компанія «Global Foods», що знаходиться в США і виробляє продукцію для експорту. Вони уклали угоду з компанією «Euro Distributors» в Європі на постачання продукції на суму 200 000 євро. Згідно умов угоди, «Global Foods» має отримати платіж в євро.

Однак, компанія «Global Foods» бажає отримати платіж в доларах США, оскільки вони мають свої витрати в доларах. Вони звертаються до банку з проханням здійснити конвертацію платежу з євро на долари за поточним обмінним курсом.

Обмінний курс для пари євро/долар становить 1 євро = 1,10 долара.

Яку суму в доларах США отримає компанія «Global Foods» після конвертації платежу від «Euro Distributors»?

Кейс 2.1.2 «Зменшення валютних ризиків як основа дієвого фінансового результату»

Компанія «GloSitikom» є глобальним гравцем у сфері інформаційних технологій і має філіали у різних країнах світу. Вони зіштовхнулися з проблемою валютних ризиків у зв'язку зі змінами валютних курсів.

У останніх кварталах валютний курс долара до євро значно змінився і став більш нестабільним. Це суттєво впливає на фінансовий результат компанії «GloSitikom», оскільки вони здійснюють багато міжнародних розрахунків.

Ваше завдання - розробити стратегію зменшення валютних ризиків для компанії «GloSitikom». Ви повинні врахувати наступне:

1. Аналіз валютних ринків: Проаналізуйте і прогнозуйте зміни валютних курсів між долларом і євро, враховуючи політичні, економічні та інші фактори, які можуть впливати на валютні ринки.

2. Зменшення валютних ризиків: Розробіть стратегії для зменшення валютних ризиків, таких як використання форвардних контрактів, опціонів на валюту, збалансування портфеля валютних активів та інші фінансові інструменти.

3. Хеджування валютних ризиків: Визначте, як компанія «GloSitikom» може захистити себе від валютних ризиків шляхом використання хеджування валютних операцій.

4. Управління міжнародними розрахунками: Розробіть ефективну систему управління міжнародними розрахунками, включаючи стратегії керування валютним ризиком, забезпечення розрахунків у різних валютах, вибір оптимального моменту для проведення розрахунків і забезпечення контролю над валютними операціями.

5. Моніторинг і оцінка: Розробіть систему моніторингу та оцінки ефективності ваших стратегій зменшення валютних ризиків, щоб вчасно вносити корективи та покращувати процес управління валютними ризиками. Ваше завдання - представити детальний план, як компанія «GloSitikom» може зменшити валютні ризики та забезпечити ефективне управління своїми міжнародними розрахунками. Ваша стратегія повинна враховувати поточну ситуацію на валютних ринках, ризики та потенційні вигоди від застосування різних фінансових інструментів.

Будь ласка, зверніть увагу, що це лише уявлений кейс, і реальна стратегія управління валютними ризиками буде залежати від конкретних обставин компанії та ринкових умов.

Кейс 2.1.3 «Валютні ризики у міжнародних розрахунках з країнами, що знаходяться поза Єврозони або як управляти валютними ризиками компанії «DelishDining»

Компанія «DelishDining» є міжнародним імпортером та експортером товарів зі штаб-квартирою в країні, що не входить до Єврозони. Останнім часом компанія активно розширює свою діяльність на країни, які використовують євро, і зіштовхнулася з питаннями, пов'язаними з європейською валютною системою.

Ваше завдання - розробити стратегію управління валютними ризиками для компанії «DelishDining» у зв'язку з розширенням її діяльності на країни, які використовують євро. Ви повинні врахувати наступне:

1. Аналіз валютної політики: Проаналізуйте європейську валютну систему та валютну політику Європейського центрального банку (ЄЦБ), враховуючи їх вплив на валютні ринки та курс євро.

2. Валютні ризики: Визначте потенційні валютні ризики, з якими зіткнеться компанія «DelishDining» у зв'язку зі змінами валютних курсів євро та валюти її країни штаб-квартири.

3. Захист від валютних ризиків: Розробіть стратегії та інструменти для зменшення валютних ризиків компанії «DelishDining», такі як використання форвардних контрактів, опціонів на валюту, стратегії хеджування та збалансування портфелів.

4. Фінансове планування: Розробіть фінансовий план, в якому враховано валютні ризики, забезпечивши компанії «DelishDining» достатні резерви та

засоби для управління валютними операціями та здійсненням міжнародних розрахунків в євро.

5. Контроль і моніторинг: Розробіть систему контролю та моніторингу валютних ризиків, щоб вчасно виявляти потенційні проблеми та забезпечувати ефективне управління валютними операціями компанії «DelishDining».

Ваше завдання - представити детальний план, як компанія «DelishDining» може ефективно управляти валютними ризиками та забезпечити успішні міжнародні розрахунки з країнами, які використовують євро. Ваша стратегія повинна враховувати поточну валютну політику, ризики та можливості на валютних ринках Єврозони.

Будь ласка, зверніть увагу, що це лише уявлений кейс, і реальна стратегія управління валютними ризиками буде залежати від конкретних обставин компанії «DelishDining» та ринкових умов.

Тема 2.2. Міжнародні розрахунки та їх специфіка у міжнародній економіці

Мета практичного заняття: поглибити у здобувачів теоретичні знання щодо форм та механізму здійснення міжнародних розрахунків та розуміння важливості забезпечення ефективного та безперешкодного проведення фінансових трансакцій на міжнародному рівні.

Терміни: міжнародні розрахунки; інкасо; акредитив; банківський переказ; відкритий рахунок; вексель; чек; система SWIFT; валютна політика; девізна політика; дисконтна політика; міжнародний банківський рахунок; диверсифікація валютних резервів; валютні обмеження.

Стислий огляд теми

Міжнародні розрахунки є процесом платежів та фінансових трансакцій між суб'єктами з різних країн. Вони включають готівкові та безготівкові розрахунки, банківські операції, електронні та інтернет-розрахунки, а також використання криптовалют.

Міжнародні розрахунки можуть бути проведені у різних валютах і вимагають здійснення конвертації валют. Вони підлягають валютним ризикам, політичним ризикам та регуляторним обмеженням, і вимагають дотримання міжнародних фінансових стандартів та правил.

Основою для проведення міжнародних розрахунків виступає зовнішня торгівля, тому що це фактично форма руху вартостей через різницю в часі міжнародного виробництва, реалізації та сплати товарів на територіально різних ринках збуту. Сучасна система міжнародних розрахунків охоплює торгівлю товарами та послугами і некомерційний форми (операції), позики та перетікання капіталу між країнами.

На стан міжнародних розрахунків впливає низка факторів, що представлено на рисунку, а саме (рис. 2.2

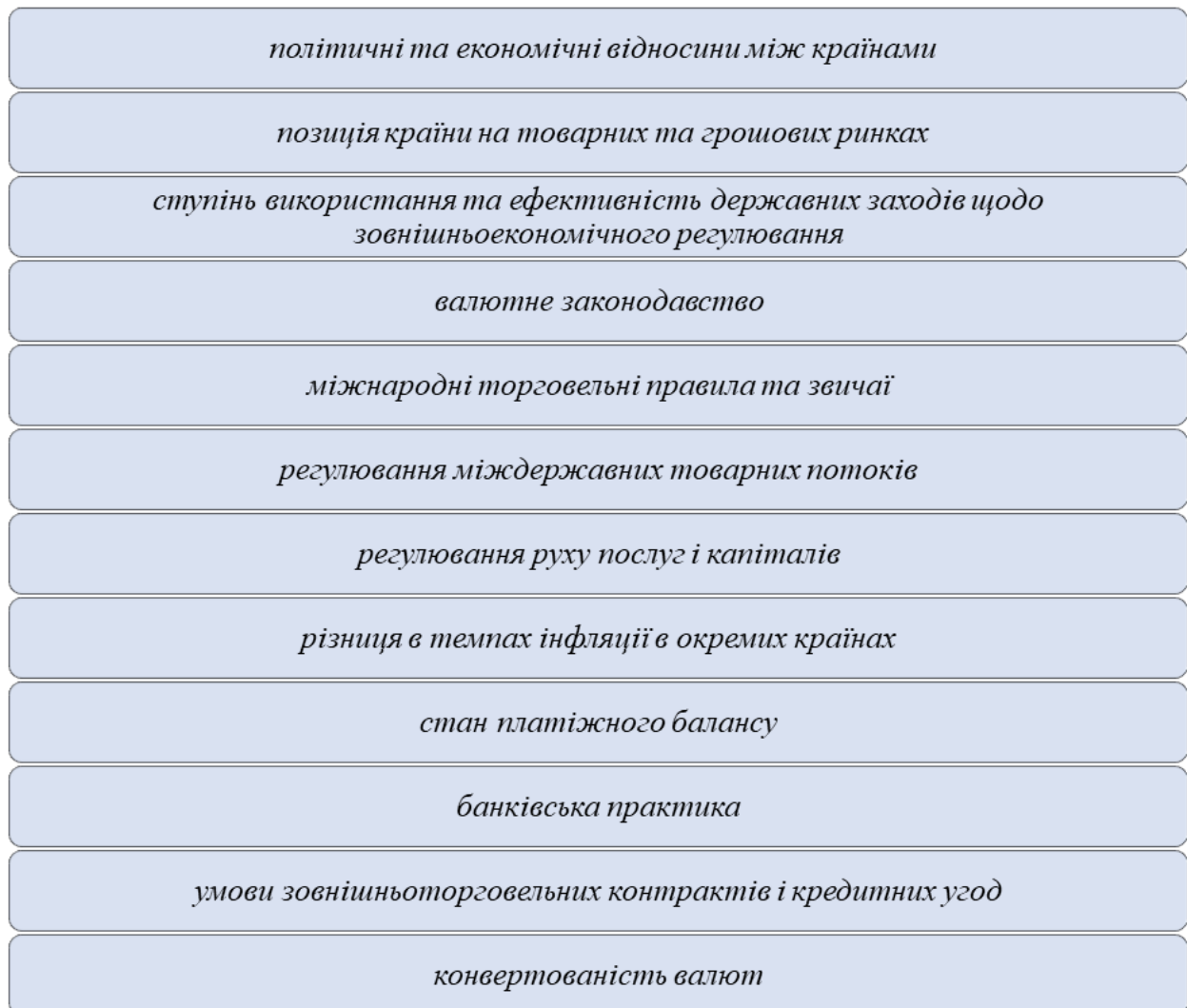

Рис. 2.2 Фактори, що впливають на стан міжнародних розрахунків

Міжнародні розрахунки здійснюються через міжнародні платіжні системи. *Міжнародні платіжні системи* між країнами відіграють важливу роль у забезпеченні ефективних та безперешкодних міжнародних розрахунків. До ключових міжнародних платіжних систем можна віднести:

SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication): є найбільш використовуваною міжнародною платіжною системою. Вона дозволяє банкам та фінансовим установам здійснювати безпечні та стандартизовані міжнародні перекази грошей. SWIFT надає унікальні ідентифікатори для банків (коди SWIFT або BIC) і забезпечує обмін фінансової інформації між учасниками.

SEPA (Single Euro Payments Area): є європейською ініціативою, спрямованою на створення єдиного ринку платежів у євро. Вона дозволяє безперешкодний обмін грошових коштів між країнами-учасницями Європейського союзу та країнами Європейського економічного простору.

TARGET 2 (Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System): є системою миттєвих брутто-розрахункових переказів у євро в Європейському Системі центральних банків (ЄСЦБ).

CHIPS (Clearing House Interbank Payments System): CHIPS є системою міжбанківських розрахунків у доларах США, що працює в США. Вона забезпечує швидкі та безпечні розрахунки між учасниками, включаючи банки, брокерські фірми та інші фінансові установи.

На сучасному етапі розвитку міжнародних платіжних систем, суттєво розширилися безготівкові та електронні платежі (рис. 2.3.):

- PayPal: Це одна з найвідоміших та поширених електронних платіжних систем. Вона дозволяє користувачам здійснювати онлайн-платежі, переказувати кошти, отримувати платежі та здійснювати покупки в Інтернеті.*
- Apple Pay: Це мобільна платіжна система, розроблена компанією Apple. Вона дозволяє користувачам здійснювати безконтактні платежі з використанням своїх Apple-пристроїв, таких як iPhone, Apple Watch або iPad, зберігаючи банківські картки в цифровому форматі.*
- Google Pay: Це платіжна система, розроблена компанією Google. Вона дозволяє користувачам здійснювати безконтактні платежі з використанням Android-пристроїв, зберігаючи банківські картки в цифровому форматі.*
- Alipay: Це платіжна система, розроблена компанією Alibaba Group з Китаю. Вона є однією з найбільших електронних платіжних систем у світі та використовується для здійснення платежів, покупок та переказів грошей.*
- Venmo: Це платіжна система, популярна в США, яка дозволяє користувачам здійснювати миттєві перекази грошей між користувачами за допомогою мобільних пристроїв.*
- WeChat Pay: Це платіжна система, розроблена компанією Tencent з Китаю. Вона є однією з найпопулярніших платіжних систем у Китаї та дозволяє користувачам здійснювати платежі, перекази коштів, покупки та навіть бронювання послуг через мобільну програму WeChat.*
- Samsung Pay: Це мобільна платіжна система, розроблена компанією Samsung. Вона дозволяє користувачам здійснювати безконтактні платежі за допомогою пристроїв Samsung, включаючи смартфони та смарт-годинники.*
- Paytm: Це платіжна система з Індії, яка надає широкий спектр електронних платіжних послуг, включаючи переказ коштів, платежі за товари та послуги, поповнення рахунків та інші фінансові операції.*

Рис. 2.3 Популярні міжнародні платіжні системи

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що таке міжнародні розрахунки і чому вони важливі в глобальній економіці?
2. Які основні методи міжнародних розрахунків і як вони відрізняються один від одного?
3. Які фактори впливають на ефективність міжнародних розрахунків?
4. Які ризики пов'язані з міжнародними розрахунками та як їх можна управляти?
5. Які роль і функції виконують міжнародні платіжні системи у здійсненні міжнародних розрахунків?
6. Які переваги та недоліки використання криптовалют у міжнародних розрахунках?
7. Які вимоги та процедури пов'язані з валютною конвертацією під час міжнародних розрахунків?
8. Які особливості міжнародних розрахунків в рамках Європейського Союзу та інших інтеграційних блоків?
9. Які інструменти та послуги надають банки та фінансові установи для підтримки міжнародних розрахунків?
10. Які тенденції та інновації спостерігаються у сфері міжнародних розрахунків?

Тестова частина тем

1. *Що означають міжнародні розрахунки?*
 - а) Переказ коштів в межах однієї країни.
 - б) Платежі тільки в іноземній валюті.
 - в) Платежі та фінансові трансакції між суб'єктами з різних країн.
 - г) Тільки готівкові розрахунки.
2. *Які методи міжнародних розрахунків включають безготівкові платежі?*
 - а) Готівкові перекази.
 - б) Валютна конвертація.
 - в) Банківські перекази.
 - г) Форвардні контракти.
3. *Що таке SWIFT в контексті міжнародних розрахунків?*
 - а) Міжнародна валютна система.
 - б) Криптовалюта, яку використовують для міжнародних платежів.
 - в) Міжнародна платіжна система для безпечного та стандартизованого міжбанківського обміну фінансової інформації.
 - г) Конвертер валют для міжнародних розрахунків.
4. *Які ризики пов'язані з міжнародними розрахунками?*
 - а) Валютний ризик і політичний ризик.
 - б) Тільки валютний ризик.
 - в) Фінансовий ризик.

г) Ризик збитків при транспортуванні готівки.

5. *Яка роль міжнародних платіжних систем у здійсненні міжнародних розрахунків?*

а) Забезпечення безпеки та стандартизації платежів.

б) Контроль за курсами валют.

в) Координація діяльності між банками.

г) Виключення використання готівки.

6. *Що таке вексель?*

а) Приписка на заборгованість, видана боржником власнику векселя.

б) Запис у банківському журналі про платіжну операцію.

в) Угода про позику між кредитором і боржником.

г) Документ, який дає право власнику отримати певну суму грошей в певний строк.

7. *Хто є основними учасниками вексельної операції?*

а) Акцептант, акцептонадавець, власник векселя.

б) Боржник і кредитор

в) Передавач і отримувач векселя.

г) Банк і клієнт.

8. *Що таке акцепт векселя?*

а) Прийняття банком зобов'язань оплатити вексель власнику визначеним строком.

б) Підпис боржника на векселі.

в) Передача векселя власником третій стороні.

г) Відмова банку акцептувати вексель.

9. *Що таке чек?*

а) Документ, виданий банком, який забезпечує платіжний зобов'язання.

б) Запис в банківському журналі про зняття грошей з рахунку.

в) Документ, що дає право власнику зняти гроші з банківського рахунку.

г) Угода про переказ коштів між банком і клієнтом.

10. *Хто є основними учасниками чекової операції?*

а) Власник чека, платник і отримувач.

б) Банк і клієнт.

в) Видавець чека і банк.

г) Боржник і кредитор.

Задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 2.2.1

Власник векселя виписав вексель на суму 10 000 дол. США зі строком платежу через 6 місяців. Банк акцептував вексель, визначивши відсоткову ставку 8% на рік.

Яку суму грошей власник отримає від банку при сплаті векселя після закінчення строку?

Задача 2.2.2

Боржник отримав вексель на суму 5 000 євро зі строком платежу через 3 місяці. Банк готовий придбати цей вексель з дисконтом 5% на рік.

Яка сума грошей боржник отримає від банку зараз, якщо він розрахується з векселем раніше строку?

Задача 2.2.3

Вексель на суму 8 000 євро має бути сплачений через 9 місяців з моменту акцептування. Процентна ставка, вказана на векселі, становить 6% на рік. Обчисліть вексельні відсотки, які має сплатити власник векселя після закінчення строку.

Задача 2.2.4

Власник векселя продав його третій стороні до закінчення строку зі знижкою 2% від його номінальної вартості. Якщо номінальна вартість векселя становить 12 000 дол. США, яка сума грошей буде отримана продавцем?

Приклад розв'язання:

Якщо власник векселя продав його третій стороні зі знижкою 2% від номінальної вартості, ми можемо обчислити суму грошей, яку отримає продавець.

Номінальна вартість векселя становить 12 000 дол. США, а знижка становить 2%.

Знижка в розрахунку відбувається за формулою:

Знижка = Номінальна вартість векселя x (Знижка у відсотках / 100)

Тому, Знижка = 12,000 x (2 / 100) = 240 дол. США.

Сума грошей, яку отримає продавець, буде рівна номінальній вартості векселя мінус знижка, тобто: Сума = Номінальна вартість векселя - Знижка = 12,000 - 240 = 11,760 доларів США.

Відповідь: продавець отримає 11,760 дол. США.

Задача 2.2.5

Власник векселя передав його іншій особі, яка в свою чергу передала вексель третій стороні. Кінцевий власник векселя презентував його банку для акцептування.

Які особи є учасниками вексельного обігу в цій ситуації?

Задача 2.2.6

Компанія «Альтернатива-П» замовила товари в компанії «ФОРМАК» з-за кордону. Для забезпечення безпеки транзакції, компанія «Альтернатива-П» відкриває акредитив на суму 10 000 євро в банку, вказуючи компанію «ФОРМАК» як отримувача.

Якщо банк погоджується акцептувати акредитив і видати гарантований платіж, яка сторона має гарантовану оплату угоди?

Задача 2.2.7

Компанія «Баварія» відкрила акредитив на суму 50 000 євро в банку на покриття поставки товарів компанії «Полюс». В умовах акредитиву вказано, що оплата буде здійснюватися у розстрочку після отримання товарів.

Яка сторона має гарантовану оплату угоди в цьому випадку?

Задача 2.2.8

Компанія «Український агрохолдинг» відкрила акредитив на суму 20 000 євро в банку для поставки товарів компанії «Фаворито». Проте, компанія «Фаворито» вимагає змінити деякі умови акредитиву.

Яка сторона має право запитати перегляд акредитиву і внесення змін

Задача 2.2.9

Перелічіть способи платежів, засоби платежів та форми розрахунків, що використовуються в міжнародних торговельних операціях, відповіді подайте у вигляді таблиці за зразком:

Таблиця 2.2.1. Способи, засоби платежів, форми розрахунків

<i>Способи платежу</i>	<i>Засоби платежу</i>	<i>Форми розрахунків</i>

Евристичне завдання за темою

Кейс 2.2.1. «Впровадження вексельних розрахунків для компанії «УКРМЕД-ПРО: за та проти»

Уявіть, що Ви є провідним менеджером зовнішньоекономічного відділу компанії «УКРМЕД-ПРО», яка займається експортом медичного обладнання. Основні партнери – Азербайджан, Грузія, Румунія, Туреччина, Китай.

Останнім часом ваша компанія стикається з проблемами у міжнародних розрахунках, особливо з платежами за поставлені товари. Проблему у міжнародних розрахунках можуть призвести до порушення взаємних відносин та погіршення довіри між бізнес-партнерами. Крім того, чим швидше отримується оплата, тим менше часу є для зміни курсу валюти, що може вплинути на вартість операції. Вчасні платежі допомагають підтримувати фінансову ліквідність та дозволяють покрити витрати на виробництво або постачання товарів та послуг і уникнути фінансових труднощів. Це складова стабільної роботи компанії.

На думку керівництва необхідним є моніторинг цього питання та запровадження ефективної системи розрахунків для компанії.

Як провідний менеджер зовнішньоекономічного відділу, Ви вирішили презентувати керівництву стратегію ефективності міжнародних розрахунків

та впровадити вексельні розрахунки для оптимізації цього процесу та зменшення ризиків.

Ваше завдання:

1. Дослідити переваги вексельних розрахунків у міжнародній торгівлі та ознайомитися з їхніми основними принципами та правилами.
2. Встановити контакти з міжнародними банками, які спеціалізуються на вексельних операціях, та дізнатися про їхні послуги та умови співпраці.
3. Розробити внутрішні процедури та документацію для використання векселів у міжнародних розрахунках.
4. Обговорити із ключовими клієнтами можливість використання вексельних розрахунків та пояснити їм переваги цього підходу.
5. Провести тренінги та навчання для власного персоналу щодо вексельних розрахунків та їхнього використання в міжнародній торгівлі.
6. Запровадити моніторинг та аналіз ефективності вексельних розрахунків, вимірюючи показники, такі як скорочення строків платежів та зменшення ризиків неплатежів.

Відповідь представите у вигляді плану за переліченими складовими

Кейс 2.2.2. «Оптимізація інкасових розрахунків у міжнародній торгівлі»

Уявіть, що Ви є керівником фінансового відділу компанії «Українські солодощі», яка здійснює зовнішньоекономічні операції з Казахстаном, Грузією, Литвою, Латвією, Естонією, Чехією та Польщею. Компанія планує розширювати свою присутність на європейському ринку та бачить хороші перспективи щодо просування асортименту компанії та зайняття сегменту ринку. Але останнім часом компанія почала стикатися з проблемами у міжнародних розрахунках, особливо з вирішенням платежів та отриманням оплати за поставлені товари.

Як керівник фінансового відділу, Ви вирішили впровадити інкасові розрахунки для оптимізації цього процесу та забезпечення ефективного здійснення платежів.

Ваше завдання:

1. Дослідити переваги інкасових розрахунків у міжнародній торгівлі та ознайомитися з їхніми основними принципами та правилами.
2. Встановити контакти з міжнародними банками та постачальниками фінансових послуг, які надають інкасові послуги та дізнатися про їхні послуги та умови співпраці.
3. Розробити внутрішні процедури та документацію для використання інкасових розрахунків у міжнародних операціях.
4. Обговорити зі своїми партнерами та клієнтами можливість використання інкасових розрахунків та пояснити їм переваги цього підходу.
5. Провести тренінги та навчання для власного персоналу щодо інкасових розрахунків та їхнього використання в міжнародній торгівлі.

6. Запровадити моніторинг та аналіз ефективності інкасових розрахунків, вимірюючи показники, такі як строки платежів та забезпечення безпеки операцій.

Відповідь представите у вигляді плану за переліченими складовими.

Кейс 2.2.3. «Ефективна система міжнародних розрахунків для успішної міжнародної торгівлі»

Уявіть, що Ви є керівником фінансового відділу компанії «Крокус-груп», яка займається міжнародною торгівлею спеціями. Компанія активно працює на європейському та азійському ринках.

Останнім часом ваша компанія стикається з проблемами у міжнародних розрахунках, такими як валютні ризики, тривалість та вартість операцій, а також нестача знань щодо появи нових та змін у існуючих міжнародних платіжних системах. Ви, як керівник, розумієте необхідність удосконалення міжнародних розрахунків компанії та плануєте представити керівництву компанії план конкретних дій щодо впровадження оптимальних методів міжнародних розрахунків для покращення фінансових операцій та забезпечення успішного виконання зовнішньоторговельних операцій компанії.

Ваше завдання:

1. Дослідити основні методи міжнародних розрахунків, такі як готівкові розрахунки, безготівкові перекази, вексельні операції та електронні платежі.

2. Оцінити переваги та недоліки кожного методу міжнародних розрахунків з точки зору швидкості, вартості, безпеки та легкості використання.

3. Визначити оптимальний метод міжнародних розрахунків для вашої компанії з урахуванням її потреб, обсягів операцій та ризиків.

4. Запровадити відповідні міжнародні платіжні системи та укласти угоди з банками або фінансовими посередниками для забезпечення безпечних та швидких міжнародних розрахунків.

5. Навчити персонал компанії використовувати обрані міжнародні платіжні системи та ознайомити їх з правилами та процедурами міжнародних розрахунків.

6. Встановити процедури моніторингу та аналізу ефективності міжнародних розрахунків, вимірюючи показники, такі як тривалість операцій, вартість та ризики.

Відповідь представите у вигляді плану за переліченими складовими.

Кейс 2.2.4. «Проблема затримки міжнародного платежу»

Уявіть, що Ви є власником малого експортного бізнесу і отримали велике замовлення на поставку товарів від клієнта з іншої країни. Ви успішно виконали угоду та відправили товари. Однак, при спробі отримати оплату за

поставку від вашого іноземного клієнта, виникають проблеми з платіжною системою, через що платіж затримується.

Ситуація загострюється тим, що Ви маєте виконати свої фінансові зобов'язання перед постачальниками, але без отримання оплати від клієнта, не можете виконати ці зобов'язання своєчасно. Це може спричинити негативні наслідки, такі як втрата довіри постачальників або невиконання угод.

Розробіть стратегію вирішення проблеми. Складіть план з конкретними заходами, датами та пропозиціями щодо вирішення проблеми затримки платежів.

Рекомендації для виконання завдання:

1. Зв'яжіться зі своїм клієнтом і визначте причину затримки платежу. Дізнайтеся, чи є проблеми з їхньою платіжною системою або чи є інші технічні або фінансові проблеми.

2. Спробуйте знайти альтернативні методи міжнародних платежів, які можуть бути прийнятні для вашого клієнта та забезпечити вам отримання оплати швидко та безпечно. Розгляньте використання електронних платіжних систем, переказів чи акредитивів.

3. Проведіть переговори з вашим клієнтом та встановіть новий строк платежу, що враховує затримку, але прийнятний для вас.

4. Забезпечте комунікацію з вашими постачальниками та домовтеся про тимчасові умови постачання, щоб була можливість виконати свої зобов'язання, незважаючи на затримку платежу.

5. Розгляньте можливість залучення фінансових посередників, які можуть надати фінансову підтримку для покриття витрат із затриманою оплатою.

Відповідь представите у вигляді плану за переліченими складовими.

Тема 2.3 Платіжний баланс та макроекономічна рівновага

Мета практичного заняття: надати здобувачам можливість розібратися у структурі платіжного балансу (ПБ) та впливі платіжного балансу на економіку. Поглибити теоретичні знання щодо специфіки складання платіжного балансу, методів балансування.

Терміни: платіжний баланс (ПБ); резиденти; нерезиденти; розрахунковий баланс; структура рахунку поточних операцій; структура рахунку операцій з капіталом і фінансових операцій; компенсуючі статті ПБ; методи балансування ПБ; теорії та моделі платіжного балансу; платіжний баланс України.

Стислий огляд теми:

Платіжний баланс являє собою статистичний звіт, в якому відображаються всі економічні операції між резидентами цієї країни та резидентами інших економік (нерезидентами), які мали місце у протягом певного періоду часу. Позитивний баланс означає перевагу експорту над імпортом, тоді як негативний баланс свідчить про надмірне імпортування.

Регулювання платіжного балансу - це процес, за допомогою якого країна впливає на свій платіжний баланс шляхом застосування різних економічних заходів. Основною метою регулювання платіжного балансу є забезпечення стійкості та збалансованості зовнішньоекономічних показників країни.

Резидентом є будь-яка особа, яка проживає в країні більше одного року, незалежно від громадянства та паспортного статусу.

Деякі з найважливіших *економічних факторів, що впливають на платіжний баланс*, включають:

1. Рівень експорту та імпорту товарів і послуг має велике значення для платіжного балансу. Дефіцит у торговельному балансі (коли імпорт перевищує експорт) призводить до втрати іноземних валютних резервів і може негативно позначитися на платіжному балансі. Зворотна ситуація - перевищення експорту над імпортом (торговельний профіцит) - може позитивно впливати на платіжний баланс, збільшуючи валютні резерви країни.

2. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) і портфельні інвестиції також мають вплив на платіжний баланс. Приплив ПІІ може збільшувати іноземні валютні резерви країни, тоді як відтік іноземних інвестицій може призводити до зниження резервів. Крім того, прибутки від іноземних інвестицій (наприклад, дивіденди та відсотки) включаються до платіжного балансу.

3. Рівень валютного курсу також може впливати на платіжний баланс. Значне знецінення внутрішньої валюти може спричинити збільшення експорту та зменшення імпорту, що може позитивно вплинути на торговельний баланс. Зворотна ситуація - знецінення зовнішньої валюти - може призвести до зниження експорту та збільшення імпорту, що може негативно позначитися на платіжному балансі.

4. Рівень економічного зростання впливає на платіжний баланс. Періоди сильного економічного зростання можуть супроводжуватися збільшенням імпорту товарів і послуг, що може призвести до дефіциту в торговельному балансі. З іншого боку, високий рівень експорту може позитивно вплинути на платіжний баланс.

5. Фінансова політика, зокрема контроль над капіталовкладеннями та обмеженням відтоку капіталу, може впливати на платіжний баланс. Деякі країни можуть встановлювати обмеження на рух капіталу, щоб зберегти валютні резерви та запобігти надмірному відтоку капіталу, що може впливати на платіжний баланс.

Структура платіжного балансу за методикою МВФ представлена на рисунку (рис 2.4):

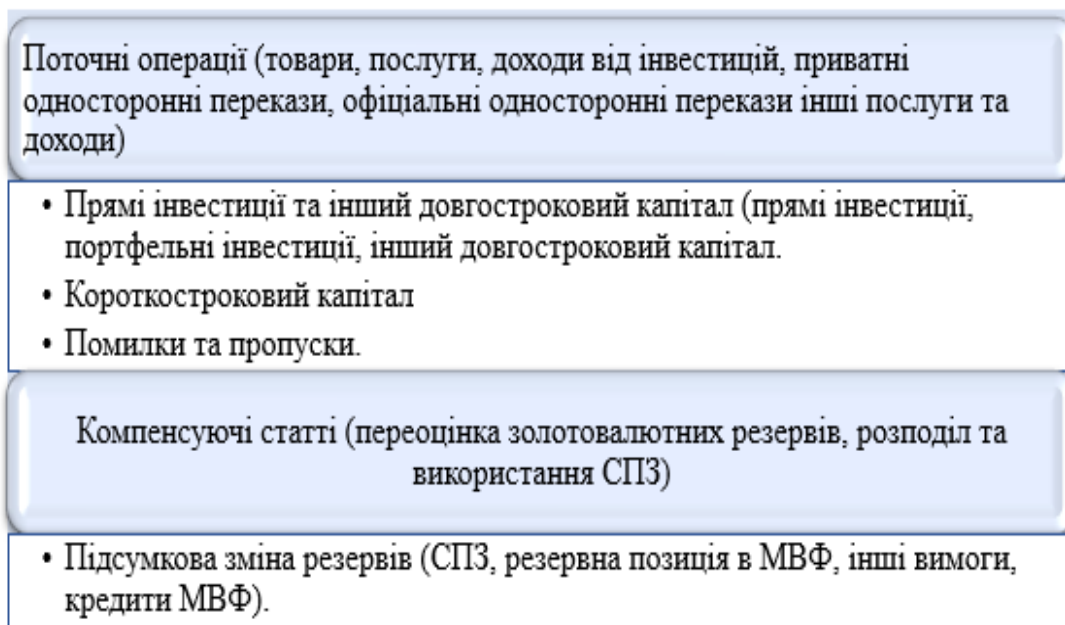

Рис. 2.4. Структура платіжного балансу за методикою МВФ

Країни, що мають дефіцит платіжного балансу зазвичай здійснюють стимулювання експорту та обмеження імпорту товарів, працюють над залучення іноземних інвестицій, впроваджують заходи щодо обмеження експорту капіталу.

Основні складові державної політики впливу на платіжний баланс:

- дефляційна політика;
- знецінення валюти (девальвація);
- валютні обмеження;
- фінансова та грошово-кредитна політика;
- спеціальні заходи.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що таке платіжний баланс і яке значення він має для макроекономічної рівноваги?
2. Які основні складові платіжного балансу?
3. Чим відрізняється активний і пасивний платіжний баланс?
4. Які фактори можуть впливати на платіжний баланс країни?
5. Які можливі наслідки дисбалансу в платіжному балансі?
6. Як платіжний баланс впливає на курс валюти та конкурентоспроможність країни?
7. Які політичні заходи можуть бути прийняті для коригування негативного платіжного балансу?

8. Що таке макроекономічна рівновага і яке значення вона має для економіки країни?

9. Які чинники сприяють досягненню макроекономічної рівноваги?

10. Які можуть бути наслідки відсутності макроекономічної рівноваги?

Тестові завдання за темою

1. Що таке платіжний баланс?

а) Статистичний звіт про всі економічні транзакції між резидентами та нерезидентами країни.

б) Співвідношення між доходами та витратами уряду.

в) Структура платежів у внутрішньому ринку країни.

2. Які складові входять до поточного рахунку платіжного балансу?

а) Баланс поточних операцій, баланс послуг, баланс доходів та баланс поточних трансфертів.

б) Баланс торгівлі товарами, баланс капіталовкладень та баланс фінансових операцій.

в) Баланс прямих іноземних інвестицій, баланс портфельних інвестицій та баланс інших інвестицій.

3. Які заходи можуть бути використані для регулювання платіжного балансу?

а) Зміна валютного курсу, введення торговельних обмежень та фінансова політика.

б) Збільшення валютних резервів, зниження інвестицій та введення податків на експорт.

в) Зміна процентних ставок, заборона імпорту та підвищення зарплат.

4. Яким чином дефіцит у торговельному балансі впливає на платіжний баланс?

а) Призводить до збільшення інвестицій та зростання валютних резервів.

б) Призводить до зменшення експорту та збільшення імпорту, що може негативно вплинути на платіжний баланс.

в) Не має впливу на платіжний баланс.

5. Які наслідки можуть виникнути в результаті знецінення валюти на платіжний баланс?

а) Збільшення експорту та зменшення імпорту, поліпшення торговельного балансу.

б) Зменшення експорту та збільшення імпорту, погіршення торговельного балансу.

в) Немає впливу на платіжний баланс.

6. Що розуміють під регулюванням платіжного балансу?

а) Процес зміни складових платіжного балансу.

б) Спроба підтримати стійкість та збалансованість зовнішньоекономічних показників країни.

в) Введення контролю над зовнішньоекономічними операціями країни.

7. Які інструменти можуть бути використані для регулювання платіжного балансу?

- а) Зміна валютного курсу, торговельні обмеження та фінансова політика.
- б) Збільшення державних витрат, зниження податків та зміна фінансового регулювання.
- в) Проведення реформ у сфері освіти, розвитку соціальної інфраструктури та забезпечення зайнятості.

8. Який ефект має зниження валютного курсу на платіжний баланс?

- а) Збільшення експорту та зменшення імпорту, поліпшення торговельного балансу.
- б) Зменшення експорту та збільшення імпорту, погіршення торговельного балансу.
- в) Не має впливу на платіжний баланс.

9. Які можуть бути наслідки введення торговельних обмежень для регулювання платіжного балансу?

- а) Збільшення експорту та зменшення імпорту, поліпшення торговельного балансу.
- б) Зменшення експорту та збільшення імпорту, погіршення торговельного балансу.
- в) Зміна курсу національної валюти.

10. Які наслідки можуть виникнути в результаті зміни процентних ставок для регулювання платіжного балансу?

- а) Залежно від напрямку змін, може бути зміна притоку або відтоку іноземних інвестицій.
- б) Зміна торговельного балансу.
- в) Вплив на поточний рахунок платіжного балансу.

Задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 2.3.1.

Країна Фіореллія має позитивний торговельний баланс в розмірі 10 мільярдів одиниць валюти. Як це вплине на її платіжний баланс? Чи є це перевищення експорту чи імпорту? Надайте ґрунтовну відповідь.

Задача 2.3.2.

Країна Еквантія має дефіцит торговельного балансу в розмірі 5% ВВП. Як це вплине на її поточний рахунок платіжного балансу? Чи є це дефіцит в рахунку послуг, доходів або поточних трансфертів? Надайте ґрунтовну відповідь.

Задача 2.3.3.

Країна Сонорія зазнає знецінення своєї валюти на 20%. Як це вплине на її платіжний баланс? Які можуть бути наслідки знецінення для торгівлі товарами та послугами? Надайте ґрунтовну відповідь.

Задача 2.3.4.

Країна Ейрія збільшила свою ставку іноземних інвестицій, що призвело до значного збільшення прямих іноземних інвестицій. Як це вплине на її капітальний рахунок платіжного балансу? Надайте ґрунтовну відповідь.

Задача 2.3.5.

Країна Відарія має надлишок у поточному рахунку платіжного балансу. Як це може вплинути на її валютні резерви? Чому надлишок в поточному рахунку вважається позитивним для платіжного балансу? Надайте ґрунтовну відповідь.

Задача 2.3.6.

Дані платіжного балансу країни Інділандія за останній рік дають наступні:

Експорт товарів: 100 млн. ум. од.

Імпорт товарів: 80 млн. ум. од.

Іноземні інвестиції в країну Інділандія становили 30 млн. ум. од.

Іноземні інвестиції з країни Інділандія склали 20 млн. ум. од.

Міжнародні туристичні витрати мешканців країни Інділандія: 10 млн. ум. од.

Міжнародні туристичні витрати іноземних туристів в країні Інділандія становили 5 млн. ум. од.

Внутрішні інвестиції в країну Інділандію становили 15 млн. ум. од.

Внутрішні інвестиції з країни Інділандія становили 10 млн. ум. од.

Обчисліть сальдо платіжного балансу країни Інділандія за цей рік.

Методичні рекомендації до розв'язання

Для розрахунку сальдо платіжного балансу потрібно взяти різницю між капітальним рухом (іноземні інвестиції в країну Інділандія та внутрішні інвестиції в країну Інділандія) та некапітальним (експорт та імпорт товарів, туристичні витрати).

Тобто, сальдо платіжного балансу обчислюється наступним чином:

Сальдо платіжного балансу = (Іноземні інвестиції в країну Інділандія + Внутрішні інвестиції в країну Інділандія) - (Експорт товарів + Міжнародні туристичні витрати мешканців країни Інділандія) - (Іноземні інвестиції з країни Інділандія + Внутрішні інвестиції з країни Інділандія) - (Імпорт товарів + Міжнародні туристичні витрати іноземних туристів в країні Інділандія).

Підставте дані з умови задачі в цю формулу та обчисліть сальдо платіжного балансу.

Евристичне завдання за темою

Кейс 2.3.1. «Вплив зовнішньоекономічних факторів на платіжний баланс країни»

Цей кейс дозволить виявити зв'язки між зовнішньоекономічними факторами та платіжним балансом країни, допоможе розвинути навички аналізу та розробки стратегій управління платіжним балансом.

Країна Х (за вибором) - це маленька країна та невелика економіка, яка розташована на континенті (вказіть залежно від обраної країни). Протягом останніх років країна Х стикається з проблемами в платіжному балансі, що викликає нестабільність на фінансовому ринку та макроекономічні труднощі.

Вам потрібно дослідити та проаналізувати вплив різних зовнішньоекономічних факторів на платіжний баланс країни Х та розробити рекомендації щодо його поліпшення.

Завдання:

1. Зібрати та проаналізувати дані про платіжний баланс країни Х за останні 5 років, включаючи експорт, імпорт, поточні трансферти, іноземні інвестиції та інші релевантні показники.

2. Визначити основні фактори, що впливають на платіжний баланс країни Х (зовнішньоторговельні угоди, курс валют, міжнародні інвестиції, туризм та інші).

3. Зробити аналіз впливу цих факторів на платіжний баланс країни Х та виявити основні проблеми.

4. Розробити рекомендації та стратегії щодо покращення платіжного балансу країни Х, включаючи заходи щодо збільшення експорту, залучення іноземних інвестицій, просування туристичного потенціалу та інші заходи.

5. Проаналізувати можливі ризики та виклики, які можуть виникнути при реалізації запропонованих рекомендацій та запропонувати стратегії для їх управління.

Примітка: Доцільно відповідь представити у вигляді звіт, в якому будуть описані аналіз платіжного балансу країни Х, виявлені проблемні сфери та запропоновані конкретні рекомендації щодо покращення платіжного балансу.

Кейс 2.3.2. «Стратегії та інструменти регулювання платіжного балансу країни»

Країна (на вибір здобувача) стикається з проблемами незбалансованості платіжного балансу, що призводить до значних дефіцитів та нестабільності економіки. Ви призначені на посаду радника з питань економічного розвитку, і ваше завдання - розробити стратегії та інструменти для регулювання платіжного балансу країни У з метою поліпшення його стану.

Завдання:

1. Проаналізувати поточний стан платіжного балансу країни (на вибір здобувача), включаючи основні показники, такі як експорт, імпорт, поточні трансферти, іноземні інвестиції та інші релевантні показники.

2. Виявити основні причини, які призводять до дефіциту або перевищення в платіжному балансі країни У, такі як нерівномірність торговельного балансу, зовнішній борг, капіталовкладення та інші фактори.

3. Розробити стратегії та заходи для збалансування платіжного балансу, включаючи:

збільшення експорту та зменшення залежності від імпорту шляхом розвитку експортно-орієнтованих галузей, пошуку нових ринків та партнерів.

залучення іноземних інвестицій через стимулювання прямого іноземного інвестування.

ефективне управління зовнішнім боргом та розробка стратегії його зниження.

використання регуляторних заходів, таких як валютні інтервенції, та інші інструменти для контролю капітальних рухів.

4. Враховуючи потенційні ризики та виклики, пов'язані з реалізацією запропонованих стратегій, розробити план моніторингу та оцінки ефективності заходів з регулювання платіжного балансу.

5. Підготувати звіт, який містить опис аналізу платіжного балансу, рекомендації щодо стратегій та інструментів регулювання, план моніторингу та оцінки ефективності.

Примітка: Відповідь доцільно представити у вигляді звіту, який включає детальний аналіз платіжного балансу країни, стратегії та інструменти регулювання, а також план моніторингу. Крім того, важливо включити до звіту обґрунтування кожної рекомендації та враховувати можливі ризики та виклики.

Презентація та звіт за кейсом допоможуть в усвідомленні важливості регулювання платіжного балансу та запропонують конкретні кроки для покращення ситуації.

Кейс 2.3.3. «Аналіз факторів, що впливають на торговельний баланс країни»

Країна (на вибір здобувача) - велика економіка, що має важливе місце на світовому ринку. Останнім часом країна У стикається з проблемами в торговельному балансі, що призводить до збільшення дефіциту та впливає на макроекономічну стабільність.

Представимо, що Ви призначені на посаду економічного аналітика, і ваше завдання - провести аналіз факторів, що впливають на торговельний баланс країни та запропонувати стратегії для його поліпшення.

Завдання:

1. Зібрати та проаналізувати дані про торговельний баланс досліджуємої країни за останні роки, включаючи експорт, імпорт, баланс торгівлі товарами та послугами.

2. Вивчити основні фактори, що впливають на торговельний баланс, такі як зовнішньоторговельні політики, конкурентоспроможність галузей, валютний курс, технологічний рівень, митні бар'єри та інші.

3. Проаналізувати взаємозв'язок між експортом та імпортом, виявити основні сектори, які впливають на торговельний баланс.

4. Визначити основні проблеми торговельного балансу досліджуємої країни та виявити причини дефіциту або перевищення.

5. Розробити стратегії та заходи для поліпшення торговельного балансу, яка, наприклад, може включати:

Стимулювання експорту: розвиток конкурентоспроможних галузей, пошук нових ринків та партнерів, використання маркетингових інструментів.

Зменшення залежності від імпорту: пошук альтернативних постачальників, розвиток внутрішнього виробництва, зменшення залежності від імпортних товарів та послуг.

Розвиток торговельних угод: переговори та укладання міжнародних торговельних угод для підтримки експорту та зменшення митних бар'єрів.

Вдосконалення інфраструктури: розвиток транспортних, логістичних та комунікаційних мереж для поліпшення ефективності торгівлі.

6. Провести аналіз можливих ризиків та викликів, які можуть виникнути при реалізації запропонованих стратегій, та розробити план моніторингу та оцінки ефективності.

Примітка: Відповідь доцільно підготувати у формі звіту, що містить аналіз факторів, що впливають на торговельний баланс країни, рекомендації щодо стратегій та інструментів поліпшення, а також план моніторингу та оцінки.

Тема 2.4 Міжнародна регіональна інтеграція

Мета практичного заняття: ознайомитися з основними поняттями, принципами та моделями міжнародної економічної інтеграції. Сформувані у здобувачів розуміння процесу інтеграції, етапів інтеграції та переваг для країни, які може принести інтеграція.

Терміни: міжнародна регіональна інтеграція; митний союз; зона вільної торгівлі; ефекти інтеграції; зона преференційної торгівлі; економічний союз; загальний ринок; повна економічна інтеграція.

Стислий огляд теми

Міжнародна регіональна інтеграція - це процес спільного співробітництва та об'єднання країн в певному регіоні з метою створення спільних правил, норм та інституцій, що сприяють поліпшенню торгівлі, інвестицій та економічного співробітництва. Це явище набуває все більшого значення у сучасному світі, оскільки воно сприяє стабільності, зростанню та підвищенню конкурентоспроможності регіональних економік.

Один з основних мотивів міжнародної регіональної інтеграції полягає у зниженні торговельних бар'єрів між країнами в рамках регіону.

Це може включати:

зниження митних тарифів,

усунення нетарифних перешкод,

спільне регулювання торгівлі та гармонізацію торговельних правил.

Такі заходи стимулюють збільшення обсягів торгівлі між країнами, забезпечуючи взаємовигідність та зростання економічних взаємозв'язків.

Крім того, міжнародна регіональна інтеграція сприяє створенню спільних ринків та зон вільної торгівлі, що відкривають нові можливості для підприємств в рамках регіону. Це дозволяє збільшити доступ до ринків збуту та залучити іноземні інвестиції. Створення спільних ринків також сприяє зростанню конкуренції, що стимулює підвищення якості продукції та інноваційний розвиток.

Міжнародна регіональна інтеграція також може сприяти політичному та соціальному зближенню країн в рамках регіону. Вона може сприяти обміну ідей, культурному обміну та встановленню спільних цілей та цінностей. Такі взаємовідносини зміцнюють взаємодовіру та сприяють спільному розвитку.

Однак, міжнародна регіональна інтеграція має і негативні сторони. Вона може стикатися з викликами, такими як нерівномірний розвиток країн в межах регіону, потребу в гармонізації законодавства та регулювання, вирішення спірних питань та забезпечення справедливості у зв'язку з розподілом вигоди від інтеграції.

Таким чином, міжнародна регіональна інтеграція є важливим процесом, що сприяє зближенню та співробітництву між країнами в рамках конкретного регіону. Вона забезпечує зниження торговельних бар'єрів, створення спільних ринків та правил, а також сприяє політичному та соціальному зближенню. Проте, вона також стикається з викликами, які потребують уважного управління та спільних зусиль учасників регіону.

Найбільш відомими регіональними інтеграційними об'єднаннями є:

1. Європейський союз (ЄС): ЄС є найбільшим та найбільш розвинутим регіональним інтеграційним об'єднанням у світі. Він був створений з метою забезпечення економічної та політичної співпраці між країнами Європи. ЄС включає 27 країн-членів та має спільний ринок, спільну валюту (євро) та спільні політики у багатьох сферах.

2. НАФТА: Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА) є угодою про свободу торговельних відносин між Канадою, США та Мексикою. Ця угода створює спільний ринок з низькими митами та обмеженнями для товарів та послуг, які перетинають кордони між цими країнами. У 2018 році країни підписали нову торговельну угоду USMCA (Agreement between the United States of America, the United Mexican States, and Canada). Ця угода замінить Північноамериканську угоду про вільну торгівлю.

3. АСЕАН: Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН) є регіональним інтеграційним об'єднанням, що об'єднує 10 країн Південно-Східної Азії. Її метою є сприяння економічній співпраці, соціокультурному розвитку та політичній стабільності в регіоні.

4. МЕРКОСУР: Меркосур (Південноамериканське співробітництво) є регіональним торговим блоком, який включає Аргентину, Бразилію, Парагвай, Уругвай та Венесуелу (зараз відсторонена). Він спрямований на поліпшення торгівлі та економічного співробітництва між цими країнами.

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що розуміється під поняттям «міжнародна регіональна інтеграція»?
2. Які основні мотиви і переваги міжнародної регіональної інтеграції?
3. Які основні регіональні інтеграційні об'єднання існують у світі?
4. Які країни входять до складу кожного з об'єднань та як вони співпрацюють між собою?
5. Які економічні та торговельні переваги надає міжнародна регіональна інтеграція учасникам?
6. Які виклики та перешкоди можуть виникати при реалізації міжнародної регіональної інтеграції?
7. Які політичні, соціальні та культурні наслідки супроводжують міжнародну регіональну інтеграцію?
8. Які інструменти та механізми використовуються для сприяння міжнародній регіональній інтеграції?
9. Які можливості мають нерозвинуті країни для участі в міжнародних регіональних інтеграційних процесах?
10. Які перспективи майбутнього має міжнародна регіональна інтеграція та як вона може впливати на світову економіку та політику?

Тестові завдання за темою

Що розуміється під терміном «міжнародна регіональна інтеграція»?

- а) Процес об'єднання країн у глобальному масштабі
- б) Співпраця тільки між країнами одного регіону
- в) Обмежена торгівля між країнами
- г) Спільна валюта в країнах-учасницях

1. Яке з наведених об'єднань є найбільшим регіональним інтеграційним об'єднанням у світі?

- а) Європейський союз (ЄС)
- б) Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА)
- в) Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН)
- г) Меркосур (Південноамериканське співробітництво)

2. Яка основна мета міжнародної регіональної інтеграції?

- а) Забезпечення економічного співробітництва та підвищення торговельних обмінів
- б) Політичне об'єднання країн
- в) Створення спільної валюти для країн-учасниць
- г) Зменшення економічних зв'язків між країнами

3. Які переваги надає міжнародна регіональна інтеграція учасникам?

- а) Зниження митних бар'єрів та збільшення обсягів торгівлі
- б) Збільшення національної самостійності країн
- в) Зменшення конкуренції на регіональному ринку
- г) Зниження економічного зростання країн-учасниць

4. Які виклики можуть виникати при реалізації міжнародної регіональної інтеграції?

- а) Розбіжності в політичних інтересах країн-учасниць
- б) Покращення економічних взаємозв'язків між країнами
- в) Зниження потреб у регулюванні торгівлі та інвестицій
- г) Збільшення національної самостійності країн-учасниць

5. Коли було утворено Європейський союз?

- а) 1945 рік
- б) 1957 рік
- в) 1991 рік
- г) 2004 рік

7. Які країни є засновниками Європейського союзу?

- а) Франція, Німеччина, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург
- б) Сполучене Королівство, Іспанія, Португалія, Греція
- в) Шведська, Фінляндія, Австрія, Данія
- г) Угорщина, Польща, Чехія, Словаччина

8. Яка є основна мета Європейського союзу?

- а) Забезпечення політичної стабільності у Європі
- б) Розвиток спільного ринку та економічної співпраці
- в) Формування єдиного європейського армійського союзу
- г) Створення політичного союзу зі спільною валютою

9. Як називається спільна валюта, що використовується в багатьох країнах ЄС?

- а) Євро
- б) Фунт стерлінгів
- в) Долар США
- г) Франк Швейцарії

10. Що таке «шенгенська зона» у контексті Європейського союзу?

- а) Спільна зона для обмеження міграції
- б) Зона з вільним пересуванням для громадян країн-учасниць
- в) Зона з обмеженим доступом для нерезидентів
- с) Зона з вільною торгівлею та інвестиціями

11. Яка є функція Європейської комісії у структурі Європейського союзу?

- а) Прийняття законодавчих актів та прийняття бюджету ЄС
- б) Захист прав та свобод громадян ЄС
- в) Забезпечення політичної співпраці між країнами-членами
- г) Виконання ролі виконавчого органу ЄС та забезпечення дотримання правил та договорів

12. Які функції Європейського парламенту у структурі Європейського союзу?

- а) Засідання глав держав та урядів країн-членів
- б) Орган, що приймає законодавчі рішення ЄС
- в) Судовий орган, що вирішує спори між країнами-членами
- г) Фінансова установа, що контролює бюджет ЄС

13. Яке з наведених міст є офіційною штаб-квартирою Європейського парламенту?

- а) Брюссель
- б) Страсбург
- в) Люксембург
- г) Вашингтон

Задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 2.4.1.

Рівень інфляції в 15 країнах ЄС у звітному році становив: Німеччина -1,7; Португалія -2,3; Іспанія -1,9; Хорватія -3,4; Греція - 4,8; Швеція - 1,7; Данія - 2,6; Румунія - 5,2; Норвегія -2,3; Латвія - 2,8; Польща - 2,4; Франція -2,3; Естонія - 1,2; Фінляндія - 2,1; Латвія -2,3 %. Розрахуйте відповідність рівня інфляції Маастрихтській угоді.

Методичні рекомендації до розв'язання:

Маастрихтська угода, яка була укладена в 1992 році і лежить в основі функціонування Європейського союзу (ЄС), встановлює низку економічних критеріїв, що повинні бути дотримані країнами-членами. Один з цих критеріїв стосується інфляції. Згідно з угодою, інфляція в 15 країнах-учасниках не повинна перевищувати 1,5 стандартних відхилення від середньої. Таке обмеження на стандартне відхилення інфляції має на меті забезпечити стабільність цін в регіоні та знизити ризик небажаного впливу високої інфляції на економіку країн-учасниць.

Для розв'язання задачі необхідно розрахувати дисперсію.

$$\delta = \sqrt{\frac{\sum_{i=15}^n (\bar{x} - x)^2}{n}}, \quad \text{де}$$

\bar{x} - середнє арифметичне значення інфляції;
 n – кількість країн;
 x – значення інфляції в i -й країні.

Підставивши дані задачі до формули ми отримаємо числове значення, яке необхідно порівняти зі нормативом відповідно до Маастрихтської угоди та зробити висновок.

Задача 2.4.2.

Дайте оцінку розвитку взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом (покроково). Результати аналізу подайте у вигляді таблиці за разом:

Таблиця 2.4.1. Аналіз взаємовідносин України та Європейського Союзу

№ п /п	Подія (кроки до інтеграції)	Перелік законодавчих актів та нормативних документів, що регламентують подію	Строк виконання

Задача 2.4.3.

Проаналізуйте структуру та функції наднаціональних інституцій ЄС. Результати аналізу подайте у вигляді таблиці за зразком:

Таблиця 2.4.2. Характеристика наднаціональних органів Європейського Союзу

№ п /п	Назва органу та ключова мета діяльності	Рік заснування та місце розташування	Основні функції

Методичні рекомендації: Для відповіді на задачі 2.4.2. та 2.4.3 доцільно використовувати електронний посібник «Короткий посібник про ЄС» URL: <https://op.europa.eu/webpub/com/short-guide-eu/uk/index.html>

Евристичне завдання за темою

Кейс 2.4.1. «Тарифна політика Європейського Союзу»

Уявіть, що Ви є аналітик, якому доручено дослідити систему тарифів у Європейському союзі (ЄС). Використовуючи доступну інформацію та методичні рекомендації, виконайте наступні завдання:

1. Зібрати дані про тарифи

Методичні рекомендації. Знайти актуальну інформацію про тарифи, які застосовуються в ЄС для імпорту та експорту товарів. Ознайомтесь з офіційними документами, законодавством та торговельними угодами, які встановлюють тарифні ставки.

2. Класифікація тарифів.

Методичні рекомендації. Створити класифікацію тарифів в ЄС на основі зібраних даних. Розподіліть тарифи на категорії, такі як: митні тарифи, антидемпінгові тарифи, контингентні тарифи тощо.

3. Аналіз залежності від товару та країни

Методичні рекомендації. Вивчити, які товари або товарні групи мають найвищі та найнижчі тарифи в ЄС. З'ясувати, чи існують винятки для певних країн або регіонів, що можуть мати спеціальні умови торгівлі.

4. Визначити тенденції.

Методичні рекомендації. Проаналізувати динаміку зміни тарифних ставок протягом останніх років. Визначити, чи спостерігається тенденція до зниження або збільшення тарифів, та з'ясувати причини таких змін.

5. Оцінити вплив тарифів на торгівлю та економіку.

Методичні рекомендації. Дослідити, які наслідки мають тарифи на зовнішню торгівлю та економіку ЄС. Розглянути переваги та недоліки збереження та зміни тарифів у контексті зовнішньоекономічних відносин країн-членів.

6. Підготувати звіт.

Методичні рекомендації. Сформувати звіт, в якому будуть висвітлені отримані результати та висунуті висновки щодо системи тарифів у ЄС. Запропонувати рекомендації щодо можливих поліпшень або змін у тарифній політиці.

Кейс 2.4.2. «Аналіз регіональних інтеграційних об'єднань»

Виберіть одне з регіональних інтеграційних об'єднань (наприклад, ЄС, USMCA (у минулому НАФТА), АСЕАН, Меркосур) і дослідить його структуру, цілі, переваги та виклики.

Завдання. Порівняйте це об'єднання з іншими об'єднаннями за такими показниками, як рівень інтеграції, глибина співробітництва, політична взаємодія та торговельні зв'язки.

1. *Вплив регіональної інтеграції на економічний розвиток:*

Дослідить вплив регіональної інтеграції на економічний розвиток країн-учасниць.

Визначте, як зниження митних бар'єрів, збільшення торгівлі та інвестицій впливають на економіку країн у рамках об'єднання.

2. Політичні аспекти регіональної інтеграції:

Розгляньте роль політичного співробітництва в рамках регіональних інтеграційних об'єднань.

Дослідите, як політична взаємодія між країнами-учасницями сприяє розвитку мирних відносин, конфліктології та політичній стабільності в регіоні.

3. Використання прикладів з практики:

Дослідите конкретний приклад успішної регіональної інтеграції (наприклад, інтеграція країн ЄС) і розгляньте його вплив на розвиток економіки, політику та соціальні аспекти в країнах-учасницях.

Проаналізуйте фактори успіху та виклики, з якими зіткнулося це об'єднання.

4. Вплив регіональної інтеграції на глобальну економіку:

Дослідите вплив регіональної інтеграції на глобальну торгівлю, інвестиції та економічну стабільність.

Розгляньте взаємодію регіональних інтеграційних об'єднань з іншими регіонами світу та їх вплив на геополітичну ситуацію.

Кейс 2.4.3. «Міжнародна європейська інтеграція та виробництво автомобілів»

Уявіть, що Ви є керівником великого автомобільної компанії, яка виробляє та експортує автомобілі в Європейський союз. У зв'язку з поглибленням інтеграції в ЄС та встановленням спільного ринку, у компанії виникають нові виклики та можливості. Вам потрібно прийняти стратегічне рішення щодо виробництва автомобілів з урахуванням процесів інтеграції.

Завдання:

1. Аналіз ринку та зони вільної торгівлі: Дослідите ринок автомобілів в Європейському союзі, зверніть увагу на тенденції споживання, попит та конкуренцію. Визначте переваги та недоліки входження у зону вільної торгівлі ЄС.

2. Політика та регуляторні стандарти: Вивчіть політику ЄС щодо автомобільної промисловості та стандарти, які необхідно відповідати для виробництва та експорту автомобілів в ЄС. Розгляньте вплив регуляторних вимог на виробництво та конкурентоспроможність.

3. Оцінити логістичну складову: Врахуйте логістичні аспекти, пов'язані з виробництвом та експортом автомобілів в ЄС. Розгляньте питання транспортування, митного оформлення, ланцюжка постачання та постачальників компонентів.

4. Стратегічне рішення: На основі отриманої інформації, прийміть стратегічне рішення щодо виробництва автомобілів в контексті міжнародної європейської інтеграції. Визначте, чи варто зберігати виробництво в країні підприємства, перенести його в одну з країн ЄС або шукати інші альтернативи.

5. Аналіз переваг та ризиків: Оцініть вигоди та ризики стратегічного рішення, зосереджуючись на доступі до ринків, зменшенні митних бар'єрів, стандартизації та співробітництві з іншими компаніями в ЄС.

6. Розробка плану дій: Підготуйте план дій, який включатиме в себе конкретні кроки та рекомендації щодо виробництва автомобілів в умовах міжнародної європейської інтеграції.

Тема 2.5 Глобалізація економічного розвитку

Мета практичного заняття: поглибленні теоретичних знань здобувачів щодо процесу глобалізації, розумінні його наслідків та викликів, а також розвитку аналітичних навичок та критичного мислення в цьому контексті (заохочення студентів до критичного мислення та обговорення етичних, соціальних та економічних аспектів глобалізації, включаючи питання справедливості, культурної різноманітності та соціальної відповідальності).

Терміни: глобалізація; глобалізація економічного розвитку; глобальна економіка; глобальні проблеми людства; економічна інтеграція; фінансова глобалізація; технологічний прогрес; транснаціональні корпорації.

Стислий огляд теми:

Глобалізація економічного розвитку - це процес інтеграції національних економік у світову економічну систему. Вона передбачає зростання міжнародної торгівлі, інвестицій та руху капіталу, а також поширення технологій та інформації. Глобалізація сприяє зростанню економічних зв'язків між країнами, створює нові можливості для підприємств і покращує доступ до ринків та ресурсів. Однак, вона також може мати вплив на національні економіки, приводячи до змін у розподілі ресурсів, конкуренції та соціальних аспектів.

Глобалізація проявляється через ряд ознак, серед яких можна виділити наступні:

1. Зростання світової торгівлі: Глобалізація сприяє збільшенню обсягів міжнародної торгівлі товарами та послугами, створюючи глобальні ланцюжки постачання та міжнародні ринки.

2. Міжнародні інвестиції: Глобалізація відкриває можливості для міжнародного інвестування, збільшуючи рух капіталу між країнами та сприяючи залученню іноземних інвестицій.

3. Поширення технологій: Глобалізація сприяє швидкому поширенню технологій та інновацій, дозволяючи компаніям та країнам використовувати передові розробки з усього світу.

4. Культурний обмін: Глобалізація сприяє зближенню різних культур та поширенню ідеї культурної різноманітності. Вона дозволяє ширше сприйняття культурних впливів, мов та традицій з різних країн.

5. Зростання міграції: Глобалізація стимулює міжнародну міграцію людей, що впливає на розподіл робочої сили та культурний склад населення в різних країнах.

6. Міжнародні організації: Глобалізація призводить до зростання ролі міжнародних організацій, таких як Організація Об'єднаних Націй (ООН), Всесвітня торговельна організація (ВТО) та Міжнародний валютний фонд (МВФ), у вирішенні глобальних проблем та регулюванні міжнародних відносин.

Глобалізація економічного розвитку має суттєві переваги, що представлено на рис. 2.5:

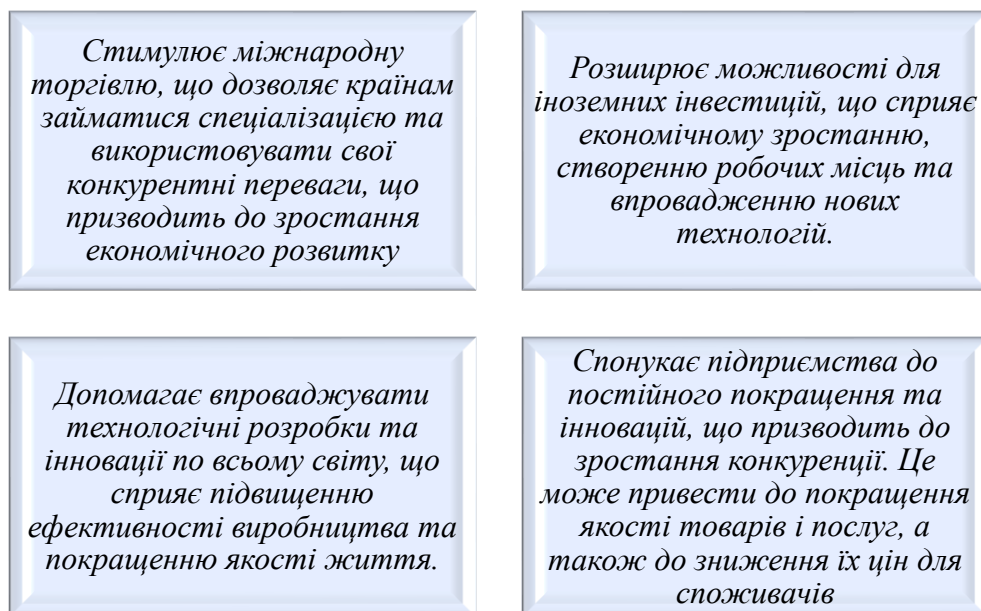

Рис. 2.5. Ключові переваги процесу глобалізації економічного розвитку

Незважаючи на переваги, глобалізація економіки також має свої недоліки, що представлено на рис. 2.6 :

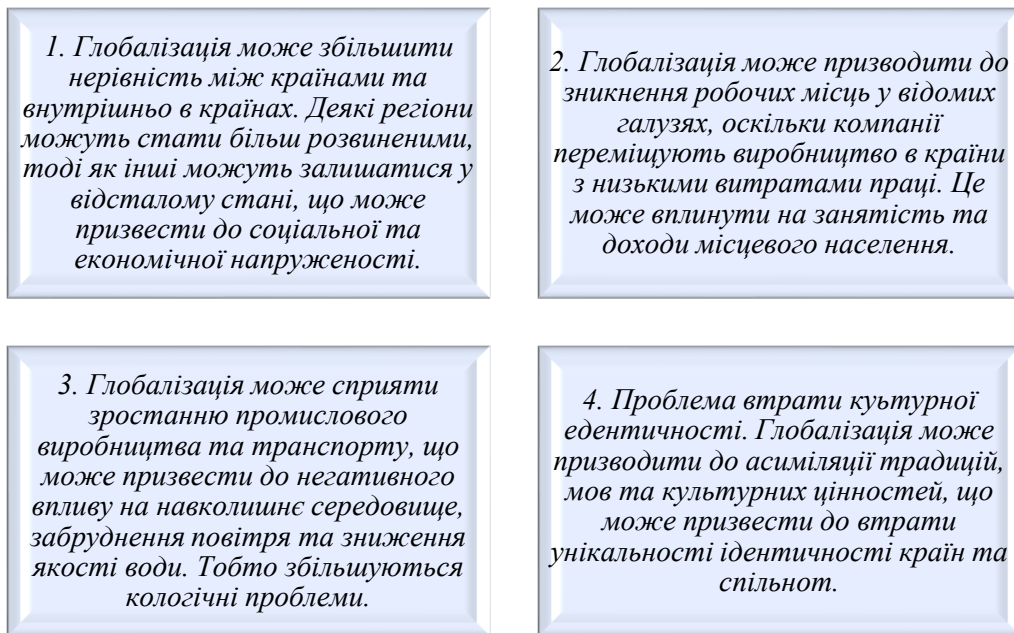

Рис. 2.6 Проблеми, що пов'язані з розвитком глобалізації економічного розвитку

Питання для обговорення на практичному занятті:

1. Що розуміється під терміном "глобалізація економічного розвитку"?
2. Які основні ознаки глобалізації економіки?
3. Які переваги глобалізації економічного розвитку для країн?
4. Які можуть бути негативні наслідки глобалізації економіки?
5. Як глобалізація впливає на міжнародну торгівлю?
6. Які роль іноземних інвестицій в глобалізації економічного розвитку?
7. Як глобалізація впливає на розподіл робочих місць та зайнятість?
8. Які можуть бути наслідки глобалізації для малого та середнього бізнесу?
9. Як глобалізація впливає на культурну різноманітність?
10. Які роль міжнародних організацій у глобалізації економічного розвитку?

Тестові завдання за темою

1. Що розуміється під терміном «глобалізація економічного розвитку»?
 - а) Зростання світової населеності
 - б) Інтеграція національних економік у світову економічну систему
 - в) Збільшення обсягів внутрішньої торгівлі
2. Яка з наступних ознак є характерною для глобалізації економіки?
 - а) Зменшення міжнародних інвестицій
 - б) Зростання культурної різноманітності
 - в) Зменшення конкуренції

3. Яка з нижче перерахованих переваг є пов'язаною з глобалізацією економічного розвитку?

- а) Збільшення нерівності між країнами
- б) Розширення можливостей для іноземних інвестицій
- в) Зниження ролі міжнародних організацій

4. Який аспект глобалізації найбільше сприяє поширенню технологій?

- а) Міжнародний культурний обмін
- б) Зростання міграції
- в) Збільшення світової торгівлі

5. Який негативний аспект пов'язаний з глобалізацією економіки?

- а) Збільшення конкуренції на ринку праці
- б) Зниження міжнародної торгівлі
- в) Зменшення ролі міжнародних організацій

6. Що розуміється під терміном «глобальна проблема»?

- а) Проблема, що виникає лише в одній країні
- б) Проблема, яка має вплив на багато країн та на всю планету
- в) Проблема, яка має глобальну причину, але локальний вплив

7. Яка з наступних проблем відноситься до глобальних проблем екології?

- а) Брак простору для забудови
- б) Забруднення повітря
- в) Висока безробіття

8. Яка проблема пов'язана з глобальними змінами клімату?

- а) Зменшення кількості сонячної енергії
- б) Збільшення середньої температури на Землі
- в) Зміна форми Землі

9. Яка з наступних проблем є глобальною проблемою у сфері здоров'я?

- а) Зменшення забруднення води
- б) Поширення захворювань, таких як СНІД та ебола
- в) Зростання середньої тривалості життя

10. Яка проблема пов'язана з глобальною нерівністю та бідністю?

- а) Зменшення соціальної безпеки
- б) Недостатня кількість робочих місць
- в) Відсутність доступу до основних потреб, таких як їжа та освіта

Задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 2.5.1.

Проаналізуйте сучасні глобалізаційні проблеми за ступенем впливу на міжнародну економіку та міжнародні економічні відносини. Результати аналізу розмістити у таблиці за зразком:

№ п/п	Глобальна проблема	Фактори впливу на міжнародну економіку та МЕВ	Шляхи розв'язання проблеми

Задача 2.5.2.

Проаналізуйте погляди на процеси глобалізації з трьох точок зору: гіперглобалістів, трансформаторів та скептиків. Результати аналізу розмістити у таблиці за разом:

Форма глобалізації	Гіперглобалісти	Трансформатори	Скептики

Задача 2.5.3.

Уявіть, що Ви проводите дослідження глобалізації в різних країнах світу. Для визначення рівня глобалізації використовується індекс глобалізації, який складається з трьох компонентів: економічний, соціальний та політичний.

Ви отримали дані з 10 країн щодо цих компонентів та їх вагового коефіцієнту. Вагові коефіцієнти: економічний коефіцієнт - 36%, соціальний - 38%, політичний - 26% відповідно.

Задача полягає у розрахунку індексу глобалізації для кожної країни.

Країна 1: Економічний компонент: 0.8 Соціальний компонент: 0.6
Політичний компонент: 0.7

Країна 2: Економічний компонент: 0.6 Соціальний компонент: 0.9
Політичний компонент: 0.5

Країна 3: Економічний компонент: 0.7 Соціальний компонент: 0.8
Політичний компонент: 0.6

Країна 4: Економічний компонент: 0.9 Соціальний компонент: 0.5
Політичний компонент: 0.5

Країна 5: Економічний компонент: 0.5 Соціальний компонент: 0.4
Політичний компонент: 0.5

Країна 6: Економічний компонент: 0.6 Соціальний компонент: 0.6
Політичний компонент: 0.4

Країна 7: Економічний компонент: 0.7 Соціальний компонент: 0.5
Політичний компонент: 0.5

Країна 8: Економічний компонент: 0.9 Соціальний компонент: 0.8
Політичний компонент: 0.5

Країна 9: Економічний компонент: 0.5 Соціальний компонент: 0.4
Політичний компонент: 0.4

Країна 10: Економічний компонент: 0.6 Соціальний компонент: 0.6
Політичний компонент: 0.5

1. Розрахуйте індекс глобалізації для кожної країни.

Методичні рекомендації до розв'язання:

*Для розрахунку доцільно використовуючи формулу індексу глобалізації:
Індекс глобалізації = (економічний компонент x ваговий коефіцієнт економічного компоненту) + (соціальний компонент x ваговий коефіцієнт соціального компоненту) + (політичний компонент x ваговий коефіцієнт політичного компоненту)*

2. Визначте країну з найвищим індексом глобалізації та країну з найнижчим індексом глобалізації.

3. Порівняйте результати та зробіть висновки щодо рівня глобалізації в різних країнах.

Евристичне завдання за темою

Кейс 2.5.1 «Глобалізація та ринок електроніки»

Уявіть, що Ви є керівником міжнародної компанії, яка займається виробництвом електроніки. Ваша компанія має заводи у різних країнах світу, але ви стикаєтесь з викликом, пов'язаним з глобалізацією.

Нещодавно уряд однієї з країн, де знаходиться ваш завод, змінив законодавство та підвищив мінімальну заробітну плату. Це призводить до зростання витрат на оплату праці. Вам необхідно прийняти рішення щодо подальшої стратегії компанії: залишити виробництво у поточній країні, перенести його в іншу країну або шукати альтернативні рішення. Розгляньте різні аспекти, такі як економічні вигоди, соціальні наслідки та можливі ризики, і обґрунтуйте своє рішення.

Кейс 2.5.2 «Глобалізація та тенденції прямого інвестування»

Уявіть, що Ви є економічним радником уряду країни, яка шукає шляхи покращення економічного розвитку через глобалізацію. Ваше завдання - розробити стратегію привабливості для іноземних інвестицій.

Врахуйте переваги та недоліки глобалізації для вашої країни, а також фактори, що можуть привернути іноземних інвесторів, такі як податкові пільги, інфраструктура, ринковий доступ тощо. Підготуйте звіт (за можливості у вигляді презентації), в якій подано обґрунтування запропонованої стратегії. Наведіть конкретні приклади країн, які успішно використовують глобалізацію для залучення іноземних інвестицій.

Кейс 2.5.3 «Формування стратегії просування текстильних виробів в умовах глобалізації»

Уявіть, що Ви є менеджером у транснаціональній компанії, яка спеціалізується на виробництві текстильних виробів. Ви замислюєтесь над тим, як глобалізація впливає на вашу компанію та її стосунки з постачальниками та споживачами.

Розгляньте питання, такі як постачальницький ланцюжок, конкуренція на світовому ринку, інновації та торговельні угоди. Розробіть стратегію, яка допоможе вашій компанії привертати нових клієнтів та зміцнювати партнерські відносини з постачальниками в умовах глобалізації.

Обґрунтуйте свою стратегію та наведіть приклади компаній, які успішно пристосовуються до глобального ринку.

Кейс 2.5.4 «Роль корпорації в розв'язанні глобальних проблем»

Уявіть, що Ви є керівником великої міжнародної корпорації, яка спеціалізується на виробництві та розповсюдженні пластикових упаковок. Останнім часом зростає обурення громадськості стосовно проблеми забруднення пластиком та його негативного впливу на довкілля. Організації антиглобалістів та «зелених» активістів закликають до прийняття конкретних заходів щодо зменшення використання одноразових пластикових упаковок та пропонують альтернативні екологічно безпечні рішення.

Ви повинні розглянути глобальні проблеми, пов'язані з використанням пластикових упаковок, і розробити стратегію корпорації щодо зменшення екологічного впливу та розв'язання цих проблем. Ваша стратегія повинна враховувати такі аспекти, як екологічні наслідки виробництва та використання пластику, соціальна відповідальність, забезпечення стійкої діяльності компанії та збереження її конкурентоспроможності.

Ви маєте обґрунтувати свою стратегію та навести конкретні кроки, які плануєте здійснити для досягнення цілей.

Додаткові питання для обговорення:

- 1. Які можуть бути екологічні наслідки використання пластикових упаковок?*
- 2. Які альтернативні екологічно безпечні рішення можуть бути використані замість одноразових пластикових упаковок?*
- 3. Які можуть бути соціальні наслідки виробництва та використання пластику?*
- 4. Як корпорація може сприяти усвідомленню громадськості стосовно проблеми пластику та екологічних рішень?*
- 5. Які переваги та виклики виникають у впровадженні екологічних ініціатив для корпорації?*

Тема 2.6 Інтеграція України у світову економіку

Мета практичного заняття: закріплення теоретичного матеріалу та формуванні у здобувачів розуміння процесу та переваг інтеграції України у світову економіку, а також розгляд практичних аспектів і викликів, що виникають у цьому процесі. Стимулювання активності та здатності до

розробки стратегії та рекомендацій щодо подальшої інтеграції України у світову економіку.

Терміни: передумови інтеграції України; інтеграційні пріоритети національної економіки; поле регіональних інтересів України; євроінтеграційна політика; стратегічний курс; виклики інтеграції України.

Стислий огляд теми

Інтеграція України у світову економіку є важливим процесом, який впливає на розвиток країни та її позицію в глобальному економічному середовищі.

Доцільно виділити наступні позитивні чинники процесу інтеграції України у світову економіку:

1. Економічні переваги: Інтеграція України у світову економіку може привести до збільшення обсягів міжнародної торгівлі та залучення іноземних інвестицій. Країна отримує доступ до нових ринків, можливість експортувати свою продукцію та послуги, а також отримує доступ до нових технологій та інновацій.

2. Розширення географії торгівлі: Інтеграція дозволяє Україні розширити географію своїх торгових партнерів, укладати нові міжнародні торгові угоди та сприяє розбудові ефективних економічних зв'язків з іншими країнами.

3. Технологічний прогрес: Інтеграція у світову економіку допомагає Україні отримувати доступ до нових технологій та передового досвіду в різних галузях. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств та розвитку інноваційного потенціалу країни.

4. Покращення бізнес-клімату: Інтеграція стимулює Україну до реформування свого бізнес-клімату та покращення умов для приваблення іноземних інвестицій. Це включає спрощення бюрократичних процедур, зниження адміністративних бар'єрів та забезпечення правового захисту інвесторів.

5. Співпраця та обмін досвідом: Інтеграція у світову економіку дає Україні можливість активно співпрацювати з іншими країнами, організаціями та партнерами. Це сприяє обміну досвідом, взаємному навчанню та участі у спільних проектах.

6. Виклики та ризики: Інтеграція також ставить перед Україною виклики, такі як адаптація до міжнародних стандартів та правил, конкуренція на світовому ринку, можливість негативного впливу зовнішніх економічних факторів та необхідність реформування внутрішньої економіки.

Сучасна специфіка інтеграції України у світову економіку визначається її географічним розташуванням, роллю в регіональних та глобальних інтеграційних процесах, особливостями економічної структури та іншими факторами.

Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як Світова торговельна організація (СТО), Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Європейський Союз (ЄС). Це допомагає українському уряду визначити шляхи для інтеграції та підтримує спільні ініціативи

Україна вже має партнерські відносини з НАТО та активно співпрацює в рамках різних ініціатив та місій. Розширення цієї співпраці, участь в миротворчих операціях та спільних навчаннях допомагають підготувати Україну до потенційного вступу до НАТО.

Ключові аспекти сучасної специфіки інтеграції України представлені на рис. 2.7:

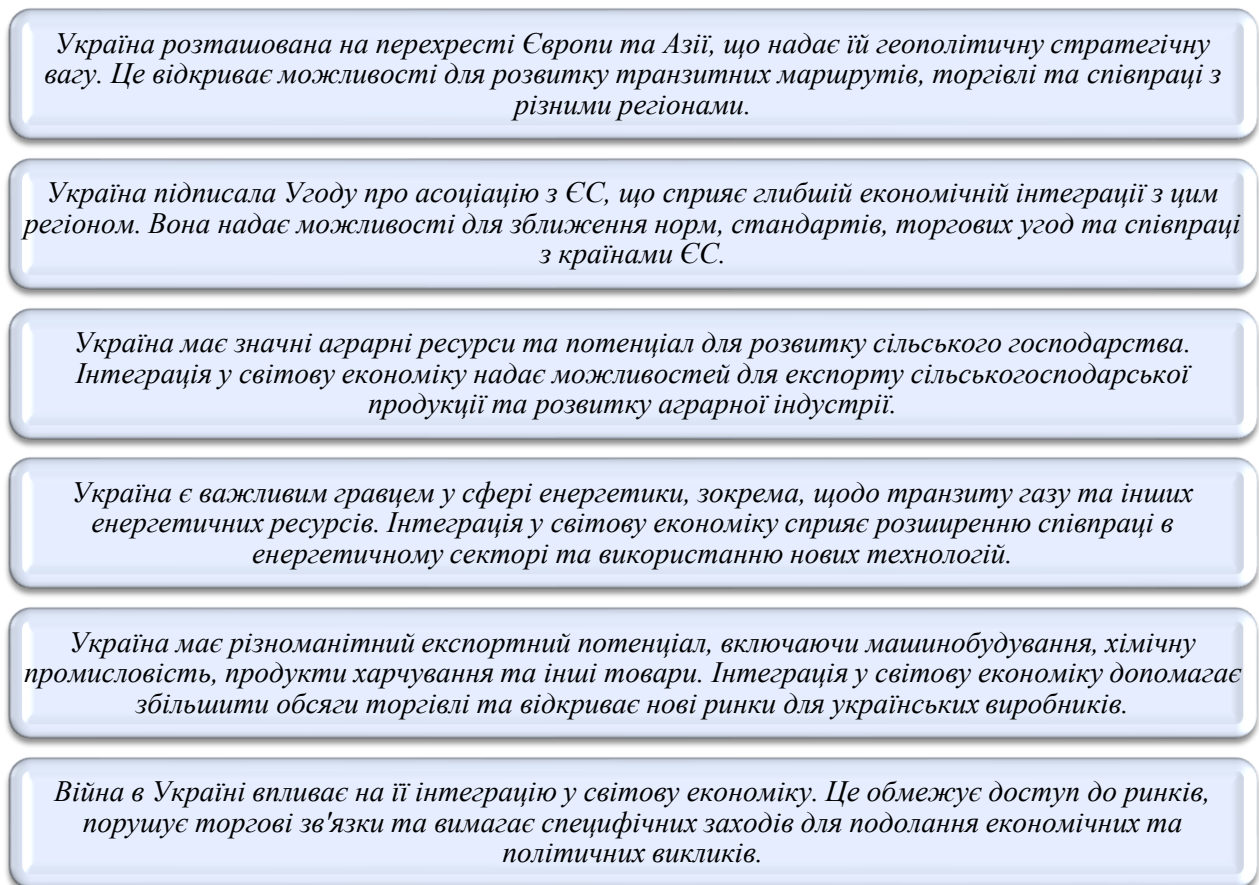

Рис. 2.7 Ключові аспекти сучасної специфіки інтеграції України

Інтеграція у світову економіку може стати каталізатором для модернізації української економіки. Це означає необхідність удосконалення бізнес-середовища, правової системи, адаптації до міжнародних стандартів та норм.

Інтеграція вимагає рішучого підтримування політичної волі з боку уряду та прийняття необхідних реформ для створення сприятливого інвестиційного клімату, забезпечення правової стабільності та виконання міжнародних зобов'язань.

Тестові завдання за темою

1. Яка передумова інтеграції України у світову економіку зазначається українським геополітичним розташуванням?

- а) Розвиток аграрної галузі
- б) Наявність експортного потенціалу
- в) Розташування на перехресті Європи та Азії.

2. Який аспект інтеграції України до світової економіки стосується реформування бізнес-клімату та боротьби з корупцією?

- а) Політична воля та реформи
- б) Військові стандарти та здатність
- в) Міжнародна співпраця та партнерство.

3. Яка організація є важливим партнером для України у процесі інтеграції до світової економіки?

- а) Європейський Союз (ЄС)
- б) Організація Об'єднаних Націй (ООН)
- в) Світова торговельна організація (СТО)

4. Який аспект інтеграції України до світової економіки стосується доступу до нових технологій та інновацій?

- а) Політична воля та реформи
- б) Роль аграрної країни
- в) Технологічний прогрес.

5. Що є однією з передумов успішної інтеграції України до світової економіки?

- а) Громадська підтримка та активна громадянська позиція
- б) Міжнародний геополітичний контекст
- в) Роль сільського господарства

6. Яка організація має ключову роль у процесі вступу України до Північноатлантичного альянсу (НАТО)?

- а) Організація Об'єднаних Націй (ООН)
- б) Міжнародний валютний фонд (МВФ)
- в) НАТО.

7. Коли Україна підписала Угоду про асоціацію з Європейським Союзом?

- а) 2004 рік
- б) 2014 рік
- в) 2020 рік

8. Які з перелічених країн є членами Європейського Союзу?

- а) Україна
- б) Франція
- в) Польща
- г) Велика Британія

9. Які переваги має Україна в результаті інтеграції до ЄС?

- а) Збільшення торговельного обсягу та доступ на європейський ринок
- б) Відкриття нових можливостей для студентів у сфері освіти

в) Підвищення цін на внутрішньому ринку

10. Як називається механізм, що дозволяє громадянам України подорожувати без віз у країни Європейського Союзу?

а) Європейська асоціація

б) Візова угода

в) Безвізовий режим

11. Який орган НАТО відповідає за прийняття рішення про вступ нових членів?

а) Генеральна Асамблея

б) Рада НАТО

в) Генеральний секретаріат

12. Які переваги має Україна в результаті інтеграції до НАТО?

а) Захист своїх кордонів та безпеки країни

б) Економічне зростання та покращення життя громадян

в) Отримання допомоги в розвитку освіти

13. Яка країна є найбільшим фінансовим внеском до бюджету НАТО?

а) Сполучені Штати Америки

б) Франція

в) Україна

Задачі за темою та приклади розв'язання

Задача 2.6.1.

Як відомо, Україна підписала угоду про асоціацію з Європейським Союзом. Одним з важливих аспектів цієї угоди є зниження митних тарифів на товари, які експортує Україна до країн ЄС. За даними угоди, митний тариф на українську продукцію зменшиться з 10% до 5%.

Використовуючи цю інформацію, проаналізуйте наступну ситуацію:

Український виробник жіночого одягу «Дресса» планує експортувати партію товару вартістю 100 000 євро до країн ЄС. До укладення угоди про асоціацію, митний тариф становив 10%.

Виробник також планує витрати на транспортування товару, що складають 5% від його вартості.

Розрахуйте економію коштів для українського виробника внаслідок зниження митного тарифу.

Методичні рекомендації до розв'язання:

1. Розрахуємо величину митного платежу до укладення угоди:

$\text{Митний платіж} = \text{Вартість товару} \times \text{Митний тариф} = 100000 \text{ євро} \times 10\% = 10000 \text{ євро.}$

2. розрахуємо величину витрат компанії на транспортування:

$\text{Витрати на транспортування} = \text{Вартість товару} \times \text{Відсоток витрат} = 100,000 \text{ євро} \times 5\% = 5000 \text{ євро.}$

3. Розрахуємо економію коштів після зниження митного тарифу:

*Економія коштів = Митний платіж до угоди - Митний платіж після угоди
= 10000 євро - (100,000 євро x 5%) = 10000 євро - 5,000 євро = 5000 євро.*

Відповідь: в результаті зниження митного тарифу, українському виробнику вдалося зекономити 5,000 євро на митному платежі, що становить значну економію для його бізнесу.

Задача 2.6.2.

Україна розпочала процес інтеграції до світової економіки і має намір стати експортером зерна на міжнародному ринку. За останній рік виробництво зерна в Україні зросло на 20% і становить 10 мільйонів тон. Країна встановила ціну зерна на внутрішньому ринку в розмірі 2000 грн. за тонну. При розрахунку витрат на транспортування до порту для експорту виявилось, що кожна тонна зерна обійдеться в 500 гривень. Припустимо, що міжнародна ціна на зерно становить 300 дол. США за тонну.

Визначте загальну вартість зерна, яку Україна може експортувати, а також прибуток від експорту з урахуванням ціни на міжнародному ринку.

Задача 2.6.3.

Україна вирішила подати заявку на вступ до Північноатлантичного альянсу (НАТО) і почала процес адаптації своїх збройних сил до вимог НАТО. Одним з обов'язкових критеріїв для вступу є витрати на оборону не менше 2% від ВВП країни.

Використовуючи цю інформацію, проаналізуйте наступну ситуацію: ВВП України становить 150 млрд дол. США. Витрати на оборону в поточному році складають 1,5 млрд дол. США.

Розрахуйте, чи відповідають витрати на оборону критерію НАТО щодо вступу України до альянсу. Якщо ні, визначте, які витрати потрібно зробити, щоб задовольнити цей критерій.

Задача 2.6.4.

Проаналізуйте типи процесів щодо законодавчого врегулювання питань інтеграції до Європейського Союзу. Результати аналізу подайте у вигляді таблиці за зразком:

Назва процесу	Характеристика	Багатосторонній / односторонній процес
адаптація		
гармонізація		
апроксимація		
уніфікація		

Евристичне завдання за темою

Кейс 2.5.1 «Розширення експортного потенціалу»

Україна прагне підвищити свої експортні можливості та інтегруватися до світової економіки. Водночас, країна стикається з викликом на ринку міжнародної конкуренції.

Уявіть, що Ви - консультант з економічного розвитку. Розробіть стратегію розширення експортного потенціалу України, що дозволить країні залучати нові ринки та збільшувати обсяги експорту. У вашому плані врахуйте основні фактори, такі як підвищення якості продукції, пошук нових експортних ринків, залучення іноземних інвестицій та підтримку експортерів. Ключові пункти для розгляду:

Аналіз експортного потенціалу України в різних галузях.

Виявлення переваг та конкурентних переваг українських товарів на міжнародному ринку.

Визначення нових потенційних ринків та розвиток стратегій їх освоєння.

Пропозиції щодо підтримки експортерів, таких як фінансова підтримка, зниження тарифів та стимулюючі програми.

План заходів щодо підвищення якості товарів та послуг, включаючи вдосконалення виробничих процесів та впровадження міжнародних стандартів якості.

Кейс 25.2 «Інвестиційний привабливість України»

Україна прагне залучати іноземні інвестиції для розвитку своєї економіки та підвищення конкурентоспроможності. Проте, країна стикається з рядом викликів, таких як недостатня правова стабільність, корупція та недостатньо розвинена інфраструктура.

Уявіть, що Ви - консультант з інвестиційного розвитку. Розробіть стратегію залучення іноземних інвестицій до України та зробіть її більш привабливою для потенційних інвесторів. У вашому плані врахуйте вплив правової стабільності, боротьби з корупцією, поліпшення інфраструктури та сприяння підприємництву.

Ключові пункти для розгляду:

Аналіз інвестиційного клімату в Україні, включаючи оцінку правової стабільності та захист прав інвесторів.

Виявлення секторів економіки з великим потенціалом для інвестицій та пропозиції щодо стимулювання розвитку цих секторів.

Розроблення механізмів боротьби з корупцією та підвищення прозорості в управлінні.

Пропозиції щодо поліпшення інфраструктури, включаючи транспортні зв'язки та комунікації.

Створення програм та стимулів для підтримки малих та середніх підприємств та іноземних інвесторів.

Кейс 2.5.3. «Інтеграція України до НАТО»

Україна висловила намір вступити до Північноатлантичного альянсу (НАТО) та почала процес адаптації своїх збройних сил до стандартів та вимог НАТО. Проте, країна зіштовхнулася з рядом викликів та завдань, пов'язаних зі своїм членством у НАТО.

Уявіть, що Ви є членом робочої групи з інтеграції України до НАТО. Проведіть аналіз поточної ситуації, розробіть план дій та запропонуйте конкретні заходи для досягнення інтеграції України до НАТО. Запропонуйте стратегії політичних, військових та соціальних реформ, а також обґрунтуйте необхідні витрати та інвестиції для досягнення цілей НАТО.

Ключові пункти для розгляду:

1. Аналіз політичного та військового статусу України перед вступом до НАТО.

2. Розроблення стратегії політичних та правових реформ, спрямованих на гарантування демократії, прав людини та розвитку правової держави.

3. Визначення необхідних реформ у сфері оборони та забезпечення безпеки, включаючи модернізацію збройних сил та забезпечення військової спроможності.

4. Розроблення плану посилення співпраці та взаємодії з іншими членами НАТО, включаючи участь у спільних військових навчаннях та миротворчих операціях.

5. Визначення необхідних інвестицій та витрат на оборону для досягнення вимог НАТО, зокрема витрат не менше 2% ВВП на оборону.

6. Розроблення стратегії залучення громадської підтримки та освітніх заходів для підвищення свідомості громадян про переваги та важливість членства в НАТО.

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЗЧИК

А

Акція, 27
Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН), 64

В

Валютна система, 53
Валютний механізм, 53
Валовий внутрішній продукт (ВВП), 14
Види міжнародного кредитування, 40
Валовий національний продукт (ВНП), 14
Внутрішні кредити, 39

Г

Глобалізація економічного розвитку, 85
Глобальне виробництво, 31
Глобальний масштаб міжнародної економічної діяльності, 12

Д

Дериватив, 27
Дефіцит платіжного балансу, 73
Довгострокові кредити, 39

Е

Економічні переваги інтеграції України, 93
Експортна квота, 9
Експортне кредитування, 40

Є

Європейський союз, 78

З

Забезпечені кредити, 39
Зовнішні кредити, 39
Зовнішньоторговельна квота, 9
Зовнішня заборгованість, 40

І

Інвестиційні кредити, 39
Індекс глобалізації, 89

Інтеграція України, 91

К

Ключові аспекти інтеграції України, 93

Комерційні кредити, 39

Короткострокові кредити, 38

М

Маастрихтська угода, 81

Мета світового фінансового ринку, 25

МЕРКОСУР (Південноамериканське співробітництво), 64

Митний платіж, 95

Міграційне сальдо, 48

Міжнародна економіка, 4, 6

Міжнародна економічна діяльність, 11

Міжнародна економічна система, 6

Міжнародна регіональна інтеграція, 77

Міжнародна трудова міграція, 45

Міжнародне виробництво, 31

Міжнародні кредитні відносини, 38

Міжнародні платіжні системи, 61

Міжнародні розрахунки, 60

Міжнародні фінансові організації, 40

Міжнародні центри тяжіння робочої сили, 46

Н

НАФТА, 78

Національного доходу, 16

Незабезпечені (негарантовані) кредити, 39

О

Облігація, 27

Особливості сучасних міжнародних економічних відносин, 7

П

Парадокс Леонт'єва,

Паушальний платіж, 35

Переваги процесу глобалізації, 86

Платіжний баланс, 70

Позитивні чинники процесу інтеграції України, 91

Популярні міжнародні платіжні системи, 64

Приріст міжнародної торгівлі, 22
Проблеми, що пов'язані з розвитком глобалізації, 86
Проектне фінансування, 40
Пряме інвестування, 31

Р

Регулювання міграційних процесів, 45
Регулювання платіжного балансу, 70
Резидент, 70
Роялті, 34

С

Сальдо платіжного балансу, 74
Світова валютна система, 53
Світовий ринок праці, 45
Світовий ринок товарів і послуг, 18
Світовий фінансовий ринок, 24
Середньострокові кредити, 39
Складові світового фінансового ринку, 25
Специфіка міжнародної економічної діяльності, 12
Структура платіжного балансу, 71

Т

Темп росту міжнародної торгівлі, 22
Теорема Рибчинського, 19
Теорія абсолютних переваг, 19
Теорія відносних переваг, 19
Теорія співвідношення факторів виробництва, 19
Транснаціональна корпорація, 31

Ф

Фондові та товарні біржі, 40
Форвардний ринок, 28
Форвардного валютного курсу, 28
Формула простих відсотків, 43

Ц

Цінний папір, 27

S

SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication), 62

SEPA (Single Euro Payments Area),63

T

TARGET2 (Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System),63

U

USMCA (Угода між Сполученими Штатами Америки, Мексиканськими Сполученими Штатами та Канадою, 64

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андросова Т. В., Савицька Н. Л, Козуб В. О. Європейська інтеграція: навч.-метод. посіб. /Харк. держ. ун-т харчув. та торгвілі. Харків: Видавництво «Форт», 2017. 70 с.
2. Babenko D., Zaitseva A., Velychko K. Розвиток інтеграційних процесів України та країн-членів ЄС в умовах глобалізації. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм (11), 2020. С.8-14.
3. Валютно-фінансові операції в міжнародному бізнесі: навч. посіб. / Андросова Т.В. та ін. Харк. держ. ун-т харчув. та торгвілі; Харків: ХДУХТ, 2019. 225 с.
4. Величко К. Ю., Печенка О.І. *Міжнародні економічні відносини: тестовий тренінг.* /Харк. держ. ун-т харчув. та торгвілі. Харків: Видавництво «Форт», 2015. 52с.
5. Величко К. Ю., Печенка О. І. *Міжнародні економічні відносини: тестовий тренінг* / Харк. держ. ун-т харчув. та торгвілі. Харків: Видавництво «Форт», 2015. 73с.
6. Величко К.Ю., Печенка О.І. *Комплексний тренінг з міжнародного бізнесу.* / Харк. держ. ун-т харчув. та торгвілі. Харків: Видавництво «Форт», 2017. 58с.
7. Величко К.Ю., Печенка О.І. *Міжнародна торгівля: конспект лекцій* / Харк. держ. ун-т харчув. та торгвілі. Харків: Видавництво «Форт», 2018. 41 с.
8. Величко К.Ю., Тимохова Г.Б., Євтушенко Г. В. *Міжнародні бізнес-стратегії цифрової трансформації в умовах «Суспільства 5.0».* *економіка та суспільство*, 2023. № 50. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-69>
9. Величко К.Ю., Тищенко О.О., Печенка О.І. *Міжнародні валютно-фінансові відносини: навч.-метод. посіб.* / Харк. держ. ун-т харчув. та торгвілі. Харків : ХДУХТ, 2019. 305 с.
10. *Глобальна економіка: навч. посіб. для студентів зі спеціальностей «Економіка», «Маркетинг», «Облік і оподаткування»* / за редакцією проф. С. І. Архієреєва. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2018. 192 с.
11. Григорова-Беренда Л. І., Шуба М. В. *Теорія і практика зовнішньої торгівлі: навч. посіб.* / ХНУ імені В.Н. Каразіна, Харків, 2016. 136 с.
12. Гуткевич С. О., Корінько М. Д., Сафронов Ю. М. *Міжнародна економіка.* Видавництво «Діса Плюс», 2021. 428 с.
13. Давиденко Г. Й. *Теоретичний аспект впливу стандартів на міжнародну торгівлю.* *Інноваційна економіка.* (9-10), 2020. С. 5-10. URL: <http://inneco.org/index.php/inneco.ua/article/view/327>
14. Дергачова В. В., Згуровський О. М., Манаєнко І.М. *Міжнародні економічні відносини: практикум* / КПП ім. Ігоря Сікорського, Київ, 2018. 80 с.

15. Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток : монографія / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Калініченко. ФОП Панов А. М., 2018. 316 с.
16. Зовнішня торгівля України: XXI століття: монографія. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Н.О. Іксарова та ін./ Київ. нац. торг.- екон. ун-т, Київ, 2016. 600с.
17. Закон України «Про режим іноземного інвестування». URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>
18. Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>.
19. Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII «Про зовнішньоекономічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
20. Кібік О. М., Нестерова К. С., Хаймінова Ю. В. Міжнародна економіка.: підручник. Одеса, 2020. 85 с.
21. Конкурентна платформа економічної самодостатності України у глобальному світі: монографія / Лук'яненко Д. та ін./ КНЕУ, Київ. 2019. 293 с.
22. Козак Ю. Г., Мірошниченко О. В. Міжнародна торгівля. Київ, 2015. 668 с.
23. Козак Ю. Г., Ковалевський В. В., Лебедева С. Н., Бикова М. Є., Логвінова Н. С., Воронова О. В. Економіка зарубіжних країн : посібник. Центр учбової літератури. Київ, 2013. 292 с.
24. Мінфін - про ОВДП: збережемо криву дохідності на довоєнному рівні. 2022. URL: <https://finbalance.com.ua/news/minfin---pro-ovdp-zberezhemo-krivu-dokhidnosti-na-dovonnomu-rivni>
25. Матюшенко І.Ю., Беренда С.В., Резніков В.В. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції: навчальний посібник / ХНУ імені В.Н. Каразіна. Харків, 2015. 496 с.
26. Міщенко А.Б. Новий світовий порядок: міжнародний дискурс. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2020. Вип. 6. С. 44–55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/irtpa_2020_6_6
27. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / К.Ю. Величко, В.О. Козуб, Л.Л. Носач, Л.О. Чернишова, О.І. Печенка. ХДУХТ. Харків, 2017. 221 с.
28. Носач Л.Л., Величко К.Ю. Активізація транскордонного співробітництва України в умовах євроінтеграції. Молодий вчений: науковий журнал. №5 (81), 2020. С.158-161.
29. Савельєв Є. В. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: Підручник для магістрів з міжнародної економіки. Тернопіль: Економічна думка, 2000. 450с.
30. Світова економіка: підручник / за ред. А.П. Голікова, ХНУ імені В. Н. Каразіна, Харів. 2015. 268 с.
31. Сіденко В. та ін. Переформатування європейської інтеграції: можливості і ризики для асоціації Україна-ЄС. Київ: Заповіт, 2018. 214с.

32. Сохацька О.М., Панасюк В.М., Роговська-Іщук І.В., Вінницький С.І. Фундаментальний та технічний аналізи міжнародних ринків: підручник / ЗУНУ, Тернопіль, 2022. 307 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/46103>
33. Україна – хаб між Європою та Азією. Київ, 2020. URL: <https://sudohodstvo.org/ukraina-khab-transportnij-koridor-mezhdu-evropoj-i-aziej/>
34. Шталь Т.В., Величко К.Ю., Печенка О.І. *Міжнародні економічні відносини: навч.-метод. посібн. Ч 1.* / Харк. держ. ун-т харчув. та торгівлі. Харків: Видавництво «Форт», 2015. 88 с.
35. Velychko Kateryna Yu., Yaremenko, Mariia O. The Phenomenon of Student Migration in Ukraine. *Business Inform* 5, 2020. P. 62–70.
36. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-62-70>
37. Світовий банк URL: <https://www.worldbank.org/en/home>
38. Банк міжнародних розрахунків URL: <https://www.bis.org>
39. Міжнародна організація праці URL: [https://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm](https://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm)
40. Світова організація торгівлі. URL: <https://www.wto.org/>
41. Конференція ООН з торгівлі та розвитку URL: <https://unctad.org/>

Навчальне електронне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимах

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА. ПРАКТИКУМ

Навчальний посібник.

ВЕЛИЧКО Катерина Юріївна
БАЛАМУТ Ганна Сергіївна

Підп. до друку _____ р. Один електронний оптичний диск (CD-ROM);
супровідна документація. Об'єм даних 12,9 Мб. Тираж 10прим.

Державний біотехнологічний університет,
вул. Алчевських, 44, м. Харків, 61002